

การผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร

นางสาววินัด อ่วมอยู่

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2556

***Kluay Khai* Production and Marketing by Farmers in Kamphaeng Phet Province**

Ms. Winad Aumyou

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2013

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร
ชื่อและนามสกุล นางสาววินัด อ่วมอยู่
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. สุพันธ์ สีสังข์
2. รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลี นิลวิเศษ

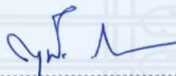
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2557

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

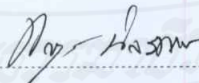
..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์มนตรี วงศ์รัศมีพานิช)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุพันธ์ สีสังข์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลี นิลวิเศษ)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

๒๕

กิตติกรรมประกาศ

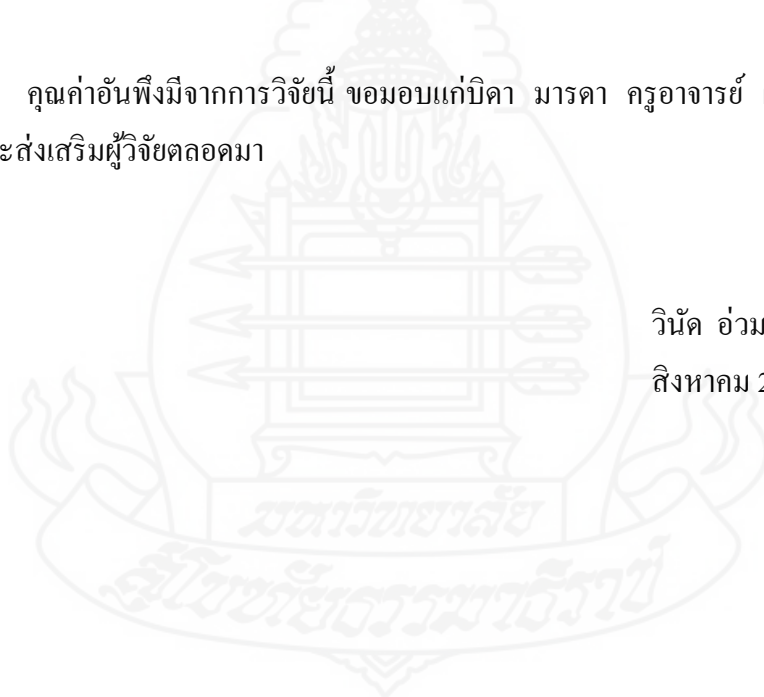
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร. สุพันธ์ สีสังข์ และรองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลย์ นิลวิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และประธานกรรมการ สอบ อาจารย์มนตรี วงศ์รัศมีพานิช ผู้เชี่ยวชาญเรื่องไม้ผล ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำให้กำลังใจ ช่วยตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนกระทั่งการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ได้ด้วยดี

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับการสนับสนุน การช่วยเหลือและเป็นกำลังใจจากเพื่อน ร่วมงานองค์การบริหารส่วนตำบลคณathi สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร เจ้าหน้าที่สำนักงาน เกษตรอำเภอในพื้นที่ ที่ได้เสียสละเวลาประสานงานอำนวยความสะดวกช่วยเหลือด้วยดี ตลอดจน เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลการวิจัยอันมีค่าอย่างยิ่งนี้ ผู้เกี่ยวข้องอื่นที่คอยให้ความช่วยเหลือ และสุดท้าย ครอบครัวที่ประกอบด้วย มารดา บุตร ธิดา ที่คอยให้กำลังใจ รัก ห่วงใย และช่วยเหลือตลอดการ ศึกษาวิจัย

คุณค่าอันพึงมีจากการวิจัยนี้ ขอมอบแก่บิดา มารดา ครูอาจารย์ ผู้มีพระคุณยิ่งในการ ปลุกฝังและส่งเสริมผู้วิจัยตลอดมา

วินัด อ่วมอยู่

สิงหาคม 2557

ชื่อวิทยานิพนธ์ การผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร

ผู้วิจัย นางสาววินัด อ่วมอยู่ รหัสนักศึกษา 2559000449

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. สุพันธ์ สีสังข์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลี นิลวิเศษ

ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร (3) การตลาดกล้วยไข่ และ (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร

ประชากรในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 125 ราย เก็บข้อมูลจากตัวอย่างจำนวน 86 ราย โดยใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุเฉลี่ย 52.14 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.28 คน แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.23 คน พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 22.94 ไร่ รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 294,474.53 บาท รายจ่ายภาคการเกษตรเฉลี่ย 108,608.59 บาทหนี้สินเฉลี่ย 191,441.86 บาท พื้นที่ปลูกกล้วยไข่เฉลี่ย 5.48 ไร่ มีประสบการณ์เฉลี่ย 15.56 ปี 2) ปลูกเป็นอาชีพหลัก จ้างแรงงานรายวันช่วยในการผลิต ต้นทุนการผลิตต่อไร่เฉลี่ย 5,355.30 บาท ใช้ทุนส่วนตัว ผลผลิตที่ได้เฉลี่ย 2,673.72 กิโลกรัมต่อไร่ พื้นที่ปลูกเป็นที่ราบ ดินร่วนปนทราย ไม่เคยเก็บตัวอย่างดินไปวิเคราะห์ ใช้พันธุ์กำแพงเพชร แหล่งพันธุ์จากในท้องถิ่น มีประวัติ มีการตัดแต่งหน่อและใบ ตัดปลีเมื่อกล้วยติดผลจนหวีสุดท้าย มีการคัดเลือกหน่อ น้ำให้แบบลาดตามร่อง ใช้น้ำจากบ่อบาดาล ให้น้ำเฉลี่ยปีละ 23.48 ครั้ง ไม่มีการป้องกันความเสียหายจากลมพายุ ไม่มีการระบาดของแมลง มีการระบาดของโรค โรคที่พบมากที่สุดได้แก่โรคใบไหม้ช่วงเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม ป้องกันกำจัดโดยฉีดพ่นสารเคมี การกำจัดวัชพืชเฉลี่ย 6.40 ครั้งต่อปี โดยฉีดพ่นสารเคมี ไม่ใช้สารเคมีหลังติดผลและไม่ห่อเครือ การเก็บเกี่ยวสังเกตจากผลจะมีลักษณะกลม ใช้คนแบกหามออกจากสวน ไม่ทำความสะอาดผลิตผล การจัดการสวนหลังเก็บเกี่ยวโดยการปลูกใหม่ 3) จำหน่ายผลิตผลให้พ่อค้าแม่ค้าในท้องถิ่นที่มาซื้อในสวนและเป็นผู้กำหนดราคา โดยการขายส่ง มีการคัดเกรด ขายเป็นตั่งเฉลี่ยตั่งละ 111.25 บาทชำระเงินตามจำนวนผลิตผลที่ซื้อขายเป็นครั้งๆ ไม่มีการรวมกลุ่มจำหน่ายและแปรรูปผลิตผล ใช้ข้อมูลการตลาดในการตัดสินใจผลิตกล้วยไข่ 4) ปัญหาที่พบได้แก่ ปัญหาต้นกล้วยไข่หักล้มอยู่ในระดับมาก และปัญหาโรคและแมลงศัตรูกล้วยไข่อยู่ในระดับน้อย ข้อเสนอแนะของเกษตรกรควรพัฒนาและสนับสนุน การใช้เทคโนโลยีการผลิตเพื่อเพิ่มปริมาณผลิตผล การผลิตให้ได้มาตรฐานความปลอดภัย การผลิตและใช้จุลินทรีย์ชีวภาพในการควบคุมโรคและแมลง อยู่ในระดับมาก และส่งเสริมและพัฒนาการผลิตเพื่อการส่งออก การใช้เทคโนโลยีการเก็บรักษาและแปรรูป การใช้บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมในการขนส่ง อยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ การผลิตกล้วยไข่ การตลาดกล้วยไข่ จังหวัดกำแพงเพชร

Thesis title: *Kluay Khai* Production and Marketing by Farmers in Kamphaeng Phet Province
Researcher: Ms. Winad Aumyou; **ID:** 2559000449 ;
Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);
Thesis advisors: (1) Dr. Sunan Seesang, Associate Professor;
 (2) Dr. Pornchulee Nilvises, Associate Professor; **Academic year:** 2013

Abstract

The purposes of this research were to study (1) socio-economic status of farmers, (2) conditions of *Kluay Khai* production by farmers, (3) *Kluay Khai* marketing of farmers, and (4) problems and suggestions for *Kluay Khai* production and marketing by farmers.

The population in this study was a number of 125 *Kluay Khai* farmers in Kamphaeng Phet Province. Data were collected from 86 sample derived by using Taro Yamane's formula and interviewed questionnaire was employed. Data were analyzed by using statistics, such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, and standard deviation.

The results of this research were concluded that (1) There were more female than male informants, with an average age of 52.14 years and completed primary education. The average number of family member was 4.28 persons. The average number of household labor was 2.23 persons. The average farm area was 22.94 rai (1 rai = 1,600 square meters). The total average household income was 294,474.53 baht. The average farm expense was 108,608.59 baht. The average debt was 191,441.86 baht. The average *Kluay Khai* planted area was 5.48 rai. The average experience in *Kluay Khai* production was 15.56 years.

2) *Kluay Khai* production was their main occupation. Daily labor was hired in assisting production. The average production cost was 5,355.30 baht/rai spending out from their personal capital. The average yield was 2,673.72 kg/rai. Planting area was plain and sandy loam. They had never collected soil for analysis. Kamphaeng Phet variety, a local variety with good background was mostly planted. Shoots and leaves were trimmed. Banana flower would be cut when bearing fruits and the last hand of banana appeared. Shoots were selected. Watering was channel flow by groundwater with averagely 23.48 times per year. There was no damage prevention from storm. No insect outbreak was found, but there was disease outbreak. The most found disease was leaf blight during May to August. Chemical substance was sprayed for protection, eradication of weed flora was carried out averagely 6.40 times per year by spraying chemical substance. Chemical substance was not used after fruiting and no more hand of banana. In the harvest, when banana fruit became round, labor carried away from orchard without cleaning. Orchard management after harvest was new planting cycle.

3) They sold the produces to local merchants coming for wholesale at the orchard and indicated the price. Produces were selected and sold in heap, 111.25 baht for a heap. Payment was made at a time of selling. They did not form a group for selling and processing. They used marketing data for making decision to produce *Kluay Khai*.

4) Problem of fallen *Kluay Khai* tree was found at "much" level while disease and insects of *Kluay Khai* were found at "a little" level. Suggestions by farmers at "much" level were development of technology utilization to increase yield, standard and safety production, and microbial utilization for pest control, while promotion and production development for export, technology utilization for storage and processing, and appropriate packaging for transfer were at "moderate" level.

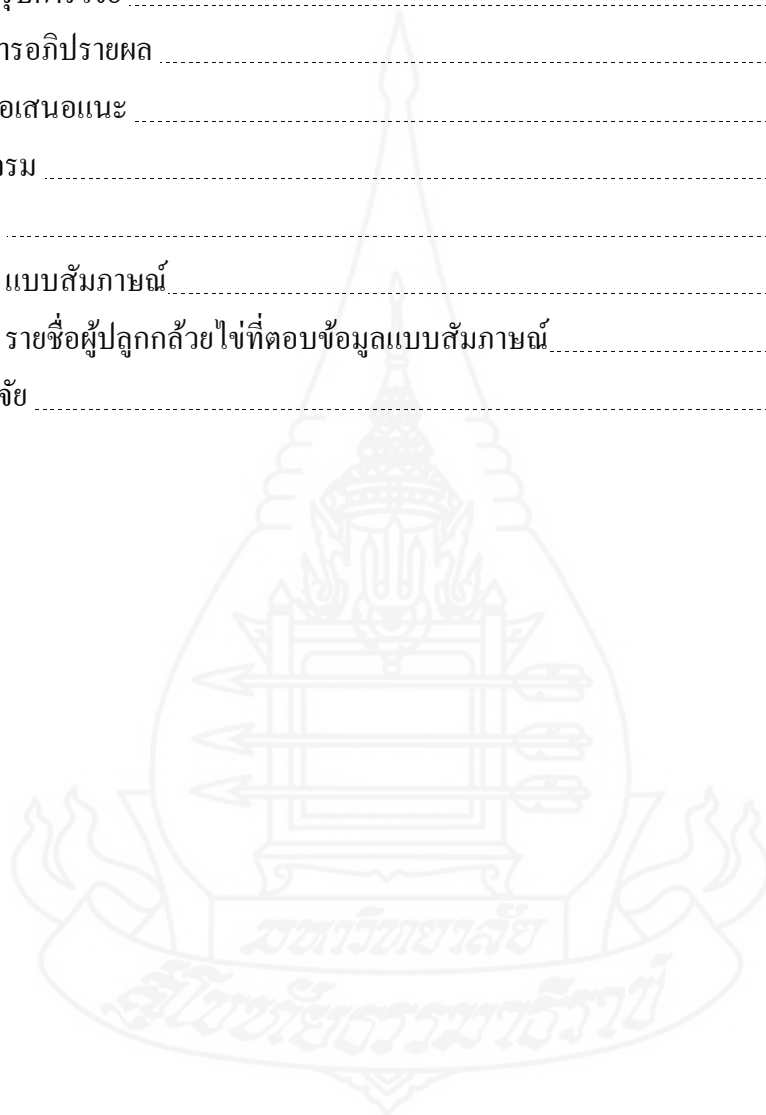
Keywords: *Kluay Khai* production, *Kluay Khai* marketing, Kamphaeng Phet Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการผลิตและการตลาด	6
การผลิตและการตลาดกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร	20
ข้อมูลด้านกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจของจังหวัดกำแพงเพชร	37
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	48
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
การวิเคราะห์ข้อมูล	52
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	53
ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไข่	53
ตอนที่ 2 สภาพการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร	68
ตอนที่ 3 การตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร	88
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการผลิต	92

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	100
สรุปการวิจัย	100
การอภิปรายผล	103
ข้อเสนอแนะ	107
บรรณานุกรม	109
ภาคผนวก	113
ก แบบสัมภาษณ์	114
ข รายชื่อผู้ปลูกกล้วยไม้ที่ตอบข้อมูลแบบสัมภาษณ์	129
ประวัติผู้วิจัย	135

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่าง TP AP MP	10
ตารางที่ 2.2 รายได้จากการผลิต	14
ตารางที่ 2.3 สถานการณ์การผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดกำแพงเพชร ปีการเพาะปลูก 2554	41
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	49
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกร	54
ตารางที่ 4.2 สถานภาพทางสังคมของเกษตรกร	55
ตารางที่ 4.3 การประกอบอาชีพของครัวเรือนเกษตรกร	56
ตารางที่ 4.4 พื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร	57
ตารางที่ 4.5 รายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร	59
ตารางที่ 4.6 รายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร	62
ตารางที่ 4.7 รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือนเกษตรกร	64
ตารางที่ 4.8 รายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร	65
ตารางที่ 4.9 สภาพหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกร	67
ตารางที่ 4.10 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร	69
ตารางที่ 4.11 ต้นทุนการผลิตไร่และผลิตผลที่ได้ในการปลูกกล้วยไข่ของเกษตรกร	72
ตารางที่ 4.12 การเลือกพื้นที่ปลูกกล้วยไข่ของเกษตรกร	75
ตารางที่ 4.13 การปลูกกล้วยไข่ของเกษตรกร	76
ตารางที่ 4.14 การดูแลรักษากล้วยไข่ของเกษตรกร	77
ตารางที่ 4.15 การให้น้ำกล้วยไข่ของเกษตรกร	78
ตารางที่ 4.16 การใส่ปุ๋ยกล้วยไข่ของเกษตรกร	82
ตารางที่ 4.17 การระบาดของการป้องกันกำจัดแมลงในสวนกล้วยไข่ของเกษตรกร	83
ตารางที่ 4.18 การระบาดของการป้องกันกำจัดโรคในสวนกล้วยไข่ของเกษตรกร	85
ตารางที่ 4.19 การกำจัดวัชพืชในสวนกล้วยไข่ของเกษตรกร	86
ตารางที่ 4.20 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวผลิตผลกล้วยไข่ของเกษตรกร	87
ตารางที่ 4.21 การจำหน่ายผลิตผลกล้วยไข่ของเกษตรกร	88
ตารางที่ 4.22 รูปแบบและราคาการจำหน่ายผลิตผลกล้วยไข่ของเกษตรกร	90

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.23 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร.....	91
ตารางที่ 4.24 ปัญหาด้านการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร.....	95
ตารางที่ 4.25 ปัญหาด้านการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร	97
ตารางที่ 4.26 ข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดของเกษตรกร.....	99

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 ลักษณะของเส้นผลผลิตเท่ากัน	11
ภาพที่ 2.2 แผนที่จังหวัดกำแพงเพชร	38

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กล้วยไข่ เป็นผลไม้ที่มีผู้นิยมบริโภคกันทั่วไปโดยเฉพาะกล้วยไข่สุก เนื่องจากมีรสชาติดี หอมหวาน อร่อย มีผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2556: 57) รายงานว่าในปี 2555 มีปริมาณการส่งออก 15,471 ตัน คิดเป็นมูลค่า 138.54 ล้านบาท ซึ่งประเทศที่มีการรับซื้อกล้วยไข่มากที่สุด คือ ประเทศจีน ฮองกง และเวียดนาม ความต้องการส่งออกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะตลาดในประเทศจีนซึ่งชาวจีนเรียกว่า “หวงตี้เจียว” หมายถึง กล้วยจักรพรรดิ สำหรับตลาดกล้วยไข่ภายในประเทศจะอยู่ในเขตภาคกลาง เช่น ตลาดไท ตลาดสี่มุมเมืองและในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่ปลูกกล้วยไข่ที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดตาก กำแพงเพชร นครสวรรค์ จันทบุรี และเพชรบุรี จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2556:57) พบว่า พื้นที่ปลูกกล้วยไข่ของประเทศ มีพื้นที่ปลูกลดลง คือ เมื่อปี 2553 มีพื้นที่ปลูก 58,585 ไร่ ปี 2554 มีพื้นที่ปลูก 32,290 ไร่ และในปี 2555 พื้นที่ปลูกลดลงเหลือ 31,700 ไร่

หากกล่าวถึงกล้วยไข่ คนส่วนใหญ่จะนึกถึงจังหวัดกำแพงเพชร เนื่องจากในอดีตจังหวัดกำแพงเพชรมีพื้นที่ปลูกกล้วยไข่เป็นจำนวนมาก และมีแหล่งจำหน่ายที่สำคัญ คือ บริเวณตลาดมอกกล้วยไข่ บ้านปากอ่าง ตำบลอ่างทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร บนเส้นทางสายเอเชีย กำแพงเพชร-นครสวรรค์ และแหล่งจำหน่ายริมทางถนนสายกำแพงเพชร-พิจิตร ทำให้กล้วยไข่กลายเป็นพืชสัญลักษณ์ของจังหวัด เป็นส่วนหนึ่งของคำขวัญประจำจังหวัดกำแพงเพชร ที่ว่า “กรุพระเครื่อง เมืองคนแกร่ง ศิลาแรงใหญ่ กล้วยไข่หวาน น้ำมันลานกระบือ เลื่องลือมรดกโลก” และมีการจัดงาน “ประเพณีสารทไทยกล้วยไข่เมืองกำแพงเพชร” ในช่วงเดือนกันยายน-ตุลาคม เป็นประจำทุกปี

การศึกษาข้อมูลรายงานข้อมูลภาวะการผลิตพืช (รต.02) จากสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า สถานการณ์การผลิตกล้วยไข่ของจังหวัดกำแพงเพชรมีพื้นที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ เมื่อปี 2553 มีพื้นที่ปลูก 2,746 ไร่ ปี 2554 มีพื้นที่ปลูก 2,232 ไร่ 2555 มีพื้นที่เพาะปลูก 1,747 ไร่ โดยเฉพาะในปี 2556 มีพื้นที่เพาะปลูกเพียง 1,036.30 ไร่ ซึ่งแนวโน้มการผลิตกล้วยไข่

ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร ที่ลดลงเนื่องจากเกษตรกรประสบปัญหาในหลายๆ ด้าน เช่น ลม พายุพัดต้นกล้วยไข่ล้มเสียหาย ผลผลิตต่อไร่ลดลง ดินเสื่อมคุณภาพ โรคและแมลงระบาด ขาดแรงงานในครัวเรือน และกล้วยไข่ต้องมีการดูแลมากกว่าพืชชนิดอื่น ทำให้เกษตรกรหันไปปลูกอ้อย หรือข้าวโพดแทน

ข้อมูลดังกล่าวนี้ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าสภาพการผลิตกล้วยไข่ ซึ่งเป็นผลไม้ที่เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดกำแพงเพชร มีพื้นที่ในการปลูกลดลง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการผลิต และการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร รวมถึงการหาแนวทางในการพัฒนาการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปส่งเสริมและพัฒนาการผลิตกล้วยไข่ให้มีคุณภาพ สร้างรายได้ให้เกษตรกรผู้ผลิต นอกจากนี้ยังทำให้กล้วยไข่เป็นผลไม้ที่เป็นสัญลักษณ์คู่มืองกำแพงเพชร ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไข่จังหวัดกำแพงเพชร
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร
- 2.3 เพื่อศึกษาสภาพการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งศึกษาถึง สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร สภาพการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร สภาพการตลาดกล้วยไข่ และปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย และมีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (ตามภาพที่ 1.1)

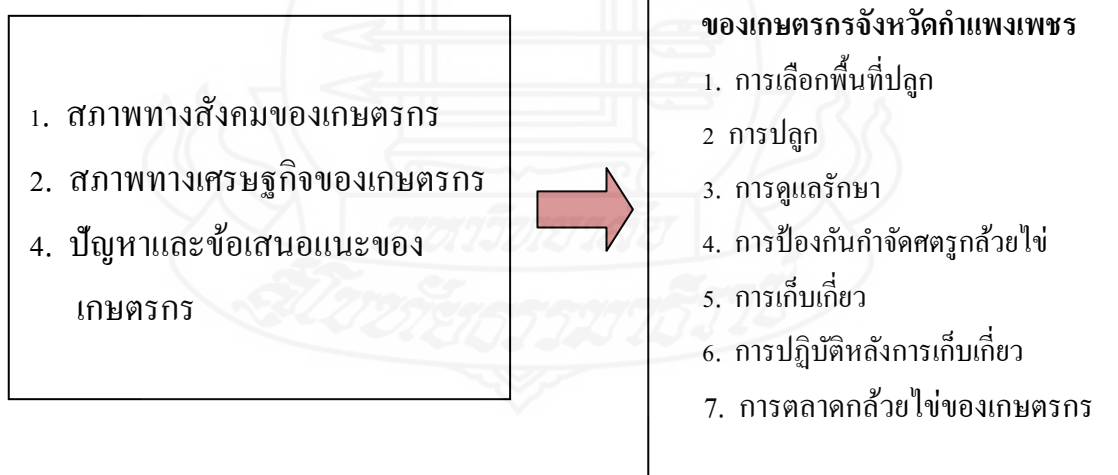
3.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร หมายถึง เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร และการมีตำแหน่งทางสังคม

3.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร หมายถึง การประกอบอาชีพของสมาชิกในครัวเรือน รายได้และรายจ่ายของครัวเรือน ภาวะหนี้สิน ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร และจำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือน ของเกษตรกร

3.3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร หมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวกับการผลิตกล้วยไข่โดยทั่วไปของเกษตรกร คือ ขนาดพื้นที่ปลูก ประสบการณ์ในการปลูกกล้วยไข่ วัตถุประสงค์ในการปลูก การจ้างแรงงาน แหล่งที่ได้รับคำแนะนำและความรู้ ต้นทุนในการผลิต แหล่งเงินทุนที่ใช้ และปริมาณผลผลิตกล้วยไข่ที่ได้ในปีที่ผ่านมา

3.4 การตลาดกล้วยไข่ หมายถึง วิธีการจัดการผลิตผลกล้วยไข่ ตั้งแต่ สถานที่จำหน่ายผลิตผล ลักษณะการจำหน่ายผลิตผล ผู้ที่รับซื้อผลิตผล การคัดเกรด รูปแบบการจำหน่ายและราคา ผู้กำหนดราคา การชำระเงินค่าผลิตผล การรวมกลุ่มจำหน่ายผลิตผล การแปรรูปผลผลิต แหล่งข่าวสารของราคาซื้อขาย และการใช้ข้อมูลการตลาดในการตัดสินใจผลิตกล้วยไข่

3.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการศึกษาการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร ที่ได้จดทะเบียนเกษตรกร(ทบก.01) ว่าเป็นผู้ปลูกกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร ไว้กับระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร ศึกษาเฉพาะการดำเนินกิจกรรมการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชรเท่านั้น โดยจัดเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนมีนาคม – เมษายน 2557

5. นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

5.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร ตามข้อมูลจากทะเบียนเกษตรกร (ทบก. 01) ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง ของกรมส่งเสริมการเกษตร เท่านั้น

5.2 สภาพการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร หมายถึง ความเป็นจริงที่เห็นและเป็นอยู่ของสภาพการผลิตกล้วยไข่ในปัจจุบันของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป การเลือกพื้นที่ปลูก การปลูก การดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรู การเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

5.4 กล้วยตัง หมายถึง หน่วยนับในการซื้อขายกล้วยไข่ในท้องถิ่น คือ กล้วยไข่มีหัวสมบูรณ์ 6 หัว เรียกว่า 1 ตัง ในแต่ละหัวมีไม่น้อยกว่า 12 ผล

5.5 จำหน่ายเหมาเครือ หมายถึง กล้วยไข่ที่มีขนาดเครือเล็กไม่สามารถที่จะจำหน่ายเป็นกล้วยตังได้ จึงตกลงซื้อขายเหมากันเป็นเครือ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสภาพการผลิต การตลาด และปัญหาการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ดังนี้

6.1 ด้านวิชาการ ได้รับข้อมูลใหม่ในการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร เพื่อร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ต่อไป

6.2 ด้านเศรษฐกิจ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่มีความยั่งยืนในอาชีพ และมีรายได้ ผลตอบแทนที่เหมาะสมกับค่าแรงและต้นทุนการผลิต โดยมีรายได้เพียงพอในการเลี้ยงชีพและครอบครัว

6.3 ด้านสังคม ผู้บริโภคและเกษตรกรมีความปลอดภัยไม่กระทบต่อสุขภาพอนามัย

6.4 ด้านการเกษตร สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงคุณภาพกล้วยไข่ให้สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของเกษตรกร

6.5 ด้านการวิจัยต่อเนื่อง สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัยด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในโอกาสต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ทั้งจากเอกสารวิชาการ ตำรา บทความ ข้อมูลทางสื่อออนไลน์ วารสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการผลิตและการตลาด
2. การผลิตและการตลาดกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร
3. ข้อมูลด้านกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจของจังหวัดกำแพงเพชร
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการผลิตและการตลาด

1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการผลิต

1.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการผลิต

ความหมายของการผลิตและคำที่เกี่ยวข้อง มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2554: 773) ให้ความหมายคำว่า “ผลิต” ไว้ว่า ทำให้เกิดขึ้นตามความต้องการ ด้วยอาศัยแรงงานหรือเครื่องจักรเป็นต้น

ชลิตต์ มธุรสมนตรี และคณะ(2544: 1) ให้ความหมายการผลิตไว้ว่า การผลิตเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงวัตถุดิบหรือวัสดุให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ โดยผ่านการออกแบบที่ใช้วิธีการและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ทำการผลิต คำว่า การผลิตหรือ manufacturing มาจากภาษาละติน คือ manus หมายถึง มือ และ factus หมายถึง ทำ ซึ่งแปลโดยรวมว่า “ทำด้วยมือ” วัสดุ คน วิธีการ และอุปกรณ์ เป็นปัจจัยที่สำคัญในการผลิตซึ่งจะต้องนำมาารรวมกัน ได้อย่างถูกต้อง จึงทำให้ต้นทุนต่ำ คุณภาพดี และส่งตามกำหนดเวลา (on-time delivery) ได้

ธันวา จิตต์สงวน (2547: 198) กล่าวถึงการผลิตไว้ว่า ในการผลิตพืชเกษตรกรต้องใช้พันธุ์พืช ใช้สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ได้แก่ ดิน ลมฟ้าอากาศ ตลอดจนสิ่งมีชีวิตต่างๆ และการจัดการของเกษตรกรเอง ซึ่งเป็นการจัดการจากการที่เกษตรกรเรียนรู้จากวิธีการปฏิบัติตั้งแต่

ดั้งเดิม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าวิจัยที่ได้รับมาจากนักวิชาการส่งเสริม การเกษตรที่ได้ทำการวิจัยเพื่อหาแนวทางพัฒนาการผลิต ให้ผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้นเพื่อให้ได้มา ซึ่งวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับเกษตรกร นอกจากนี้เกษตรกรยังจำเป็นต้องใช้ปัจจัยต่างๆทางการ ผลิต ซึ่งเป็นปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านกายภาพ ทางเลือกในการผลิตทางการเกษตร

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2555: 57) กล่าวถึงทางเลือกในการผลิตทาง การเกษตรว่า ภาคการเกษตรเป็นภาคที่รัฐบาลให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจน เพราะเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดวิสัยทัศน์และ เป้าหมายที่จะพัฒนาประชาชนที่อยู่ในภาคการเกษตรเพิ่มสัดส่วนรายได้ประชาชาติให้ประเทศไทย เป็นครัวโลกและเกษตรกรผู้ผลิตมีความมั่งคั่งทางรายได้ โดยการปรับโครงสร้างการผลิตใน พื้นที่ให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ ควบคู่กับการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต การตลาด รวมทั้งการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางการเกษตร ดังนั้นเกษตรกรต้องเข้าใจและรู้จัก ใช้ข้อมูลข่าวสารเศรษฐกิจการเกษตรในการประกอบอาชีพ มีความคิดริเริ่มและตัดสินใจวาง แผนการผลิตด้วยตนเอง โดยมีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา เพื่อลดความเสี่ยงให้เหลื น้อยที่สุด เกษตรกรจะต้องอาศัยข้อมูลใช้ประกอบการตัดสินใจในการประกอบอาชีพในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ศักยภาพของพื้นที่และคุณสมบัติของสินค้าที่จะผลิต ได้แก่ สภาพดิน ลักษณะ การถือครองชนิดของดิน พื้นที่ปลูก เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต ปริมาณน้ำฝนและการกระจายตัว
- 2) ความพร้อมของเกษตรกร ได้แก่ เงินทุน แรงงาน พร้อมหรือไม่ ถ้าขาดจะ แก้ไขได้หรือไม่ อย่างไร สินค้าที่จะผลิตต้องรู้ข้อมูลอย่างดี
- 3) ข้อมูลด้านการตลาดและราคา ต้องรู้ว่าตลาดต้องการสินค้าอะไร ปริมาณ เท่าไหร่ คุณภาพที่ต้องการเป็นอย่างไร ต้องการช่วงไหน ตลาดไหนราคาดีที่สุด
- 4) การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน ควรต้องมีการวิเคราะห์ต้นทุนและ ผลตอบแทนว่ากำไรคุ้มกับการลงทุนหรือไม่
- 5) กระบวนการตัดสินใจเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้ายที่จะดำเนินการหรือไม่ โดย การนำข้อมูลที่มีมาเปรียบเทียบต้นทุนหรือรายจ่าย และผลตอบแทนที่ได้รับว่าเหมาะสมเพียงใด

วีระ ภาคอุทัยและคณะ (2553: 10) กล่าวว่า ปัจจัยการผลิตทางการเกษตรตั้งแต่ 2 ชนิด ขึ้นไปให้ผลผลิตทางการเกษตรหนึ่งชนิดหรือมากกว่า ปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ ที่ดิน แรงงาน ทุนและการจัดการ

- 1) ที่ดิน หมายถึง สถานที่ที่ใช้ในการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ยังใช้ใน การตั้งโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ที่ดินที่กล่าวถึงนี้รวมถึง ดิน น้ำ แร่ธาตุ และอากาศ ซึ่งอยู่ใน

สถานที่นั้นด้วย ที่ดินเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่ใช้ในการผลิตผลทางการเกษตรถ้าปราศจากเสีย ซึ่งที่ดินแล้วการผลิตผลทางการเกษตรจะเกิดขึ้นมิได้ ผลตอบแทนจากที่ดินเรียกว่า ค่าเช่า

2) *แรงงาน* เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่ง แรงงานในที่นี้ หมายถึง แรงงานคน สัตว์ และเครื่องจักร แต่ในที่นี้เน้นถึงแรงงานคน คำว่าแรงงานตรงกับคำว่า Labor หรือ Manpower หมายถึง ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 14 ปีขึ้นไปจนถึง 60 ปี (แต่สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้ถือว่าประชากรที่มีอายุ 14 ปีขึ้นไปจนถึง 64 ปี) ซึ่งอยู่ในวัยทำงานไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นลูกจ้าง นายจ้าง หรือผู้ประกอบการอาชีพส่วนตัว เว้นแต่บุคคลนั้นไม่สามารถทำงานใด ๆ ได้ เช่น คนพิการ คนทุพพลภาพ นักเรียน นักศึกษา ผู้ต้องขัง นักบวช และแม่บ้าน ลักษณะที่สำคัญของแรงงานนั้นเน้นถึงบุคคลที่มีกำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิดและความรู้ ความสามารถที่จะใช้ประกอบอาชีพแล้วก่อให้เกิดผลดี และความก้าวหน้าในทางเศรษฐกิจ ทั้งแก่ตนเองและส่วนรวม ผลตอบแทนจากแรงงานเรียกว่า ค่าจ้าง

3) *ทุน* เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญในการผลิตเช่นกันปัจจัยการผลิตประเภททุน หมายถึง ปัจจัยการผลิตซึ่งนำมาใช้ทำการผลิตสินค้าและบริการสนองความต้องการของมนุษย์ ปัจจัยการผลิตใดที่ไม่ได้ใช้ในการผลิตสินค้าและบริการจะไม่เรียกว่าเป็นปัจจัยการผลิตประเภททุน ทุน หมายถึง ทรัพย์สินต่าง ๆ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ชนิดต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ เช่น เมล็ดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ยาฆ่าแมลงยารักษาโรค เครื่องมือ เครื่องจักรในทางการเกษตร และอื่น ๆ ทุนจึงเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญในการผลิตและการพัฒนาเศรษฐกิจทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการเกษตรกรรมอุตสาหกรรม คมนาคมขนส่ง ธุรกิจต่าง ๆ ผลตอบแทนจากทุน เรียกว่า ดอกเบี้ย

4) *การจัดการ* หมายถึง การกระทำหรือศิลปะในการกระทำต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การจัดการที่มีประสิทธิภาพเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการเพิ่มผลผลิต และนำไปสู่การได้รับกำไรสูงสุด ดังนั้นการจัดการจึงขึ้นอยู่กับตัวผู้จัดการว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถมากน้อยเพียงใด ถ้าผู้จัดการมีความรู้ความสามารถในการจัดการดี ย่อมทำให้กิจการเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว โดยทำให้เกิดการผลิตที่เสียต้นทุนต่ำสุดและได้กำไรสูงสุด ดังนั้นการจัดการจึงเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญในขบวนการผลิตเช่นกัน ผลตอบแทนจากการจัดการเรียกว่า กำไร

สรุปว่า การผลิตเป็นการทำให้เกิดขึ้นตามความต้องการผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงวัตถุดิบให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ โดยใช้แรงงานหรือเครื่องจักรประกอบปัจจัยการผลิต หากเป็นการผลิตทางการเกษตรต้องมีปัจจัยสำคัญในการผลิต ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน ทุน และการจัดการ

1.1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการผลิต

1) ทฤษฎีการผลิต (production theory)

ศักดิ์เกษม ปานะลาด (ข้อมูลออนไลน์: ค้นคืนวันที่ 3 พฤษภาคม 2557)

อธิบายไว้ว่า ทฤษฎีการผลิต (Production Theory) เป็นการศึกษาลักษณะของฟังก์ชันการผลิต (Production Function) ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิตที่ใส่เข้าไปในกระบวนการผลิตกับการผลิตที่ได้ออกมา ซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ทางคณิตศาสตร์ได้ดังนี้

$$X = f(a, b, c, \dots, n)$$

หมายความว่าจำนวนสินค้า X ที่ผลิตได้ จะมีจำนวนมากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับจำนวนปัจจัย a, b, c, ..., n ที่ใช้ในการผลิต ถ้าสมมติว่า X คือ ข้าวเปลือกจำนวนข้าวที่ผลิตได้ในปีหนึ่งๆจะมากแค่ไหน ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยการผลิตที่ใช้ในการทำนา เช่น จำนวน พื้นที่ ชวนา เครื่องมือ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เป็นต้น

การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนผลผลิตกับปัจจัยการผลิตต่าง ๆ อาจเขียนเป็นรูปสมการได้ดังนี้

$$X = f(L, F)$$

X = จำนวนผลผลิตข้าวที่ได้รับ

L = จำนวนที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูก

F = จำนวนชวนาที่ใช้แรงงาน

เมื่อจำนวนที่ดินคงที่ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิตทั้ง 2 ชนิด

อาจเขียนในรูปสมการได้ ดังนี้

$$X = a + bF$$

หมายความว่าจำนวนผลผลิตข้าวจะเปลี่ยนแปลงตามจำนวนชวนาที่ใช้ในการผลิตข้าว

(1) *ผลผลิตรวม (total product: TP)* คือ จำนวนผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการนำปัจจัยผันแปรเข้าทำงานร่วมกับปัจจัยคงที่จำนวนผลผลิตรวมจะเพิ่มขึ้นระยะแรกที่เพิ่มปัจจัยผันแปรเข้าไปทำงานร่วมกับปัจจัยคงที่ แต่เมื่อเพิ่มปัจจัยผันแปรเข้าไปมากขึ้นปัจจัยผันแปรจะมีสัดส่วนมากกว่าปัจจัยคงที่ ทำให้ผลผลิตรวมเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง

(2) *ผลผลิตเฉลี่ย (average product: AP)* คือ ผลผลิตทั้งหมดคิดเฉลี่ยต่อปัจจัยการผลิต 1 หน่วย ในระยะแรก ๆ ที่เพิ่มปัจจัยผันแปรเข้าไปทำงานกับปัจจัยคงที่ ผลผลิตเฉลี่ยจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นในอัตราน้อยกว่าผลผลิตเพิ่ม เมื่อผลผลิตเฉลี่ยมีค่าสูงสุด ผลผลิตเฉลี่ยจะเท่ากับ

ผลผลิตเพิ่ม หลังจากนั้นเมื่อเพิ่มปัจจัยผันแปรเข้าไปเรื่อย ๆ ผลผลิตเฉลี่ยจะลดลงไปตามลำดับ แต่เป็นการลดลงในอัตราต่ำกว่าการลดลงของผลผลิต

(3) *ผลผลิตเพิ่ม (marginal product: MP)* คือ ผลผลิตรวมส่วนที่เพิ่มขึ้นเมื่อเพิ่มปัจจัยผันแปร 1 หน่วย ผลผลิตเพิ่มจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นในระยะแรก ที่เพิ่มปัจจัยผันแปรเข้าไปทำงานร่วมกับปัจจัยคงที่ เมื่อผลผลิตรวมเพิ่มขึ้นในอัตราลดลงผลผลิตเพิ่มจะเริ่มลดลงยิ่งเพิ่มปัจจัยผันแปรเข้าไปมากขึ้น ๆ ผลผลิตเพิ่มก็จะลดลงไปเรื่อย ๆ จนถึงศูนย์ และมีค่าติดลบในที่สุด

ตารางที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่าง TP AP MP

ปัจจัยคงที่ (L)	ปัจจัยผันแปร (F)	ผลผลิตรวม (TP)	ผลผลิตเฉลี่ย (AP)	ผลผลิตเพิ่ม (MP)
1	0	0	0	0
1	1	7	7	7
1	2	15	7.5	8
1	3	24	8	9
1	4	35	8.5	11
1	5	50	10	15
1	6	60	10	10
1	7	66	9.43	6
1	8	68	8.5	2
1	9	68	7.56	0
1	10	64	6.4	4

จากตาราง สามารถคำนวณหาผลผลิตเฉลี่ย และผลผลิตเพิ่มได้ ดังต่อไปนี้คือ

- ผลบวกของผลผลิตส่วนเพิ่มตั้งแต่ 0 ถึง 10 จะเท่ากับผลผลิตรวม TP ของการใช้ปัจจัยผันแปร 10 หน่วย คือ $0+7+8+9+11+15+10+6+2+0-4 = 64$

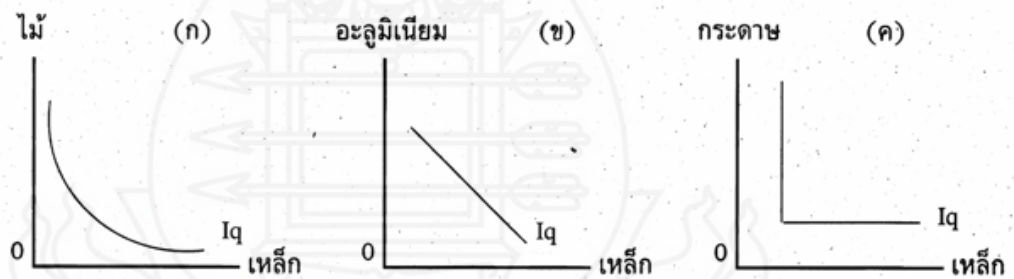
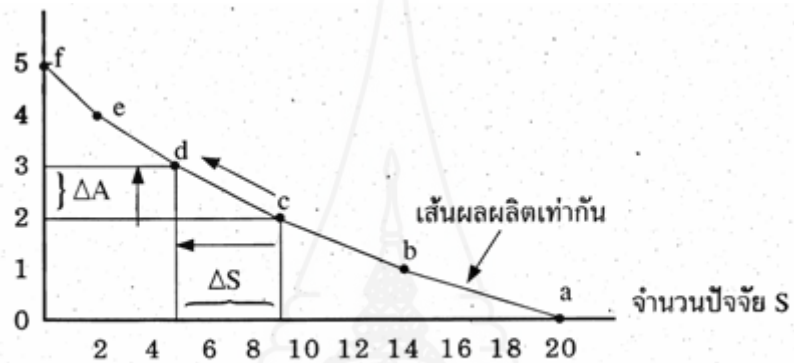
- ขณะที่ผลผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ผลผลิตส่วนเพิ่มมีค่ามากกว่าผลผลิตเฉลี่ยคือตั้งแต่การใช้แรงงานหน่วยที่ 1 - 5

- ขณะที่ผลผลิตเฉลี่ยลดลงผลผลิตเพิ่มจะมีค่าน้อยกว่าผลผลิตเฉลี่ยคือตั้งแต่การใช้แรงงานหน่วยที่ 7 ถึง 10 ตามตาราง

- เมื่อผลผลิตเฉลี่ยมีค่าคงที่ผลผลิตส่วนเพิ่มจะมีค่าเท่ากับผลผลิตเฉลี่ย คือการใช้แรงงานหน่วยที่ 6 ตามตาราง

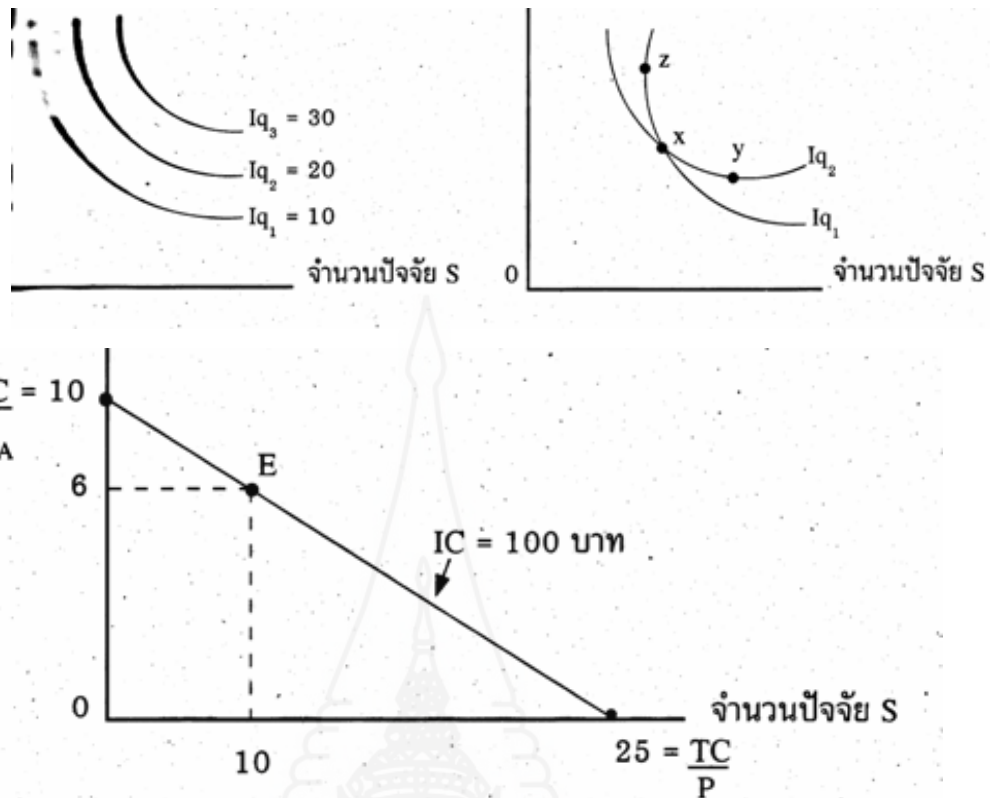
(4) การวิเคราะห์เส้นผลผลิตเท่ากัน

ในการผลิตสินค้าจำนวนหนึ่งถ้าใช้ปัจจัยการผลิต 2 ชนิดที่สามารถใช้ทดแทนกันได้ ส่วนผสมของปัจจัยการผลิตทั้ง 2 ชนิดที่ให้ผลผลิตจำนวนเท่ากันมีอยู่หลายส่วนผสม เส้นผลผลิตเท่ากันจะมีลักษณะเหมือนเส้นความพอใจเท่ากันทุกประการ

ภาพที่ 2.1 ลักษณะของเส้นผลผลิตเท่ากัน

ที่มา : ศักดิ์เกษม ปานะลาด (2550)

ภาพที่ 2.1 (ต่อ)

ที่มา : ศักดิ์เกษม ปานะลาด (2550)

2) **ต้นทุนการผลิต** กล่าวถึง การนำปัจจัยการผลิตมาแปรรูปเป็นสินค้าสำเร็จรูปของผู้ผลิต ต้องจ่ายค่าตอบแทนปัจจัยการผลิต ได้แก่ ค่าเช่า ค่าจ้าง ดอกเบี้ย และกำไรเป็นต้น บางครั้งเราเรียกราคาปัจจัยการผลิต หรือค่าใช้จ่ายรวมเพื่อการผลิตนั้นว่าต้นทุนการผลิต นักเศรษฐศาสตร์มองต้นทุนการผลิตสูงกว่า นักบัญชีมองดังนั้นกำไรทางเศรษฐศาสตร์จึงต่ำกว่ากำไรทางบัญชีเนื่องจากนักเศรษฐศาสตร์มีต้นทุนค่าเสียโอกาส ซึ่งหมายถึงราคาปัจจัยสูงสุดที่เสียโอกาสในการผลิต

การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตในระยะสั้น (The short-run cost analysis) การผลิตในระยะสั้นใช้ปัจจัยการผลิตคงที่และปัจจัยผันแปรที่ได้กล่าวไว้แล้ว ดังนั้นต้นทุนการผลิตจึงประกอบด้วย ต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปรด้วย

(1) **ต้นทุนคงที่ (fixed cost: FC)** หมายถึง ต้นทุนที่ไม่เปลี่ยนแปลงตามปริมาณผลผลิต ซึ่งหน่วยผลิตต้องจ่ายแม้จะไม่มีการผลิตหรือผลิตเล็กน้อยเพียงไรก็ต้องจ่ายต้นทุนเท่าเดิม ได้แก่ ค่าเช่า เงินเดือนผู้จัดการหรือยาม เป็นต้น จึงทำให้ลักษณะของเส้น FC เป็นเส้นขนานกับแกนนอน

(2) ต้นทุนผันแปร (variable cost: VC) หมายถึง ต้นทุนที่เปลี่ยนแปลงตามปริมาณผลผลิต ซึ่งหน่วยผลิตต้องจ่ายมากเมื่อมีการผลิตมากและจ่ายน้อยเมื่อผลิตน้อย ถ้าไม่มีการผลิตก็ไม่ต้องจ่าย ได้แก่ ค่าวัตถุดิบค่าแรงงาน ลักษณะเส้น VC ในระยะแรกจะเว้าออกจากแกนอนเนื่องจากผลผลิตเพิ่มในอัตราต่ำกว่าต้นทุนผันแปรเพิ่ม และเส้น VC จะเริ่มออกจากจุดกำเนิดเสมอ เนื่องจากไม่มีการผลิตไม่ต้องจ่ายค่าใช้จ่ายในการผลิตถ้าผลิตกระเป๋า 1 ใบ ต้องจ่ายค่า VC 4 บาท ถ้าผลิต 7 ใบ ต้องจ่าย 50 บาท เป็นต้น

(3) ต้นทุนรวม (total cost: TC) หมายถึง ผลรวมของต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่

(4) ต้นทุนคงที่เฉลี่ย (average fixed cost: AFC) หมายถึง การเฉลี่ยของต้นทุนคงที่ เนื่องจากยังมีการผลิตมากต้นทุนคงที่ก็จะยิ่งลดลงเรื่อย ๆ

(5) ต้นทุนผันแปรเฉลี่ย (average variable cost: AVC) หมายถึง การเฉลี่ยของต้นทุนผันแปร

(6) ต้นทุนเฉลี่ย (average cost: AC) หมายถึง การเฉลี่ยของต้นทุนรวม

(7) ต้นทุนหน่วยสุดท้าย (marginal cost: MC) บางครั้งเรียกว่า ต้นทุนส่วนเกินหรือต้นทุนส่วนเพิ่ม หมายถึงต้นทุนรวมเปลี่ยนแปลง เมื่อผลิตจำนวนสินค้าเปลี่ยนแปลงไปทีละ 1 หน่วย

3) รายได้จากการผลิต ผู้ผลิตทุกรายหวังผลกำไร แต่บางครั้งก็จะได้รับผลขาดทุนเช่นกันต้องเปรียบเทียบระหว่างรายได้และต้นทุนการผลิต ถ้ารายได้สูงกว่าต้นทุนการผลิตจะได้รับกำไร ตรงข้ามถ้ารายได้ต่ำกว่าต้นทุนก็จะขาดทุนการวิเคราะห์รายได้จากการผลิตต้องเข้าใจประเภทของรายได้ต่าง ๆ ดังนี้

(1) รายได้รวม (total revenue: TR) หมายถึง ราคาต่อหน่วยคูณด้วยปริมาณขาย

(2) รายได้เฉลี่ย (average revenue: AR) คำนวณจากรายได้รวมหารด้วยปริมาณขาย

(3) รายได้หน่วยสุดท้าย (marginal revenue: MR) หมายถึง รายได้รวม

เปลี่ยนแปลงเมื่อปริมาณสินค้าที่ขายเปลี่ยนแปลง (เพิ่มขึ้นหรือลดลง) 1 หน่วย

ตารางที่ 2.2 รายได้จากการผลิต

ราคา (P)	ปริมาณขาย (Q)	รายได้รวม (TR)	รายได้เฉลี่ย (AR)	รายได้หน่วยสุดท้าย (MR)
10	1	10	10	10
9	2	18	9	8
8	3	24	8	6
7	4	28	7	4
6	5	30	6	2
5	6	30	5	0
4	7	28	4	-2

4) ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์การผลิต กาญจนา สงวนวงษ์วาน (ข้อมูลออนไลน์: ค้นคืนวันที่ 3 พฤษภาคม 2557) กล่าวว่า หลักหรือทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่นำมาประยุกต์กับปัญหาการผลิตทางการเกษตร คือ ทฤษฎีการผลิต (theory of production) ซึ่งถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือวิเคราะห์การตัดสินใจ หรือการจัดการของผู้ผลิตหรือเกษตรกรในการวางแผนการผลิต กล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ปัจจัยการผลิตหนึ่งชนิดโดยอาศัยทฤษฎีการผลิตและฟังก์ชันการผลิตมาชี้ให้เห็นว่า ผู้ผลิตควรจะใช้ปัจจัยการผลิตเป็นจำนวนเท่าใดเพื่อให้ได้กำไรสูงสุดซึ่งเป็นเป้าหมายที่ต้องการมีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) ทฤษฎีการผลิตเป็นทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาพที่นำมาประยุกต์ในการวิเคราะห์การตัดสินใจการผลิตทางการเกษตร เครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ฟังก์ชันการผลิต ซึ่งแสดงผลิตที่ใช้

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิตหนึ่งชนิดกับผลผลิตหนึ่งชนิดในการผลิตทางการเกษตร จะเป็นไปตามกฎผลตอบแทนลดน้อยถอยลง และผลตอบแทนต่อการขยายขนาดการผลิตเป็นแบบลดลง

(3) ถ้าหากปัจจัยในการผลิตของเกษตรกรมืออยู่อย่างไม่จำกัด และเกษตรกรทำการผลิตผลผลิตเพียงหนึ่งชนิดเท่านั้น การใช้ปัจจัยการผลิตนั้นเป็นอิสระจากการผลิตอย่างอื่น ๆ ด้วย เกษตรกรหรือผู้ผลิตควรจัดสรรปัจจัยการผลิตไปจนกระทั่งมูลค่าของผลผลิตที่เพิ่มขึ้น (value of margin product: VMP) เท่ากับราคาของปัจจัยนั้น หรือทำการผลิตไปจนถึงระดับผลผลิตที่ต้นทุนเพิ่ม (MC) เท่ากับรายรับเพิ่ม (MR)

(4) ถ้าหากเกษตรกรทำการผลิตพืชผลหลายๆ ชนิดในไร่นาเดียวกันหรือพืชผลชนิดเดียวกันในที่ดินแต่ละแปลง และมีปัจจัยในการผลิตจำนวนจำกัด (Limited) ระดับผลผลิตและระดับปัจจัยที่เหมาะสมสามารถพิจารณาได้ 2 กรณี คือ

ก. กรณีที่มีปัจจัยจำนวนจำกัดแต่เป็นจำนวนมากพอที่จะจัดสรรไปใช้ในการผลิตทุกอย่างได้จนถึงขั้นตอนการผลิตขั้นที่ 2 เกษตรกรจะได้รับกำไรสูงสุดจากการใช้ปัจจัยที่มีอยู่อย่างจำกัดทำการผลิตต่างๆ ถ้าหากจัดสรรปัจจัยการผลิตแต่ละหน่วยไปยังการผลิตที่ให้ค่า VMP มากที่สุดก่อน แล้วจัดสรรไปจนกระทั่งค่า VMP ของปัจจัยในทุกการผลิตมีค่าเท่ากันหมด (นั่นคือ $VMP_X, Q_1 = VMP_X, Q = VMP_X, Q_n$)

ข. กรณีที่มีปัจจัยจำนวนจำกัด แต่มีจำนวนไม่มากพอที่จะใช้ในการผลิตจนถึงขั้นตอนการผลิตขั้นที่ 2 ได้ทุกการผลิต ดังนั้นการจัดสรรปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมที่สุดสำหรับผู้ผลิต คือ จะต้องจัดสรรปัจจัยการผลิตที่มีอยู่นั้นไปใช้ในการผลิตจนถึงขั้นตอนการผลิตที่ 2 ของบางการผลิตเท่านั้นและจะต้องมีปัจจัยคงที่บางส่วนจะไม่ถูกนำไปใช้ทำการผลิตผลผลิตนั้นแต่สามารถเอาที่ดินไปทำประโยชน์อย่างอื่นได้ด้วยหลักเกณฑ์เช่นนี้จะทำให้ผู้ผลิตหรือเกษตรกรได้รับผลผลิตทั้งหมดเป็นจำนวนมากกว่าที่จะใช้ปัจจัยในการผลิตที่มีอยู่ทั้งหมดในทุกการผลิต

ซึ่งปัจจัยในการผลิตสามารถแยกประเภทออกได้เป็นปัจจัยคงที่ ซึ่งหมายถึงปัจจัยการผลิตที่ถูกใช้ในจำนวนคงที่ตลอดระยะเวลาการผลิตส่วนปัจจัยผันแปรหมายถึงปัจจัยการผลิตที่ถูกใช้ในจำนวนที่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นปัจจัยคงที่และปัจจัยผันแปรจึงนำไปใช้ในการแยกประเภทของระยะเวลาการผลิตดังต่อไปนี้

ก. ระยะสั้นมาก (very short run) หมายถึง ระยะเวลาการผลิตที่สั้นมาก จนทำให้ปัจจัยการผลิตทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไม่ได้

ข. ระยะสั้น (short run) หมายถึง ระยะเวลาการผลิตที่มีปัจจัยการผลิตอย่างน้อยหนึ่งชนิดเปลี่ยนแปลงได้ และปัจจัยอื่น ๆ เป็นปัจจัยคงที่และสมมุติให้เวลาไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

ค. ระยะยาว (long run) หมายถึง ระยะเวลาการผลิตที่ปัจจัยการผลิตทุกชนิดเป็นปัจจัยผันแปร

สรุปว่า ทฤษฎีการผลิตเป็นการกล่าวถึง การจัดการของผู้ผลิตในการวางแผนการผลิต การใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ให้ได้ผลผลิตที่ตามต้องการให้มีคุณภาพ ได้ประโยชน์และผลตอบแทนสูงสุด

1.2 การตลาด

1.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการตลาด ความหมายของการตลาดและคำที่เกี่ยวข้อง มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556:465) ให้คำนิยามตลาดว่า “ตลาด” หมายถึง ที่ชุมนุมเพื่อซื้อขายของต่างๆ สถานที่ซึ่งปกติจัดไว้ให้ผู้ค้า ใช้เป็นที่ชุมนุมเพื่อจำหน่าย สินค้าประเภทสัตว์ เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ หรืออาหารอันมีสภาพเป็นของสด ประกอบหรือปรุงแล้ว หรือของเสีง่าย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะจำหน่ายสินค้าประเภทอื่นด้วยหรือไม่ก็ตาม และหมายความรวมถึง บริเวณซึ่งจัดไว้สำหรับให้ผู้ค้าใช้เป็นที่ชุมนุมเพื่อจำหน่ายสินค้าประเภทดังกล่าวเป็นประจำ หรือครั้งคราวหรือตามวันที่กำหนด

ปัญญา หิรัญศรี (2547: 7-12) กล่าวว่าไว้ว่า “ตลาด” หมายถึง แหล่งกลางที่ผู้ซื้อผู้ขายจะทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า

เชาว์ โรจนแสง (2540: 71) ให้ความหมายการตลาดไว้ว่า การทำกิจกรรมทางธุรกิจที่ทำให้สินค้าและบริการผ่านจากผู้ผลิตไปยังผู้ซื้อหรือผู้ใช้ ซึ่งรวมถึงการวางแผนงานเพื่อให้สินค้าที่จะนำออกจำหน่ายมีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาด การสร้างสรรค์วางแผนแนวความคิดดัดแปลง ปรุงแต่งให้ผลิตภัณฑ์มีคุณลักษณะพิเศษที่ตรงกันความต้องการของผู้ซื้อและนำหน้าดีกว่าของคู่แข่งเสมอ

กนกวรรณ ไชยบุบผา (2552: 20) ให้ความหมายไว้ว่า การตลาด หมายถึง กระบวนการวางแผนและการปฏิบัติตามแนวคิดการกำหนดราคาการส่งเสริมการตลาดและการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการ เพื่อสร้างให้เกิดการแลกเปลี่ยนที่ทำให้ผู้บริโภคได้รับความสุข ความพอใจ และบรรลุวัตถุประสงค์

ข้อมูลออนไลน์ ([www.google.co.th/search?sourceid=navclient&q=คืนวันที่ 3 พฤษภาคม 2557](http://www.google.co.th/search?sourceid=navclient&q=คืนวันที่%203%20พฤษภาคม%202557)) ได้อธิบายถึง ความหมาย หน้าที่ กระบวนการของการตลาดเกษตร วิธีการตลาด ระดับของตลาด ต้นทุนการตลาด ส่วนผสมทางการตลาด ปัญหาการตลาดและการแก้ไข ไว้ดังนี้

1) *ตลาด (market)* หมายถึง การที่ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถตกลง แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการต่างๆกัน ได้ อาจมีสถานที่หรือไม่มีก็ได้ องค์ประกอบของตลาดที่สำคัญ คือ ผู้ซื้อ ผู้ขายสินค้า และเงื่อนไข หรือกรรมวิธีการตลาด

2) *การตลาด (marketing)* หมายถึง ระบบของการดำเนินงานทางธุรกิจทั้งหมดที่กำหนดขึ้นเพื่อวางแผนเกี่ยวกับการตั้งราคา การส่งเสริมการตลาดและการแจกจ่ายผลิตภัณฑ์หรือบริการ เพื่อใช้บำบัดความต้องการให้แก่ลูกค้าในปัจจุบันและผู้ที่จะเป็นลูกค้าในอนาคต

3) หน้าที่การตลาด (marketing functions)

- (1) การทำหน้าที่ในการแลกเปลี่ยน (exchanging function)
 - หน้าที่ในการซื้อ (buying)
 - หน้าที่ในการขาย (selling)
- (2) การทำหน้าที่ทางกายภาพ (physical function)
 - การแปรรูป (processing)
 - การเก็บรักษา (storage)
 - การขนส่ง (transportation)
- (3) การทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก (facilitating function)
 - การกำหนดมาตรฐานสินค้า (grading and standardization)
 - ด้านข่าวสารการตลาด (marketing intelligence)
 - ด้านการเงิน (financing)
 - ด้านการรับภาระความเสี่ยงภัย (risk bearing)

4) กระบวนการตลาด (marketing process)

- การรวบรวมผลผลิต
- การปรับให้เกิดสมดุลระหว่างการผลิตและการบริโภค
- การกระจายสินค้าไปสู่ผู้บริโภค

5) ระบบการตลาด (marketing system) หมายถึง ลักษณะความสัมพันธ์

ของกิจกรรมทางเศรษฐกิจทุกชนิดในกระบวนการตลาด รวมทั้งความสัมพันธ์ของการบริการ ผู้ให้บริการ และผู้รับบริการในตลาด ระบบตลาด แบ่งเป็น 2 ระบบ ได้แก่

(1) ระบบการตลาดแบบเข้าสู่ศูนย์กลาง (centralize system) ได้แก่ ระบบตลาดสินค้าเกษตรที่มีแหล่งผลิตกระจุกกระจาย ถูกนำผลผลิตเข้ามาสู่ตลาดกลาง เพื่อรวบรวมส่งโรงงานหรือส่งออก เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง หรือยางพารา เป็นต้น

(2) ระบบการตลาดแบบกระจายออกจากศูนย์กลาง (decentralize system) ได้แก่ ระบบตลาดสินค้าเกษตรที่มีแหล่งผลิตเฉพาะแห่ง เช่น ลำไยจากลำพูน ลองกองจากต้นหมงมัส ส้มโอนครชัยศรี โดยที่ผลผลิตถูกกระจายไปยังผู้บริโภคต่างถิ่น ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

6) วิธีการตลาด (marketing channel) หมายถึง เส้นทางการเคลื่อนย้าย

ผลผลิตจากแหล่งผลิตไปสู่ผู้บริโภคคนสุดท้าย วิธีการตลาดจะสามารถบ่งชี้ให้เห็นถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การเก็บรวบรวม การแปรรูป การจำหน่ายจ่ายแจกในสินค้านั้นๆ ได้

7) ระดับของตลาด (marketing level) ประกอบด้วย

- (1) ตลาดท้องถิ่น หมายถึง ตลาดที่ตั้งอยู่ ณ แหล่งผลิตสินค้านั้น
- (2) ตลาดท้องถิ่น หมายถึง ตลาดที่อยู่ในแหล่งผลิตแต่เป็นศูนย์กลางของแหล่งผลิต การคมนาคมสะดวก
- (3) ตลาดปลายทาง หมายถึง ตลาดที่สินค้าส่วนใหญ่ของประเทศมารวมกัน ณ ที่นั้น

8) ต้นทุนการตลาด (marketing cost) หมายถึง ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับหน้าที่ทางการตลาด เพื่อนำสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค ซึ่งค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่าแรงงานของคนงาน ค่าขนส่ง ค่าแปรรูป ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษา ค่าดอกเบี้ย ค่าเสื่อมราคา ฯลฯ

9) ส่วนเหลือการตลาด (marketing margin) คือ ความแตกต่างระหว่างราคาต่อหน่วยของผลิตผลที่เกษตรกรได้รับ (ราคาฟาร์ม) กับราคาของผู้บริโภคจ่าย (ราคาขายปลีก)

10) ปัญหาพื้นฐานทางการตลาดสินค้าเกษตร ได้แก่

(1) คุณสมบัติสินค้าเกษตร เน่าเสียหาย ยากในการควบคุมคุณภาพมาตรฐาน การผลิตสินค้าเกษตรขึ้นกับฤดูกาล ธรรมชาติ ใช้ระยะเวลาในการปลูก – เก็บเกี่ยว ปริมาณการผลิตไม่แน่นอน ปัญหาเรื่องโรคแมลง

(2) สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานทางการตลาด

(3) ลักษณะความต้องการสินค้าเกษตร

11) แนวทางในการแก้ไขปัญหาการตลาดสินค้าเกษตร ได้แก่

- (1) สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ถนน การสื่อสาร การวิจัย
- (2) แหล่งรวบรวมผลผลิต
- (3) การขยายความต้องการสินค้าเกษตรทั้งภายในและต่างประเทศ

12) ปัจจัยที่มีผลต่อระบบการตลาดสินค้าเกษตร ประกอบด้วย

- (1) การเปลี่ยนแปลงด้านการผลิต
- (2) ลักษณะการผลิตและการจำหน่ายของเกษตรกร
- (3) รสนิยมและความต้องการของผู้บริโภค
- (4) ทศนคติและค่านิยมของผู้บริโภค
- (5) ลักษณะพิเศษของตลาดสินค้าบางชนิด
- (6) การแทรกแซงของรัฐบาล
- (7) การเปลี่ยนแปลงของระบบตลาด

สรุปว่า การตลาด เป็นกระบวนการที่ทำให้มีการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย หรือ ผู้ผลิตกับผู้บริโภค โดยมีกำหนดราคาหรือเงื่อนไขในการที่จะแลกเปลี่ยนสินค้าที่ทั้งสองฝ่ายพึงพอใจ หรือบรรลุวัตถุประสงค์

1.2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการตลาด

ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (Marketing mix) หรือ 4'P)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541: 34) กล่าวว่า ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (Marketing mix) หรือ 4Ps หมายถึง เป็นตัวแปรทางการตลาดที่ควบคุมไม่ได้ ซึ่งบริษัทใช้ร่วมกันเพื่อสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยตัวแปรที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1) ผลิตภัณฑ์ (product) หมายถึง สิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจ เพื่อสร้างความพึงพอใจของลูกค้าโดยการตอบสนองความต้องการ ผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายอาจจะมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ ผลิตภัณฑ์ประกอบด้วย สินค้า บริการ และความคิด ผลิตภัณฑ์ต้องมีรรถประโยชน์ (utility) และมีมูลค่า (value) ในสายตาของลูกค้า จึงจะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถขายได้

2) ราคา (price) หมายถึง มูลค่าของผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงิน อันเป็นเงินทุน (cost) ของลูกค้า ในการตัดสินใจซื้อผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างมูลค่า (value) ผลิตภัณฑ์กับราคา (price) ผลิตภัณฑ์ ถ้ามูลค่าสูงกว่าหรือเหมาะสมกับราคา ลูกค้าก็จะตัดสินใจซื้อ

3) การจัดจำหน่าย (place หรือ distribution) หมายถึง โครงสร้างของช่องทางซึ่งประกอบด้วยสถาบันและกิจกรรม ใช้เพื่อเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์และบริการจากองค์การไปยังตลาดสถาบันที่นำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดเป้าหมาย ก็คือสถาบันการตลาด ส่วนกิจกรรมที่ช่วยในการกระจายตัวสินค้า ประกอบด้วย การขนส่ง การคลังสินค้า และการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง การจัดจำหน่ายประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ช่องทางการจัดจำหน่าย (channel of distribution) และการกระจายสินค้าสู่ตลาด (physical distribution)

4) การส่งเสริมการตลาด (promotion) เป็นการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลผลิตภัณฑ์ระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย เพื่อสร้างทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อ การติดต่อสื่อสารอาจใช้พนักงานขายทำการขาย (personal selling) หรือใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร (non-personal selling) การส่งเสริมการตลาด สามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

- (1) การโฆษณา (advertising)
- (2) การขายโดยใช้พนักงานขาย (personal selling)
- (3) การส่งเสริมการขาย (sales promotion)
- (4) การให้ข่าวและการประชาสัมพันธ์ (publicity and public relations)

(5) การตลาดทางตรง (direct marketing หรือ direct response marketing) และการตลาดเชื่อมต่อตรง (online marketing)

สรุปได้ว่า ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด เป็นตัวแปรสำคัญของการตลาด ในแต่ละตัวแปรมีความเชื่อมโยงกัน ซึ่งทำให้ผู้ซื้อหรือผู้บริโภคได้รับสินค้าหรือบริการที่ตนพึงพอใจ

2. การผลิตและการตลาดกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร

2.1 แหล่งผลิตกล้วยไข่

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2555: 57) กล่าวว่า แหล่งปลูกที่สำคัญ ได้แก่ จังหวัดตาก กำแพงเพชร นครสวรรค์ จันทบุรี และเพชรบุรี ซึ่งมีพื้นที่ปลูกที่ให้ผลผลิต 31,700 ไร่ จำนวนผลผลิต 88,600 ตัน ผลผลิตต่อไร่เฉลี่ย 2,795 กิโลกรัม ต้นทุนการผลิต 4,815 บาท/ตัน ราคาที่เกษตรกรขายได้ 9,012 บาท/ตัน เป็นผลตอบแทนสุทธิ 4,197 บาท/ตัน

สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร(2552: 1) กล่าวว่า “กรุพระเครื่อง เมืองคนแกร่ง ศิลากลางใหญ่ กล้วยไข่หวาน น้ำมันลานกระบือ เรืองลือมรดกโลก” คือคำขวัญของจังหวัดกำแพงเพชรที่ได้รับการกล่าวขานถึงอย่างกว้างขวาง และเป็นที่ยอมรับของสังคมประเทศไทย ซึ่งแสดงถึงว่ากล้วยไข่เป็นพืชสัญลักษณ์และสร้างชื่อเสียงให้แก่จังหวัด และได้รับความนิยมจากผู้บริโภคมากจนมีคำว่าหากเอ่ยชื่อ “กล้วยไข่” คนทั่วไปก็จะนึกถึงจังหวัดกำแพงเพชร จนมีการจัดกิจกรรมประจำจังหวัดคือ “งานสารไทยกล้วยไข่เมืองกำแพง” เป็นต้น และเคยเป็นแหล่งผลิตแหล่งใหญ่ของประเทศไทยที่มีพื้นที่ปลูกถึง 20,000 ไร่ สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรปีละไม่ต่ำกว่า 150 ล้านบาท เพราะผลผลิตมีรสชาติเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค

อภิชาติ ศรีสะอาดและศุภวรรณ ใจแสน (2553: 48) กล่าวว่า การปลูกกล้วยไข่ของประเทศไทย มีการปลูกมากที่ จังหวัดกำแพงเพชร สุโขทัย ตาก นครสวรรค์ จันทบุรี ระยอง ราชบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และชุมพร จังหวัดที่ปลูกมากที่สุดในอดีต คือ กำแพงเพชร และดูเหมือนว่ากล้วยไข่เริ่มมีการปลูก และนิยมปลูกกันมากจนเป็นการค้าในจังหวัดกำแพงเพชรก่อน จนทำให้เข้าใจกันว่ากล้วยไข่มาจากจังหวัดกำแพงเพชรเป็นเหมือนสัญลักษณ์ของจังหวัด ในทุกปี จังหวัดกำแพงเพชรจะมีวันกล้วยไข่พร้อมกับมีการกวนกระยาสารท ซึ่งเป็นของคู่กัน ปัจจุบันนำเสียดายที่การปลูกกล้วยไข่ที่จังหวัดกำแพงเพชรน้อยลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในฤดูที่ปลูกกล้วยไข่ของชาวกำแพงเพชร มักจะมีลมพายุทำให้กล้วยไข่หักล้ม เกษตรกรจึงได้เลิกล้มการปลูกกล้วยไข่หันไปปลูกอ้อย ส้ม แทน

เผด็จ บุญทอง (2553: 8) กล่าวว่า สรุปลงในอดีตจังหวัดกำแพงเพชรเป็นแหล่งปลูกกล้วยไข่ที่สำคัญ แต่ปัจจุบันมีพื้นที่ลดลงต่อเนื่อง และขยายพื้นที่การผลิตไปยังจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดตาก สุโขทัย นครสวรรค์

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดกำแพงเพชร(2554: 70-71) กล่าวว่า พื้นที่เพาะปลูกและผลผลิต ในปี 2554 จังหวัดกำแพงเพชรมีพื้นที่ปลูกกล้วยไข่อยู่จำนวน 3,175 ไร่ พื้นที่ที่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิต จำนวน 2,155 ไร่ ให้ผลผลิตรวม 12,155.44 ตัน คิดเป็นผลผลิตเฉลี่ย 3,070.20 กิโลกรัมต่อไร่ โดยมีการเพาะปลูกกระจายอยู่ 8 อำเภอ ยกเว้นอำเภอปางศิลาทอง อำเภอทรายทองวัฒนา และอำเภอไทรงาม โดยพื้นที่ที่มีการเพาะปลูกมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมือง จำนวน 1,191 ไร่, อำเภอโกสัมพีนคร จำนวน 705 ไร่, อำเภอบึงสามัคคี จำนวน 506 ไร่, อำเภอพรานกระต่าย จำนวน 465 ไร่, อำเภอลองขลุ้ง จำนวน 193 ไร่, อำเภอลองลาน จำนวน 54 ไร่, อำเภอลานกระบือ จำนวน 40 ไร่ และอำเภอขามเฒ่า จำนวน 21 ไร่ ตามลำดับ

กรมส่งเสริมการเกษตร (ข้อมูลออนไลน์: ค้นคืนวันที่ 20 มิถุนายน 2556) แสดงข้อมูลพื้นที่การผลิตกล้วยไข่ ปี 2556จังหวัดกำแพงเพชร มีเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ จำนวน 125 ครัวเรือน พื้นที่เพาะปลูก 1,036 ไร่ 1 งาน จำแนกรายอำเภอ ดังนี้ อำเภอเมืองกำแพงเพชร จำนวน 61 ครัวเรือน พื้นที่ 355 ไร่, อำเภอไทรงาม จำนวน 12 ครัวเรือน พื้นที่ 35 ไร่ 3 งาน, อำเภอลองลาน จำนวน 4 ครัวเรือน พื้นที่ 140 ไร่ 1 งาน, อำเภอลองขลุ้ง จำนวน 26 ครัวเรือน พื้นที่ 129 ไร่ 1 งาน, อำเภอทรายทองวัฒนา จำนวน 1 ครัวเรือน พื้นที่ 174 ไร่ 1 งาน, อำเภอบึงสามัคคี จำนวน 6 ครัวเรือนพื้นที่ 88 ไร่ และ อำเภอโกสัมพีนคร จำนวน 15 ครัวเรือน พื้นที่ 92 ไร่ 3 งาน

สรุป แหล่งปลูกกล้วยไข่ของจังหวัดกำแพงเพชรที่สำคัญในปัจจุบัน คือ อำเภอเมืองกำแพงเพชร อำเภอลองขลุ้ง อำเภอโกสัมพีนคร และอำเภอไทรงาม

2.2 พันธุ์กล้วยไข่

อภิชาติ ศรีสะอาดและจันทร์ อุสุวรรณ (2556: 6) กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของกล้วยไข่ ว่า กล้วยไข่มีลำต้นสูง 2.5 – 3 เมตร เส้นผ่านศูนย์กลาง 16 – 20 เซนติเมตร กาบลำต้นด้านนอกสีเขียวปนเหลืองมีประสีน้ำตาลอ่อน ด้านในสีชมพูอมแดง ก้านใบสีเขียวอมเหลือง มีร่องกว้างโคนก้านมีครีบริบสีชมพู ก้านช่อดอกมีขนอ่อน ปลีรูปไข่ ม้วนงอขึ้น ปลายแหลม ด้านนอกสีแดงอมม่วง ด้านในที่โคนกลีบสีซีด เครือหนึ่งมี 6 – 7 หวี หวีหนึ่งมีประมาณ 14 ผล ผลค่อนข้างเล็ก ก้านผลสั้น เปลือกผลบางเมื่อสุกมีสีเหลืองสดใส บางครั้งมีจุดเล็กๆ ประปราย เนื้อสีครีมอมส้ม รสหวาน เป็นกล้วยที่มีขนาดผลเล็กเมื่อเทียบกับกล้วยหอมหรือกล้วยน้ำว้า และเป็นผลไม้ที่มีผู้บริโภคนิยมกันทั่วไปเนื่องจากมีรสชาติดี ลักษณะการเรียงตัวของผลและสีผลสวยสะอาดตา กล้วยไข่มีอยู่หลากหลายสายพันธุ์ เช่น กล้วยไข่สายพันธุ์กำแพงเพชร กล้วยไข่พระตะบอง กล้วยไข่โบราณ

กล้วยไข่ทองเงย ฯลฯ นอกจากนี้มีกล้วยไข่พันธุ์ใหม่อีกหนึ่งสายพันธุ์ คือ กล้วยไข่เกษตรศาสตร์ 2 แต่พันธุ์ที่นิยมปลูกเป็นการค้า คือ กล้วยไข่สายพันธุ์กำแพงเพชร

2.2.1 กล้วยไข่กำแพงเพชร ชื่อวิทยาศาสตร์ *Musa (AA group) "Kluai Khai"* (เบญจมาศ ศิลาชัย 2534) กล้วยไข่ที่ปลูกในจังหวัดกำแพงเพชรเป็นสายพันธุ์ *acuminate cultivars* สกุล *Musa* หมู่ *Eumusa* กลุ่ม AA (AA Group) "*Kluai Khai*" มีโครโมโซม 2 ชุด (diploid) ($2n=22, n=11$) ลักษณะทั่วไปของกล้วยไข่สายพันธุ์กำแพงเพชร ลักษณะกาบใบ เป็นสีน้ำตาลหรือสีช็อคโกแลต ร่องก้านใบเปิดและขอบก้านใบขยายออก ใบมีสีเหลืองอ่อน ไม่มีนวล ก้านเครือมีขนาดเล็กลง ผิวเปลือกผลบาง ผลเล็ก เนื้อมีสีเหลือง รสชาติหวาน

2.2.2 กล้วยไข่พระตะบอง ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Musa (AAA group) "Kluai Khai Pra Tabong"* แหล่งที่พบ จังหวัด ตราด สุรินทร์ ชัยภูมิ นนทบุรี ชลบุรี สระแก้ว ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี ลักษณะทั่วไปของกล้วยไข่พระตะบอง กาบใบเป็นสีน้ำตาลปนดำ สีของใบ เข้มกว่าสายพันธุ์กำแพงเพชร รสชาติจะออกหวานอมเปรี้ยว และผลมีขนาดใหญ่กว่ากล้วยไข่สายพันธุ์กำแพงเพชร ลำต้นสูง 2.5-3.5 เมตร เส้นผ่านศูนย์กลาง ประมาณ 15 เซนติเมตร กาบลำต้นด้านนอกสีเขียว มีประดำหนา โดยเฉพาะใต้ขอบใบ ด้านในมีสีเขียวอมเหลือง ก้านใบสีเขียว ร่องใบเปิด ขอบก้านใบมีสีชมพูเล็กน้อย ผลโตกว่ากล้วยไข่ทั่วไป ก้านผลค่อนข้างสั้น ผลไม่มีเหลี่ยม ปลายผลมนโค้งขึ้นเล็กน้อย เปลือกค่อนข้างหนา เนื้อด้านในสีเหลือง รสหวานอมเปรี้ยว มีกลิ่นหอมเล็กน้อย

2.2.3 กล้วยไข่เกษตรศาสตร์ 2 ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Musa (AAB group) "Kluai Nam Phad"* ชื่อฟอง กล้วยน้ำคำ(จันทบุรี) แหล่งที่พบจังหวัดพัทลุง ลักษณะทั่วไปของกล้วยไข่เกษตรศาสตร์ 2 ผลป้อมปลายมน สีผิวเหลืองสดใส มีการเปลี่ยนสีจากสีเขียวเป็นสีเหลืองหลังบ่ม 2-3 วัน และจะเริ่มตกรส 2.74 วัน ตกรสผลหลุด 4.78 วัน เนื้อมีสีเหลืองอ่อนแม้ยังดิบ รสหวาน ประมาณ 23-26 Brix มีความหนาแน่นประมาณ 6.57 นิวตัน จากการรับทานพบว่าเนื้อละเอียดเนียน ไม่มีไส้กลางมีลักษณะคล้ายกล้วยหอมทอง ขนาดของผลกล้วยไข่เกษตรศาสตร์ 2 ที่ปลูกที่จันทบุรี มีความยาวไม่ต่ำกว่า 10 เซนติเมตร

สรุป กล้วยไข่ที่นิยมปลูกเป็นการค้าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือ พันธุ์กำแพงเพชร แต่พันธุ์กล้วยไข่เกษตรศาสตร์ 2 กำลังเป็นที่นิยมปลูกโดยมากเป็นการส่งเสริมของบริษัทผู้ส่งออกกล้วยไข่ไปประเทศจีน

2.3 การผลิตกล้วยไข่

กรมวิชาการเกษตร 2545 (อ้างใน เสด็จ บุญทอง 2553: 10) กล่าวถึง การปลูกกล้วยไข่ตามหลักการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ไว้ดังนี้

2.3.1 การเลือกพื้นที่ปลูก

1) สภาพพื้นที่ พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกกล้วยไข่ เป็นพื้นที่ดอนหรือพื้นที่ราบ ไม่มีน้ำท่วมขัง ความสูงจากระดับน้ำทะเลไม่เกิน 1,200 เมตร มีแหล่งน้ำธรรมชาติ หรืออยู่ในเขตชลประทาน และการคมนาคมสะดวก

2) ลักษณะดิน ดินร่วน, ดินร่วนเหนียว หรือดินร่วนปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์สูง ระบายน้ำดี ระดับน้ำใต้ดินลึกมากกว่า 75 เซนติเมตร ค่าความเป็นกรดด่างของดิน ระหว่าง 5.0-7.0

3) สภาพภูมิอากาศ อุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต ระหว่าง 25-35 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนไม่น้อยกว่า 1,200 มิลลิเมตรต่อปี ไม่มีลมแรงพัดผ่านเป็นประจำ และมีแสงแดดจัด

4) แหล่งน้ำ มีน้ำใช้เพียงพอตลอดฤดูปลูก เป็นแหล่งน้ำสะอาด ค่าความเป็นกรดด่างของน้ำระหว่าง 5.0-9.0

2.3.2 การปลูกกล้วยไข่

1) การเตรียมดิน

(1) วิเคราะห์ดิน เพื่อประเมินค่าความอุดมสมบูรณ์ของธาตุอาหารพืชในดิน และความเป็นกรดด่างของดิน ปรับสภาพดินตามคำแนะนำก่อนปลูก

(2) ไถพรวน ไถตากดินทิ้งไว้ประมาณ 1 เดือน เพื่อลดการระบาดของศัตรูพืช

(3) การเก็บกำจัดเศษวัชพืช คราดเก็บเศษวัชพืชออกจากแปลง

2) ฤดูปลูก ช่วงเวลาการปลูก ในเขตภาคเหนือตอนล่างประมาณเดือนกันยายนถึงพฤศจิกายน เพื่อหลีกเลี่ยงผลผลิตด้อยคุณภาพเนื่องจากการขาดน้ำ และประสิทธิภาพอุณหภูมิสูง ในช่วงการพัฒนารูปร่างของผล

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดกำแพงเพชร(2553: 74) กล่าวว่าเกษตรกรจะปลูกกล้วยไข่ในช่วงปลายฤดูฝน คือ ประมาณเดือนสิงหาคม – กันยายน บ้างครั้งอาจจะล่าช้าไป แต่จะไม่เกินเดือนตุลาคม เนื่องจากฝนจะหมดเสียก่อนและเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้กล้วยไข่ตกเครือในช่วงฤดูแล้ง เพราะจะทำให้กล้วยผลเล็กและถูกแสงแดดเผาบริเวณก้านเครือ(คอเครือ) จะทำให้แห้งและหักงอได้ง่าย

3) วิธีการปลูก

(1) การเลือกหน่อ ปลูกด้วยหน่อใบแคบที่มีความสมบูรณ์ดี

(2) การเตรียมหลุม เตรียมหลุมปลูกขนาด 50x50x50 เซนติเมตร

(3) การใส่ปุ๋ยรองก้นหลุม ควรรองก้นหลุมด้วยปุ๋ยคอกอัตรา 5 กิโลกรัมต่อหลุม คลุกเคล้ากับหน้าดินรองก้นหลุมปลูกถ้ามีการไถหน่อ (ratoon) เพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตต่อไปอีก 1-2 รุ่น ควรรองก้นหลุมด้วย หินฟอสเฟต อัตรา 100-200 กรัม/หลุม

(4) ระยะปลูก การปลูกที่ระยะ (1.5-1.75) x 2 เมตร เป็นการปลูกเพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตเพียงครั้งเดียวแล้วรื้อปลูกใหม่ ปลูกระยะ 2x2 เมตรเป็นการปลูกสำหรับไถต่อหรือหน่อ (ratoon) เพื่อที่จะเก็บเกี่ยวผลผลิตของหน่อ (ratoon) อีก 1-2 รุ่น

(5) การปลูก วางหน่อพันธุ์ที่หลุมปลูกให้ลึก 25-30 เซนติเมตร โดยจัดวางหน่อพันธุ์ให้ด้านที่ติดกับต้นแม่อยู่ในทิศทางเดียวกัน กลบดินลงหลุมปลูกและกดดินบริเวณโคนต้นให้แน่น แล้วรดน้ำให้ชุ่ม

2.3.3 การดูแลรักษา

1) การพรวนดิน ภายหลังจากปลูกกล้วยไ้ประมาณ 1 เดือนควรรับทำการพลิกดินให้ทั่วทั้งแปลงปลูก เพื่อให้ดินเก็บความชื้นจากน้ำฝนไว้ให้มากที่สุด และเป็นการกำจัดวัชพืชไปด้วย ขณะที่รากกล้วยยังขยายไปไม่มากนัก

2) การกำจัดวัชพืช ควรกำจัดวัชพืชปีละ 3 ครั้ง ครั้งแรกพร้อม ๆ กับการพลิกดิน ส่วนครั้งที่ 2 และ 3 ให้พิจารณา จากปริมาณวัชพืช แต่จะทำก่อนที่ต้นกล้วยตกเครือ

3) การให้ปุ๋ย ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ 1 ครั้ง เช่น ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักก่อนปลูกอัตรา 3-5 กิโลกรัมต่อหลุม ใส่ปุ๋ยเคมี 4 ครั้ง ครั้งที่ 1 และ 2 เป็นระยะที่กล้วยมีการเจริญเติบโตทางลำต้น ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 20-10-10 หรือ 15-15-15 อัตรา 125-250 กรัมต่อต้นต่อครั้ง หลังจากปลูก 1 และ 3 เดือน การให้ปุ๋ยเคมีครั้งที่ 3 และ 4 จะให้ปุ๋ยเคมีภายหลังจากปลูก 5 และ 7 เดือน ซึ่งเป็นระยะที่กล้วยใกล้จะให้ผลผลิต จะให้ปุ๋ยเคมีสูตร 12-12-24, 13-13-21 หรือ 14-14-21 อัตรา 125-250 กรัมต่อต้นต่อครั้ง วิธีการใส่ปุ๋ยเคมี โรยห่างจากต้นประมาณ 30 เซนติเมตร หรือใส่ลงในหลุมลึกประมาณ 10 เซนติเมตร 4 ด้าน แล้วพรวนดินกลบ

4) การให้น้ำ ในฤดูฝน เมื่อฝนทิ้งช่วง เมื่อสังเกตหน้าดินแห้งและเริ่มแตกควรรับให้น้ำ ในฤดูแล้งเริ่มให้น้ำตั้งแต่หมดฝน ประมาณปลายเดือนมกราคม-พฤษภาคม วิธีการให้น้ำ ใช้วิธีปล่อยให้น้ำไหลเข้าไปในแปลงย่อยเป็นแปลง ๆ เมื่อดินมีความชุ่มชื้นดีแล้ว จึงให้แปลงอื่นต่อไป

5) การพูนโคน โดยการโกยดินเข้าสู่มโคนกล้วย ช่วยลดปัญหาการโคนล้มของต้นกล้วยเมื่อมีลมแรง โดยเฉพาะต้นตอที่เกิดขึ้นระยะหลัง โคนจะลอยขึ้นทำให้กล้วยโคนล้มได้ง่าย

6) การแต่งหน่อ เครื่องมือที่ใช้ในการแต่งหน่อ คือ มีดยาวปลายขอ ชาวบ้านเรียกว่า มีดขอ การแต่งหน่อทุกครั้ง โดยเดือนเถียงคัตขวางลำต้นเอียงทำมุม 45 องศากับลำต้น โดยครั้งแรก เดือนให้รอบเดือนด้านล่างอยู่สูงจากโคนต้นประมาณ 4-5 นิ้ว หลังจากนั้นอีกประมาณ 20-30 วัน จึงเดือนหน่อครั้งที่ 2 ให้รอบเดือนครั้งใหม่อยู่ที่ศทางตรงข้าม กับรอยเดือนครั้งก่อน และให้รอยเดือน มุมล่างสุดครั้งใหม่อยู่สูงจากรอยเดือนมุมบนครั้งก่อน 4-5 นิ้ว แต่งหน่อเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนถึงเวลาที่เหมาะสม ก็จะปล่อยหน่อให้เจริญเติบโตเป็นกล้วยต่อไป หรืออาจขุดหน่อไว้สำหรับปลูกใหม่หรือขายก็ตาม

7) การตัดแต่งและการไว้ใบ การไว้ใบกล้วยไว้ในระยะต่าง ๆ มีผลอย่างยิ่งต่อการเจริญเติบโต การปฏิบัติดูแลรักษาปัญหาโรค และแมลง ตลอดจนผลผลิต และคุณภาพผลในช่วงแรกระยะการเจริญเติบโต ควรไว้จำนวน 12 ใบ ถ้ามากกว่านี้ จะมีปัญหาทำให้การปฏิบัติดูแลรักษาทำได้ยากลำบาก โรคแมลงจะมากขึ้นเกิดการ แยกแสงแดด ลำต้น จะสูงบอบบางไม่แข็งแรงเกิดการหักล้มได้ง่าย ในทางตรงข้ามถ้าจำนวนใบ มีน้อยเกินไปจะทำให้การเจริญเติบโต ไม่ดี ลำต้นไม่สมบูรณ์ ดินสูญเสียความชื้นได้เร็ว ปัญหาวัชพืชจะมากขึ้นภายหลัง กล้วยตกเครือแล้ว ควรตัดแต่งใบออก เหลือไว้เพียงต้นละ 9 ใบก็พอ ถ้าเหลือใบ ไว้มากจะทำให้ต้นกล้วยรับน้ำหนักมาก จะทำให้เกิดการหักล้มได้ง่าย ระยะกล้วยมีน้ำหนักเครือ มากขึ้น และถ้าหากตัดแต่งใบออกมากเกินไป เหลือจำนวนใบไว้วันน้อย จะทำให้บริเวณคอเครือและผลกล้วยถูกแสงแดดเผา เป็นเหตุให้กล้วยหักพับบริเวณ คอเครือก่อนเก็บเกี่ยว และผลเสียหายไม่สามารถนำไปขายได้

8) การค้ำเครือ เมื่อกล้วยตกเครือจะมีน้ำหนักมาก จึงควรป้องกันลำต้นหักล้ม ซึ่งกระทำได้โดยการปักหลัก ผูกยึดติดกับลำต้น การปักหลักต้องปักลงไปดินให้แน่นทิศทางตรงข้ามกับเครือกล้วยให้แนบชิดกับลำต้นกล้วยมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผูกยึดลำต้นกล้วยให้ตรึงกับไม้หลักสัก 3 ช่วง ดังนี้ คือบริเวณช่วง โคนต้น กลางต้น และคอเครือ โดยใช้ปอกกล้วยหรือปอ ฟางก็ได้ ถ้าใช้ไม้รวกสำหรับค้ำเครือควรจะไปแช่น้ำ 15-20 วัน เสียก่อนแล้วนำมาตากแดดให้แห้งจึงค่อยนำไปใช้

9) การตัดปลี กล้วยไข่ที่มีการเจริญเติบโตและสมบูรณ์ หลังจากปลูก 7-8 เดือนก็จะแทงปลี แต่ถ้าการเจริญเติบโตและความสมบูรณ์ไม่ดี การแทงปลีก็จะช้าออกไปอีก ระยะเวลาตั้งแต่เริ่มแทงปลีจนถึงปลีคล้อยตัวลงมาสุดจะใช้เวลาประมาณ 7 วัน หลังจากนั้นปลีจะบาน ระยะเวลาตั้งแต่ปลีเริ่มบานหิวแรกจนสุด หิวสุดท้ายจะใช้เวลาอีกประมาณ 7 วัน รวมระยะเวลาตั้งแต่ออกปลี จนสามารถตัดปลีทิ้งประมาณ 15 วัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของต้นกล้วยและช่วงฤดูที่กล้วยตกปลี

10) การเก็บเกี่ยว ปกติหลังจากตัดปลีแล้วประมาณ 45 วัน เป็นเวลาที่ เหมาะสมในการเก็บเกี่ยว ถ้าปล่อยไว้นานกว่านี้ผลกล้วยอาจแตก และสุกคาต้น หรือที่ชาวสวน เรียกว่ากล้วยสุกลม รสชาติไม่อร่อย สีและผิวกระด้างไม่นวลสวยเหมือนที่นำไปมกกล้วยไข่ที่ตก เครื่องในช่วงฤดูหนาว ซึ่งผลจะแก่ช้ามีผลทำให้อายุการเก็บเกี่ยวต้องยาวนานออกไปถึง 50-55 วัน หลังตัดปลี

ข้อมูลออนไลน์(www.nanagarden.com: ค้นคืนวันที่ 10 สิงหาคม 2556) กล่าวว่า การปลูกกล้วยไข่มีวิธีดำเนินการดังนี้

1) เตรียมดิน โดยใช้รถไถพาน 7 ไถ ทำลายหญ้า ทิ้งไว้ 10 วัน ครั้งที่ 2 ใช้รถไถพาน 3 ไถเพื่อปรับหน้าดินให้พร้อมปลูก ทิ้งไว้อีก 10 วัน เพื่อให้แสงแดดฆ่าเชื้อโรคในดิน ในช่วงการไถ ควรใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก คลุกเคล้าลงไปไถในดินพร้อมกัน

2) เตรียมหน่อ หน่อกล้วยสำหรับปลูกหน่อที่ดีให้ผลผลิตสูงจะต้องเป็น หน่อ “หูควาง” ที่มีความสูง 50 เซนติเมตร มีใบ 2 - 3 ใบ ใบจะแคบยังไม่คลี่ออกเต็มที่คล้ายกับหูควาง ก่อนปลูกให้ใช้ยาฟูราดาน 3 ซ่อนแกง ปุ๋ยเกล็ด 2 ซ่อนแกง ยาเร่งราก 1 ซ่อนแกง ผสมน้ำ 50 ลิตร ละลายให้เข้ากัน แล้วเอาหน่อกล้วยจุ่มลงไปก่อนนำไปปลูก

3) ปลูกกล้วย โดยพูนดินขึ้นมากลบโคนต้น 1 คืบ หรือขุดหลุมปลูกกว้าง และลึก 1 ศอก ระยะปลูก 1 x 1 วา พื้นที่ 1 ไร่ ปลูกได้ประมาณ 400 ต้น จากนั้นรดน้ำ 5 วัน/ครั้ง ประมาณ 1 เดือน จะเริ่มแตกยอดอ่อน ซึ่งยาฟูราดานจะเริ่มหมดฤทธิ์พอดี

4) การใส่ปุ๋ย ครั้งแรกเมื่อกกล้วยอายุ 15 วัน ให้ใส่ปุ๋ยสูตร 46-0-0 อัตรา ครั้งกำมือ/ต้น ครั้งที่ 2 เมื่อกกล้วยอายุ 1 เดือน ใส่สูตร 15-15-15 อัตรา 1 กำมือ/ต้น ครั้งที่ 3 และ 4 ใส่ปุ๋ยสูตรเดียวกันและอัตราเท่ากัน ระยะห่างครั้งละ 1 เดือน ครั้งที่ 5 และ 6 เปลี่ยนเป็นสูตร 20-0-0 ผสมกับสูตร 15-15-15 ในอัตราส่วนเท่ากัน ใส่ 1 กำมือ/ต้น ห่างกันอีกครั้งละ 1 เดือน เมื่อกกล้วยไข่ อายุ 7 เดือนครึ่ง จะเริ่มออกปลี ช่วงนี้จะใช้ปุ๋ยเกล็ดสูตร 15-3-15 อัตรา 2 ซ่อนแกงต่อน้ำ 20 ลิตร ฉีดเข้าไปบริเวณก้านของปลี เพื่อให้ปุ๋ยเข้าไปตามกาบกล้วย

5) การตัดแต่งหน่อและใบ ระยะปลูกที่กล้วยเริ่มเจริญเติบโต จะเริ่มมีหน่อแทงออกมา ต้องใช้มีดตัดเพื่อไม่ให้แย่งอาหารจากต้นแม่ 2 สัปดาห์ต่อครั้ง และตัดแต่งใบกล้วยเหลือไว้ 10 ใบต่อต้น เมื่อหัวปลีออกมาได้ 10 วัน ให้ตัดหัวปลีออก จากนั้นอีก 45-50 วัน กล้วยจะเริ่มแก่จึงตัดเครือลงมาเพื่อขายส่งให้ลูกค้า ซึ่งโดยทั่วไปจะมีลูกค้ามารับซื้อถึงที่แล้วนำไปตัดขายเป็นหวีต่อไป

6) การไถหน่อ การปลูกกล้วยไข่ 1 ครั้ง เก็บผลผลิตได้ประมาณ 3 ปี กล้วยปีที่ 2 ผลผลิตจะดีที่สุด ดังนั้นจึงควรใช้หน่อกล้วยที่อายุใกล้เคียงกัน กันไว้กอละ 1 หน่อ การดูแลรักษา ก็จะเหมือนกันทั้งหมด แต่การใส่ปุ๋ยจะน้อยลงกว่าปีแรก

2.3.4 การป้องกันกำจัดศัตรูกล้วยไข่

1) โรค

เบญจมาศ ศิลาชัย (2549: 33-40) กล่าวว่า โรคที่พบในแต่ละจังหวัดมี อาการคล้ายๆ กัน ดังนี้

(1) โรคใบจุด

ก. ลักษณะอาการ เริ่มแรกเกิดเป็นจุดสีน้ำตาล จุดจะขยายใหญ่เป็น แผลสีน้ำตาลเข้ม โดยรอบแผลเป็นสีน้ำตาลดำและพื้นแผลสีเทา ในระยะเริ่มต้นจะมีรูปไข่ ลักษณะ อาการคล้ายโรค เชปทอเรียใบจุด เฟโอเชปทอเรีย Pestalotiopsis leaf spot และ Sigatoka leaf spot แต่สปอร์ของเชื้อนี้ไม่สามารถจำแนกชนิดได้ โรคนี้พบกับกล้วยไข่ทั่วไปด้วย อาการไม่รุนแรง เพียงแต่ตัดใบทิ้งและนำไปทิ้งนอกแปลง

ข. การป้องกันกำจัด พ่นด้วยสารเคมี เช่น แคลตาโฟล 40 กรัม ต่อ น้ำ 20 ลิตร และตัดใบที่เป็นโรคมามากออกไปเผาทำลายเสีย

(2) โรคใบจุดลาย (Leaf Speckle)

ก. ลักษณะอาการ เกิดเป็นจุด ขีดยาวเล็กๆ สีน้ำตาลบนใบ จุดจะ ขยายใหญ่เป็นรูปร่าง ลักษณะรูปกลมรี มีขนาดประมาณ 0.5 – 2.0 เซนติเมตร มีรูปร่างและขนาดไม่ แน่นอน ขอบแผลไม่เด่นชัด ถ้าเกิดอาการรุนแรงอาจทำให้ผืนใบแห้ง เกิดจากเชื้อรา Cladosporim musae

ข. การป้องกันและกำจัด ตัดใบแก่ที่อยู่ล่างๆ ซึ่งกำลังเป็น โรคออกไป เผาทำลายเสีย แล้วพ่นด้วยสารเคมี เช่น แมนโคเซบ 48 กรัม ต่อ น้ำ 20 ลิตร พ่นให้ทั่ว

(3) โรคใบจุดสีน้ำตาลเทา (Greyish brown spot) หรือ Cordana leaf spot

ก. ลักษณะอาการ เกิดแผลเป็นจุดสีน้ำตาลบนผิวใบ เกิดจากเชื้อ Cordanamusae แผลขยายขนาดขึ้นเป็นสีน้ำตาลอ่อน พื้นตรงกลางแผลแห้งสีน้ำตาลปนเทา ขอบริม แผลสีน้ำตาลเข้ม และมีขอบสีเหลืองล้อมรอบอีกชั้นหนึ่ง ขนาดของแผลประมาณ 0.41 – 1 x 2 – 8.5 เซนติเมตร แผลอาจเชื่อมเป็นทางยาวหรืออาจเกิดเป็นกลุ่ม โรคนี้มักเป็นมากกับใบที่ยังเจริญไม่ เต็มที่ ตามขอบใบและปลายใบ

ข. การป้องกันและกำจัด เมื่อโรคแพร่ระบาดพ่นด้วย เอคิเฟนฟอส 20 ซีซี ต่อ น้ำ 20 ลิตร

(4) โรคยอดเน่า (Heart leaf rot)

ก. ลักษณะอาการ เชื้อราสาเหตุเข้าทำลายใบอ่อนที่ยังไม่คลี่ หรือ คลี่ใหม่ๆ ในระยะแรก ลูกกลมไปหมดทั้งใบหรือบางส่วน และขยายการทำลายลงสู่ใจกลางของลำต้นเทียม ทำให้ใจกลางของลำต้นเทียมเน่าเป็นสีดำจากและเนื้อเยื่อของกาบข้างเคียงก็ถูกทำลายเช่นกัน จะลามไปยังใบข้างๆ

ข. การป้องกันและกำจัด เมื่อเริ่มเป็น โรคนี้นี้ต้องพ่นด้วยสารเคมี เช่น แมนโคเซบ 40 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร ถ้าเป็นโรคมากแล้วต้องขุดไปเผาทำลายทั้งต้นหรือทั้งกอ

2) แมลงศัตรูที่พบ

อภิชาติ ศรีสะอาดและจันทร์ อุสุวรรณ (2556: 87-89) กล่าวว่าแมลงศัตรูกล้วยที่สำคัญ ได้แก่

(1) ค้างคาวงูไชเหง้า

ก. ลักษณะและการเข้าทำลาย ค้างคาวชนิดนี้ในระยะเป็นหนอนทำความเสียหายแก่ต้นกล้วยมากที่สุด ตัวแก่ก็ทำความเสียหายเหมือนกันแต่น้อยกว่า ตัวหนอนเจาะกัดกินไชซอนอยู่ภายในเหง้ากล้วย ซึ่งโดยมากกินอยู่ใต้ระดับดิน โคนต้น ซึ่งไม่สามารถมองเห็นการทำลายหรือร่องรอยได้ชัด การทำลายของหนอนทำให้ระบบการส่งน้ำและอาหารจากพื้นดินขึ้นไปเลี้ยงลำต้นขาดตอนชะงักไป เมื่อเป็นมากๆ หรือแม้มีหนอนเพียง 5 ตัว ในเหง้าหนึ่งๆ เท่านั้นก็สามารถไชซอนทำให้กล้วยตายได้ พบการทำลายได้ทุกระยะตั้งแต่หน่อไปจนถึงต้นแก่ ภายหลังตัดเครือแล้วตัวหนอนเมื่อเจริญเติบโตเต็มที่จะเข้าเป็นดักแด้จนเป็นตัวแก่จะออกมามีอยู่ภายนอกเหง้าแถวโคนต้นในระดับซิดผิวดินหรือต่ำกว่าเล็กน้อย หรือรอผสมพันธุ์กันต่อไป

ข. การป้องกันและกำจัด ทำความสะอาดสวนอย่าปล่อยให้รกรุงรัง โดยเฉพาะเศษชิ้นส่วนของลำต้นกล้วย กาบกล้วย ซึ่งเน่าเปื่อยขึ้นและแถวโคนต้นเป็นที่วางไข่ของตัวเมียหรืออาจใช้วิธีตัดต้นกล้วยเป็นท่อนๆ วางสุ่มเป็นจุดๆ ในสวน เพื่อล่อให้แมลงมาวางไข่ประมาณ 7 วันต่อครั้ง ให้เปิดตรวจดูในเวลากลางวันถ้าพบตัวอ่อนหรือตัวแก่ให้ทำลายโดยการใช้สารฆ่าแมลงผสมตามสูตรที่ระบุในฉลากยาราคส่วน โคนต้นและบริเวณดินรอบโคนต้น สำหรับหน่อพันธุ์ควรเลือกหน่อที่แข็งแรงไม่มีโรคแมลงติดอยู่ก่อนนำไปปลูก

(2) ค้างคาวงูเจาะต้น หรือค้างคาวงูไชกาบกล้วย

ก. ลักษณะและการเข้าทำลาย ค้างคาวชนิดนี้เป็นศัตรูที่มีการทำลายรุนแรงพอๆ กับค้างคาวงูไชเหง้า ตัวหนอนจะไชทำลายต้นที่อยู่เหนือพื้นดินขึ้นไปถึงประมาณกลางต้นโดยไชต้นเป็นรูแล้วซอนเข้าไปถึงไส้กลางต้นมองเห็นข้างนอกเป็นลวยรอบต้นพurunไปทั่วมัก

ชอบทำลายต้นกล้วยที่โตแล้วหรือใกล้จะออกปลี หรือกำลังตกเครืออยู่ จะทำให้เครือหักพับกลางต้นหรือเหี่ยวเฉาขึ้นตายขนาดด้วงเจาะลำต้นจะมีขนาดใหญ่กว่าด้วงงวงไขเห่ง้า

ข. การป้องกันและกำจัด เช่นเดียวกับด้วงงวงไขเห่ง้า

(3) หนอนม้วนใบ

ก. ลักษณะและการเข้าทำลาย ตัวแก่เป็นผีเสื้อกลางคืนตัวสีน้ำตาลปนเทาบนหลังปีกมีสีเหลืองแต้ม 2- 3 จุด โดยตัวหนอนจะกัดกินจากริมใบให้แหว่งเป็นทางยาวและม้วนใบซ่อนในตัวหลอดอยู่จนกระทั่งเข้าดักแด้และมีแป้งขาวๆ หุ้มตัวด้วย ถ้าถูกหนอนทำลายมากๆ จะทำให้ใบขาดวินใช้ประโยชน์ไม่ได้

ข. การป้องกันและกำจัด จับตัวหนอนมาทำลายทิ้ง หรือโดยการใส่สารเคมีป้องกันกำจัดแมลง โดยใช้ตามอัตราส่วนที่แจ้งในฉลากยาและควรผสมสารจับใบลงไปด้วย

(4) หนอนกระทู้

ก. ลักษณะและการเข้าทำลาย ตัวแก่เป็นผีเสื้อขนาดเล็กปีกบนสีน้ำตาลปนเทาส่วนปีกล่างสีขาว ตัวแก่หากินในเวลากลางวันส่วนตัวอ่อนชอบกัดกินใบตองอ่อนที่ยังไม่คลี่หรือคลี่แล้วใหม่ๆ โดยจะกัดเป็นรอยแหว่งไปตามขอบใบเป็นทางรอยกัดทะตรงกลางใบที่ทะลุเป็นรูกลมๆ โดดตามขนาดและวัยของหนอน ใบกล้วยที่ออกใหม่หรือหน่อกล้วยโคนต้นหรือหน่อที่นำมาปลูกพอใบใหม่แตกมันจะมีหนอนกระทู้ตัวเล็กๆ เข้ากัดกินได้ผิวเมื่อตัวหนอนโตแล้วก็สามารถกินได้ทั้งบนใบและใต้ใบ

ข. การป้องกันและกำจัด เช่นเดียวกับหนอนม้วนใบ

(5) ด้วงเต่าแดง

ก. ลักษณะและการเข้าทำลาย ตัวแก่ชอบกัดกินใบตองยอดอ่อนที่ยังม้วนกลมอยู่ยังไม่คลี่ออกหรือคลี่ออกแล้วใหม่ๆ ยังไม่เขียวทำให้ใบมีรอยดำหนิเป็นรูปสี่เหลี่ยมเล็กๆ ทะลุบ้างไม่ทะลุบ้างทั่วทั้งใบเห็นได้ชัดเมื่อคลี่ออกตอนเขียวจัดแล้ว

ข. การป้องกันและกำจัด รักษาความสะอาดสวนกล้วยอย่าให้เป็นที่อาศัยของแมลงได้และอาจจะใช้สารฆ่าแมลงผสมน้ำตามอัตราส่วนที่แจ้งไว้ในฉลากพ่นที่ยอดกล้วยหรือตามใบตองอ่อนให้ทั่ว

(6) หนอนปลอก

ก. ลักษณะและการเข้าทำลาย ตัวแก่เป็นผีเสื้อขนาดเล็กมีสีน้ำตาลอ่อนตัวอ่อนเป็นตัวหนอนชอบกัดกินใบเอามาทำปลอกหุ้มตัวตัวเล็กพบกัดกินบนใบตองโดยมีปลอกหุ้มตัวชี้ไปข้างหลังพอโตขึ้นก็จะทำปลอกใหญ่ขึ้นมักเกาะห้อยท้ายปลอกลงชอบกัดกินอยู่ใต้ใบ

ข. การป้องกันและกำจัด เช่นเดียวกับด้วงเต่าแดง

(7) แมลงวันผลไม้หรือแมลงวันทอง

ก. ลักษณะและการเข้าทำลาย เป็นแมลงศัตรูของผลไม้ที่มี

ความสำคัญในการผลิตผลไม้เป็นการค้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศ เพราะจะทำความเสียหายกับผลไม้ที่เริ่มสุกโดยตัวเมียชอบวางไข่กับผลกล้วยที่ใกล้สุกหรือมีรอยแผลหนอนที่ออกจากไข่จะไชซอนเนื้อกล้วยให้เกิดความเสียหายเน่าเหม็น ช่วงเวลาที่ระบาดมากได้แก่ราวๆ เดือนเมษายน-มิถุนายน ทุกปี

ข. การป้องกันและกำจัด ใช้เหยื่อพิษซึ่งเป็นสารเคมีผสม

ประกอบด้วยสารเคมีจำนวน 200 ซีซี ผสมกับมาลาไธออน 83% จำนวน 70 ซีซี และน้ำ 5 ลิตร อาจผสมสารจับใบเล็กน้อยฉีดพ่นในช่วงเช้าวันที่มีร่มเงา และฉีดพ่นที่ใบแก่ห้ามฉีดพ่นที่ใบอ่อนและยอดอ่อนให้ฉีดพ่นต้นละ 50-100 ซีซี

(8) เพลี้ยแป้ง

ก. ลักษณะและการเข้าทำลาย เป็นแมลงปากดูดชนิดหนึ่งลำตัว

ขนาด 2 x 3 มิลลิเมตร ลำตัวปกคลุมด้วยผงสีขาวชอบเกาะกันอยู่เป็นกลุ่มก้อนอาการเข้าทำลายมักพบตามผิวกาบใบและคอยอดหากมีการเข้าทำลายมากทำให้ผลกล้วยมีขนาดเล็กลง ผลผลิตลดลง

ข. การป้องกันและกำจัด ควรทำความสะอาดต้นกล้วย หรือพ่นด้วย

สารเคมี เช่น เซฟวิน-เอส 85 อัตรา 25 กรัม/น้ำ 20 ลิตร หรือคาร์โบเพนโนไธออน 30 กรัม/น้ำ 20 ลิตร

3) วัชพืช

(1) ประเภทของวัชพืช

กรมวิชาการเกษตร 2545 (อ้างอิงใน กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร 2553: 10-11) ได้กล่าวถึงวัชพืชที่สำคัญและการป้องกันกำจัดตามหลักการเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับกล้วยไข่ ว่าวัชพืชที่พบในสวนกล้วยไข่มีหลายชนิด คือ

ก. วัชพืชฤดูเดียว เป็นวัชพืชที่ครบวงจรชีวิตภายในฤดูเดียว

ส่วนมากขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด ได้แก่ ประเภทใบแคบ เช่น หญ้าตีนนก หญ้าตีนกา หญ้าดอกขาว หญ้านกสีชมพู และหญ้ารงนก เป็นต้น และประเภทใบกว้าง เช่น สาบแร้งสาบกา ผักโขม ผักเบี้ยใหญ่ ผักแครด และกระดุมขน เป็นต้น

ข. วัชพืชข้ามปี เป็นวัชพืชที่ส่วนมากขยายพันธุ์ด้วยต้น ราก เหง้า หัว

และไหลได้ดีกว่าขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดที่พบมาก เช่น แห้วหมู หญ้าเห็บ หญ้าแพรก หญ้าขน หญ้าชันกาด ไมยราบเถา และสาบเสือ เป็นต้น

(2) การป้องกันกำจัด

- ก. ใช้แรงงานหรือเครื่องทุ่นแรงกำจัดขณะวัชพืชยังไม่ออกดอก
- ข. ปลูกพืชที่มีระบบรากตื้นและสามารถให้อินทรีย์วัตถุเป็นพืชคลุมหรือเป็นปุ๋ยพืชสดด้วย เช่น พืชตระกูลถั่ว หรือพืชผัก
- ค. คลุมดินด้วยใบกล้วย เพื่อป้องกันการงอกของวัชพืชและให้ความชุ่มชื้นแก่ผิวน้ำดิน

อภิชาติ ศรีสะอาดและศุภวรรณ ใจแสน (2553: 107-112) กล่าวว่า เกษตรกรควรมีการกำจัดวัชพืชอย่างเหมาะสมและถูกวิธี ซึ่งสามารถแบ่งออกหลายวิธี ได้แก่

- ก. วิธีการเกษตรกรรม (Cultural practice) ได้แก่ การคายหรือถากด้วยจอบ ควรทำการกำจัดขณะวัชพืชมีต้นเล็กก่อนวัชพืชออกดอก ควรทำด้วยความระมัดระวังเพราะรากกล้วยมีระบบการแผ่กระจายอยู่ใกล้กับผิวดินมากอาจมีผลเสียหายที่ทำลายระบบรากได้ ปัจจุบันมีการใช้เครื่องตัดหญ้าที่เป็นเครื่องยนต์สามารถช่วยทุ่นแรง ทำให้ตัดวัชพืชได้ปริมาณมาก ในเนื้อที่กว้างแต่ต้องระมัดระวังอย่าให้โคนหน่อหรือต้นกล้วย ควรตัดวัชพืช 4 ครั้งต่อปี

ข้อเสีย คือ ไม่สามารถทำลายวัชพืชได้ถาวร เนื่องจากวัชพืชที่ถูกตัดออกนั้นจะงอกออกมาอยู่อีกตลอดปีจากเหง้าที่ฝังดินเหล่านั้น

- ข. วิธีการใช้สารเคมี (Chemical Control) สารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืช แบ่งออกเป็น 3 พวก ดังนี้

- สารที่มีพิษตกค้าง เนื่องจากสารป้องกันและกำจัดวัชพืชจะต้องถูกใช้สัมผัสกับผิวดิน และสารเหล่านั้นก็จะตกค้างอยู่ในดินสารแต่ละชนิดไม่สามารถทำการป้องกันและกำจัดวัชพืชได้หมดทุกชนิด และการใช้จำเป็นต้องใช้สารจำนวนหลายหลังจึงจะได้ผล เช่น สาร diuron

- สารประเภทดูดซึม วัชพืชที่เป็นพืชตระกูลหญ้าจะมีเหง้าฝังอยู่ในดิน และยังมีลำต้นที่เลื้อยไปตามผิวดิน แดกกิ่งก้านสาขาออกไปปกคลุมผิวดินได้มากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว ฉะนั้นในการใช้สารป้องกันและกำจัดวัชพืชก็จำเป็นต้องใช้พวกสารดูดซึมเช่น สาร dalapon

- สารที่ไม่ใช่ประเภทดูดซึม สารประเภทนี้เมื่อพ่นบนพืชหรือวัชพืชนั้นลงไปแล้ว สารไม่สามารถเคลื่อนย้ายไปยังส่วนต่างๆ ของภายในต้นพืชนั้นได้ ดังนั้นส่วนใดของพืชที่ถูกสารจะถูกทำลายเฉพาะส่วนหรือบริเวณที่ถูกสารเท่านั้น เช่น สาร paraquat

ค. การคลุมดิน (mulching)

- การคลุมดินด้วยพลาสติก ในการใช้พลาสติกหรือสารตั้งเคราะห์พวกโพลีเอสเตอร์ที่เป็นแผ่นบางเหมือนผ้าในการคลุมผิวดินจะช่วยคุมกำเนิดวัชพืชทั้งพวกใบแคบและใบกว้างไม่ให้เจริญออกมาขึ้นปกคลุมผิวดินแต่มีค่าใช้จ่ายสูง

- การคลุมดินด้วยซากอินทรีย์วัตถุ วิธีนี้นอกจากจะช่วยคุมกำเนิดวัชพืชแล้วยังช่วยป้องกันความชื้นในดิน นอกจากนี้ซากอินทรีย์วัตถุยังเกิดการเน่าเปื่อยสลายตัวทำให้เกิดแร่ธาตุอาหารเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้ดินทำให้ดินร่วนซุยส่งผลดีต่อการเจริญเติบโต ส่วนมากเป็นการใช้ซากของพืชที่ตัดเอามากองเป็นแห้งๆ เช่น ใบกล้วยสด ใบที่แห้งหรือลำต้นกล้วยที่ตัดเป็นท่อนๆ ซึ่งลอกออกเป็นกาบๆ แล้วนำมาคลุมดิน แต่วิธีนี้ควรระวังโรคที่อยู่ใต้ใบหรือกาบด้วย

- การปลูกพืชคลุมดิน เป็นวิธีคลุมดินที่ดีที่สุด และอยู่ได้เป็นเวลาหลายปี เมื่อเห็นว่าพืชที่คลุมดินเริ่มเสื่อมโทรมก็ทำการไถพรวนแล้วปลูกลงไปใหม่เป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดินอีกด้วย พืชที่นำมาปลูกควรเป็นพืชที่มีระบบรากตื้นและยังสามารถใช้ลำต้นเป็นปุ๋ยได้อีกด้วย เช่น พืชตระกูลถั่ว

ง. การกำจัดวัชพืชด้วยวิธีผสมผสาน หลังจากปลูกกล้วยไปแล้วควรทำการดายหญ้าอย่างสม่ำเสมอ อาจทำ 2 เดือนต่อครั้งในการดายหญ้าควรทำการพรวนดินไปด้วยเพื่อให้ดินโปร่งเก็บความชื้นได้มาก เมื่อพรวนดินดายหญ้าควรพรวนดินใส่โคนต้นและนำต้นหญ้านั้นถมที่โคนต้นเพื่อป้องกันโคนลอยและการโคนล้มของลำต้น การกำจัดวัชพืชอาจใช้สารเคมีพวกพาราควอท เช่น กรัสม็อกโซน 200 ซีซี ต่อน้ำ 20 ลิตร นีอกโซรูด้า ในอัตราตามที่เขียนไว้ที่ฉลาก พ่นฆ่าวัชพืชฤดูเดียวที่ขึ้นในสวนกล้วยที่มีต้นอายุมากกว่า 2 เดือนขึ้นไป แต่ต้องระวังไม่ให้สารเคมีปลิวไปถูกต้นกล้วยโดยเฉพาะในส่วนของใบและยอดอ่อน

2.3.5 การเก็บเกี่ยว

กรมวิชาการเกษตร 2545 (อ้านใน กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร 2553: 12) ได้กล่าวถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิตกล้วยไข่ตามหลักการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมดังนี้

1) อายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม

(1) เก็บเกี่ยวหลังตัดปลีประมาณ 45 วัน การไว้เครือนานขึ้นอาจจะพบปัญหาผลแตก ผลสุกรสชาติไม่ดีและสีผิวกระด้างเมื่อบ่มสุก

(2) กล้วยไข่ที่ตัดเครือช่วงฤดูหนาวผลจะแก่ช้า อายุเก็บเกี่ยวประมาณ 50-55 วัน หลังจากตัดปลี

(3) สำหรับการส่งออก เลือกตัดเครือกล้วยที่มีคุณภาพดีและควรตัดก่อนการเก็บเกี่ยวปกติ 3-5 วัน

2) วิธีการเก็บเกี่ยว

(1) ใช้มีดคมตัดเครือกล้วย
 (2) เรียงเครือกล้วยบนพื้นดินที่ปูด้วยแผ่นพลาสติกสะอาดหรือใบกล้วยที่ไม่เป็นโรค และใช้แผ่นโฟมหรือฟองน้ำกั้นระหว่างเครือ เพื่อป้องกันเครือกล้วยเสียดสีกัน จนทำให้ผลกล้วยมีตำหนิ

(3) ห้ามเครือกล้วยจากแปลงปลูกไปโรงคัดบรรจุ หากขนย้ายกล้วยโดยวิธีอื่นควรห่อเครือกล้วยด้วยแผ่นโฟมหรือฟองน้ำก่อนเพื่อป้องกันเครือกล้วยเสียหาย

เบญจมาศ ศิลาชัย และคณะ (2549:27) กล่าวว่า อายุการเก็บเกี่ยวกล้วยไข่ ใช้เวลาประมาณ 60 วันนับจากออกปลีหรือ 45 วันหลังจากตัดปลี ถ้าตัดเพื่อการส่งออกจะตัดเร็วกว่านี้คือประมาณ 45 – 50 วันหลังจากแทงปลี กล้วยที่แก่เต็มที่จะรับประทานไม่อร่อยและถ้าตัดอ่อนเกินไปจะมีรสชาติไม่ดี

วิธีเก็บเกี่ยว ให้ดึงปลายเครือหรือส่วนที่ตัดปลีออกมา ซึ่งก็คือ การโน้มต้น ใช้มีดที่คมหรือเคียวตัดโคนเครือกล้วย แล้วตัดต้นทิ้งหรือปล่อยทิ้งไว้ก่อน การปล่อยทิ้งไว้จะช่วยให้แปลงกล้วยไม่แห้งแล้ง และทำการตัดต้นทิ้งพร้อมๆ กันเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จสิ้นแล้ว นำกล้วยที่ตัดมาเรียงในร่ม ควรมีผ้าพลาสติกหรือใบกล้วยรอง เพื่อกันการสกปรก

อภิชาติ ศรีสะอาดและจันทรา อู่สุวรรณ (2556:12) กล่าวถึงการเก็บเกี่ยวกล้วยไข่ว่า ปกติหลังจากตัดปลีแล้วประมาณ 45 วัน เป็นเวลาที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยว ถ้าปล่อยไว้นานกว่านี้ผลกล้วยอาจแตก และสุกคาต้นหรือที่ชาวสวนเรียกว่ากล้วยสุกลม รสชาติไม่อร่อยและมีผิวกระด้างไม่นวลสวยเหมือนที่นำไปบ่ม กล้วยที่ตกเครือในช่วงฤดูหนาว ซึ่งผลจะแก่ช้ามีผลทำให้อายุการเก็บเกี่ยวต้องยาวนานออกไปถึง 50-55 วันหลังตัดปลี

เผด็จ บุญทอง (2552:26) กล่าวว่า การตัดกล้วยไข่จะกระทำก็ต่อเมื่อการตกลงซื้อขายกับพ่อค้าแล้ว โดยจะไม่ปล่อยให้กล้วยสุกคาต้น เนื่องจากจะมีรสชาติไม่อร่อย ผลกล้วยแตกและมีสีผิวกระด้าง ไม่นวลเหมือนกับเอาไปบ่ม กล้วยไข่แต่ละปีจะให้ผลผลิตต่างกัน กล้วยปีแรกเป็นกล้วยที่ไข่น้อยปลูก กล้วยปีที่ 2 และปีที่ 3 เป็นกล้วยเลี้ยงหน่อที่ที่แตกขึ้นมาให้เจริญเติบโตไว้ในปีต่อไป ดังนั้น ผลผลิตในปีหลังๆ จึงมีแนวโน้มลดลง จากการเลี้ยงหน่อในปีที่ 2 และปีที่ 3 ไร่กอละ 1-2 หน่อ จึงทำให้ปริมาณกล้วยในปีที่ 2 และ 3 เพิ่มขึ้น แต่ปริมาณหัวกล้วยจะน้อยกว่าที่ปลูกในปีแรก

2.3.6 การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

กรมวิชาการเกษตร (2545 อ้างใน กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร 2553:13) กล่าวถึง การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวกล้วยไข่ตามหลักการเกษตรดีที่เหมาะสม ดังนี้

- 1) ทำความสะอาดเครือกล้วยด้วยน้ำสะอาด และคัดเลือกหวีที่ไม่ได้คุณภาพออก
- 2) ตัดหวีโดยไม่ทำให้ช้ำหวีช้ำ
- 3) ปลิดชากดอกแห้งที่ปลายออก
- 4) แห่หวีกล้วยในสารป้องกันกำจัดเชื้อราได้แก่ ไธอะเบนดาโซล ความเข้มข้นของสารออกฤทธิ์ประมาณ 0.05 – 0.10 เปอร์เซ็นต์
- 5) ผึ่งหวีกล้วยให้แห้ง
- 6) บรรจุกล้วยในกล่องกระดาษลูกฟูกที่บุด้วยถุงพลาสติกชนิดโพลีเอทิลีน โดยให้มีแผ่น โฟมหรือฟองน้ำบางๆ คั่นระหว่างหวี เพื่อป้องกันการเสียดสีกันระหว่างหวีซึ่งจะทำให้ผลกล้วยมีตำหนิ การเรียงกล้วยในกล่องอาจเรียง 1 หรือ 2 ชั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาด
- 7) สำหรับการขนส่งกล้วยทางเรือ ควรลดอุณหภูมิกล้วยโดยนำกล่องบรรจุกล้วยที่ยังไม่ปิดปากถุงพลาสติกไว้ในห้องเย็นอุณหภูมิ 15 องศาเซลเซียส จนกระทั่งอุณหภูมิของกล้วยเท่ากับอุณหภูมิที่จะขนส่ง แล้วจึงใส่สารชะลอการสุกก่อนปิดปากถุงและขนส่งที่อุณหภูมิ 14 – 15 องศาเซลเซียส

สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร (2552: 7) ได้กล่าวไว้ว่า การเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรจะเป็นผู้เก็บเกี่ยวผลผลิตด้วยตนเอง(ตัดเครือ) ส่วนการตัดแต่งและการทำความสะอาดกล้วยไข่ จะเป็นหน้าที่ของผู้ซื้อหรือผู้รวบรวม เช่น การแช่สารเคมีในการทำความสะอาดผลผลิตก่อนการจำหน่าย เป็นต้น

2.4 การตลาดกล้วยไข่

สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร (2552: 7) กล่าวว่า ด้านการตลาดและการจำหน่ายกล้วยไข่ของจังหวัดกำแพงเพชรเกือบทั้งหมดจะมีผู้รวบรวมผลผลิตกล้วยไข่ในท้องถิ่นมารับซื้อ และซื้อเป็นประจำ บางแหล่งก็มีเจ้าประจำที่ผูกขาดกันมานานไม่มีการแข่งขัน การตัดกล้วยไข่ก็มีการนัดหมายกันล่วงหน้าในช่วงที่พ่อค้ามารับซื้อ ในแต่ละครั้งจะมีการนัดหมายการตัดในครั้งต่อไป และผู้รวบรวมจะเป็นผู้บริหารจัดการผลผลิตที่รวบรวมได้ด้วยตนเอง หรือมีเกษตรกรบางรายที่นำกล้วยไข่จากแปลงไปจำหน่ายเองแต่ก็เป็นจำนวนที่น้อยมาก ส่วนการจำหน่ายกล้วยไข่ของ

เกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชรส่วนใหญ่ยังซื้อขายโดยใช้หน่วยในการขายเป็น “ตั้ง” มีส่วนน้อยที่ทำการซื้อขายโดยชั่งเป็นกิโลกรัม

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดกำแพงเพชร (2554: 70-73) กล่าวถึงลักษณะการซื้อขายผลผลิตกล้วยไข่ว่า ผลผลิตกล้วยไข่จะเริ่มออกสู่ตลาดตั้งแต่เดือนกรกฎาคมและออกสู่ตลาดมากที่สุดในช่วงเดือนกันยายน - ตุลาคมก่อนที่กล้วยไข่จะแก่จัดและตัดเครือได้จะมีการตั้งจองกล้วยไข่จากพ่อค้าหรือจากนายหน้าโดยมีการตกลงในเรื่องของปริมาณกล้วยไข่และนัดวันตัดกล้วยไข่ที่มารับซื้อกล้วยไข่จะมีทั้งพ่อค้าในท้องถิ่นและพ่อค้าต่างจังหวัดซึ่งเป็นทั้งพ่อค้าจรและพ่อค้าประจำที่มาจากจังหวัดต่างๆแทบทุกภาคของประเทศไทยและที่นิยมกระทำคือการติดต่อผ่านนายหน้าโดยนายหน้าจะทำหน้าที่ติดต่อกับเกษตรกรให้รวมทั้งจะทำหน้าที่ชำแหละกล้วยออกจากเครือและเรียงกล้วยขึ้นรถ โดยผู้ซื้อจะเป็นผู้จ่ายค่าบริการให้นายหน้าเกษตรกรเองก็ต้องการให้มีการซื้อขายผ่านนายหน้าเช่นกันเพราะในบางฤดูเกิดปัญหาพ่อค้าไม่ค่อยมารับซื้อกล้วยไข่ในสวนตามปกติเรียกว่า“ตลาดตาย”นายหน้าสามารถช่วยเหลือโดยไปติดต่อให้พ่อค้าเข้ามารับซื้อได้ การซื้อขายกล้วยไข่พ่อค้าจะเป็นผู้กำหนดราคาโดยพิจารณาจากคุณภาพของกล้วยฤดูกาลตลาดขายส่ง - ขายปลีกและผลไม้อื่นๆที่ออกมาในช่วงเดียวกันเช่นลำไยเป็นต้นหากราคาที่ทำให้ต่ำไปเกษตรกรก็จะต่อรองให้สูงขึ้นได้บ้างโดยพิจารณาเปรียบเทียบกับราคารายปีที่ผ่านมาและราคาที่ซื้อขายในท้องถิ่นสำหรับการจำหน่ายปลีกกล้วยไข่ของจังหวัดกำแพงเพชรซึ่งเป็นตลาดที่ระบายกล้วยไข่ไปสู่ผู้บริโภคในจังหวัดต่างจังหวัดและนักท่องเที่ยวมีจำนวน 2 ตลาดคือตลาดปากอ่างตำบลอ่างทองอำเภอเมืองกำแพงเพชรอยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 16 กิโลเมตรไปทางจังหวัดนครสวรรค์บนเส้นทางสายเอเชียและตลาดริมทางสายกำแพงเพชร - พิจิตรประมาณกิโลเมตร ที่ 7 – 8

ในปัจจุบันเนื่องจากกล้วยไข่ได้รับการแข่งขันด้านการตลาดเพิ่มมากขึ้น เพราะมีการเพาะปลูกในจังหวัดใกล้เคียงเช่นจังหวัดตากสุโขทัยและนครสวรรค์จึงทำให้เกษตรกรหันมาให้ความสนใจในด้านการพัฒนาคุณภาพกล้วยไข่มากขึ้นเพราะกล้วยไข่ที่ได้รับการบำรุงรักษาที่ดีจะทำให้กล้วยไข่ออกสู่ตลาดเร็วขึ้นซึ่งจะเป็นการช่วงชิงด้านการตลาดในช่วงต้นฤดูด้วย การตัดกล้วยไข่จะกระทำก็ต่อเมื่อการตกลงซื้อขายกับพ่อค้าแล้วโดยจะไม่ปล่อยให้กล้วยสุกคาต้นเนื่องจากจะมีรสชาติไม่อร่อยผลกล้วยแตกและมีสีผิวกระด้างไม่นวลเหมือนกับเอาไปบ่ม

กล้วยไข่แต่ละปีจะให้ผลผลิตต่างกันกล้วยปีแรกเป็นกล้วยที่ใช้น้ำปลูกกล้วยปีที่ 2 และปีที่ 3 เป็นกล้วยเลี้ยงหน่อที่แตกขึ้นมาให้เจริญเติบโตไว้ในปีต่อไปดังนั้นผลผลิตในปีหลังๆจะมีแนวโน้มลดลงจากการเลี้ยงหน่อในปีที่ 2 และปีที่ 3 ไร่กอละ 1-2 หน่อจึงทำให้ปริมาณต้นกล้วยในปีที่ 2 และ 3 เพิ่มขึ้นแต่ปริมาณหวีกล้วยจะน้อยลงกว่าปีที่ปลูกในปีแรก

2.4.1 หน่วยการซื้อขายกล้วยไข่ในท้องถิ่น

กล้วยไข่ที่มีหัวสมบูรณ์ 6 หัว เรียกว่า " ตั่ง " ในแต่ละหัว มีไม่น้อยกว่า 12 ผล หากในเครือไม่ครบ 6 หัว จะนำเอากล้วย จากเครืออื่นมานับรวมด้วยจึงมีการนับหน่วยกล้วยไข่ ดังนี้

- 1) กล้วย 6 หมายถึง กล้วยไข่ที่มีหัวสมบูรณ์ 6 หัว ใน 1 เครือ นับได้ 1 ตั่ง ในเครือเดียวกัน
- 2) กล้วย 3 หมายถึง กล้วยไข่ที่มีหัวสมบูรณ์ 3 หัว ใน 1 เครือ จึงต้องใช้ กล้วย 2 เครือ นับได้ 1 ตั่ง
- 3) กล้วย 4 หมายถึง กล้วยไข่ที่มีหัวสมบูรณ์ 4 หัว ใน 1 เครือ จึงต้องใช้ กล้วย 3 เครือ นับได้ 2 ตั่ง

สำหรับกล้วย ที่มีหัวไม่สมบูรณ์ จะเป็นกล้วยปลายเครือ 2 หัว เรียกว่า กล้วยหอม หรือกล้วยก้อย หรือกล้วยปลายเครือ ถ้าซื้อลักษณะเหมาไร่ จะถือเป็นของแถมให้ พ่อค้า พ่อค้าจะนำไปชำแหละกล้วยเป็นหัวๆ ถือว่าเป็นกำไรส่วนเกินของพ่อค้า หรือบางครั้ง ชาวสวนจะชำแหละ ขายเองเป็นชั่ง เรียกว่า กล้วยชั่ง สำหรับหัวที่ผลกล้วยไข่ไม่สมบูรณ์ซึ่งมักจะ เป็นกล้วยปลายเครือ 2 หัวซึ่งเรียกว่า“กล้วยหอมและกล้วยก้อย”อันเป็นกล้วยหัวปลายเครือหาก ซื้อในลักษณะเหมาไร่จะถือเป็นของแถมให้กับพ่อค้าหรือผู้รับซื้อซึ่งเมื่อพ่อค้ารับซื้อไปแล้วจะ ชำแหละกล้วยขายเป็นหัวๆกล้วยหอมและกล้วยก้อยเป็นกำไรส่วนเกินของพ่อค้าหรือในบางครั้ง ชาวสวนจะชำแหละออกมาขายเหมาชั่งจึงเรียกว่า“กล้วยชั่ง”

2.4.2 ภาวะราคาและความเคลื่อนไหว

การขายกล้วยไข่ของเกษตรกรให้แก่พ่อค้าโดยผ่านผู้รวบรวมในท้องถิ่นมี การขายโดยการตกลงซื้อขายกันเป็นตั่ง (เครือ) แม้ว่าปัจจุบันจะมีการซื้อขายเป็นกิโลกรัมบ้างแต่ก็ ยังมีจำนวนน้อยเฉพาะในส่วนของการซื้อขายเพื่อการส่งออกเท่านั้นราคาซื้อขายกล้วยไข่ที่ผ่านมา และในปัจจุบันจะอยู่ที่ตั่งละ 80 –110 บาทช่วงเวลาที่กล้วยไข่มีราคาสูงสุดคือช่วงเดือนกันยายน – ตุลาคมซึ่งเป็นช่วงเทศกาลสารทไทยที่ราคากล้วยไข่จะสูงถึงตั่งละ 110 บาทแต่ก็เป็นช่วงเวลาสั้นๆ เท่านั้น ราคากล้วยไข่ทั้งปีจะเฉลี่ยอยู่ที่ตั่งละ 90 บาทซึ่งหากคิดราคาต่อกิโลกรัมโดยให้ค่าเฉลี่ยของ กล้วยไข่คือกล้วยไข่ 1 ตั่งมีหัวสมบูรณ์ 6 หัวโดยกล้วย 1 หัวมีน้ำหนัก 1.5 กิโลกรัมดังนั้นกล้วยไข่ 1 ตั่งจะมีน้ำหนักประมาณ 9 กิโลกรัมซึ่งหากขายได้ในราคาตั่งละ 90 ก็จะทำให้เท่ากับจำหน่ายกล้วยไข่ ประมาณกิโลกรัมละ 10 บาทซึ่งระดับราคากล้วยไข่ที่มีการซื้อขายกันณแหล่งรับซื้อในจังหวัด กำแพงเพชรปี 2554 เฉลี่ยกิโลกรัมละ 9.70 บาทซึ่งเปลี่ยนแปลง ไม่มากนักจากปีที่ผ่านมา (ปี 2553 ราคาเฉลี่ยเท่ากับ 9.15 บาท/กิโลกรัม)

สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร (2552: 13) กล่าวว่า ผู้ซื้อจะนับเครื่องกล้วย 1 เครื่อง ต้องมีหวีรอง 2 หวี เช่น เครื่องกล้วยมี 6 หวี ก็ไม่สามารถนับหมดทั้ง 6 หวีได้ ผู้ซื้อจะนับเพียง 4 หวีเท่านั้น อีก 2 หวีก็ต้องแถมให้คนซื้อไป นอกจากนี้ในการซื้อขายกล้วยไข่ของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ จะมีราคาซื้อขายกล้วยไข่ต่อตั่งที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับคุณภาพของกล้วยไข่ เช่น กล้วยไข่ของอำเภอโกสัมพีนคร ที่มีขนาดของผลและผิวที่หนากว่า จะได้ราคาสูงกว่ากล้วยไข่ในแถบอำเภอพรานกระต่ายและอำเภอลานกระบือ ประมาณ 10 บาทต่อตั่ง นอกจากนี้ระยะทางก็เป็นปัจจัยราคากว้างกล้วยไข่มีราคาซื้อขายที่แตกต่างกัน เช่น พื้นที่ที่อยู่ใกล้เมืองในเขตอำเภอเมืองกำแพงเพชร จะได้ราคาสูงกว่ากล้วยไข่ที่รับซื้อจากอำเภอพรานกระต่ายประมาณ ตั่งละ 10 บาท เป็นต้น ซึ่งเกษตรกรให้ข้อมูลว่าผู้ซื้ออ้างว่าต้องใช้ระยะทางในการขนส่งกล้วยไข่เพิ่มมากขึ้น

สรุป ตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร โดยส่วนใหญ่เกษตรกรผู้ปลูกจะมีการนัดหมายกับพ่อค้าที่จะมารับซื้อซึ่งเป็นพ่อค้าที่เคยซื้อขายกันอยู่เป็นประจำ ซึ่งหน่วยการขายยังคงขายเป็น “ตั่ง” เสียเป็นส่วนใหญ่

3. ข้อมูลด้านกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจของจังหวัดกำแพงเพชร

สำนักงานจังหวัดกำแพงเพชร (ข้อมูลออนไลน์) ได้รายงานเกี่ยวกับข้อมูลด้านกายภาพ สังคมและเศรษฐกิจของจังหวัดกำแพงเพชร ดังนี้

3.1 ข้อมูลด้านกายภาพ

3.1.1 สภาพทางภูมิศาสตร์ ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดกำแพงเพชรตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 358 กิโลเมตร มีพื้นที่ 8,607.5 ตารางกิโลเมตร (5,379,687.5 ไร่) เป็นพื้นที่การเกษตรประมาณ 5,358.15 ตารางกิโลเมตร (3,348,847 ไร่) ป่าไม้ 2,184.7 ตารางกิโลเมตร (1,365,437.5 ไร่) พื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่อื่น ๆ อีกประมาณ 1,064.65 ตารางกิโลเมตร (665,403 ไร่) มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก และอำเภอคีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก และอำเภอโพธิ์ทะเล และอำเภोजิรขารมี จังหวัดพิจิตร

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

ภาพที่ 2.2 แผนที่จังหวัดกำแพงเพชร

ที่มา: สำนักงานจังหวัดกำแพงเพชร (2553: ข้อมูลออนไลน์)

3.1.2 ลักษณะทางภูมิประเทศ

จังหวัดกำแพงเพชรมีแม่น้ำปิงไหลผ่านเป็นระยะทางยาว ประมาณ 104 กิโลเมตร มีลักษณะภูมิประเทศ แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

1) เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงตอนล่างแบบตะพักลุ่มน้ำ (ALLUVIAL TERRACE) มีระดับความสูงประมาณ 43-107 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง อยู่บริเวณทางด้านทิศตะวันออกและใต้ของจังหวัด

2) เป็นเนินเขาเตี้ยๆ สลับที่ราบ พบเห็นบริเวณด้านเหนือ และตอนกลางของจังหวัด

3) เป็นภูเขาสลับซับซ้อน เป็นแหล่งแร่ธาตุ และต้นน้ำลำธารต่างๆ ที่สำคัญ เช่น คลองวังเจ้า คลองสวนหมาก คลองขลุง และคลองวังไทร ไหลลงสู่แม่น้ำปิง

โดยสรุป ลักษณะพื้นที่ของจังหวัดกำแพงเพชร ด้านตะวันตกเป็นภูเขาสูงลาดลงมาทางด้านตะวันออก ลักษณะดินเป็นดินปนทรายเหมาะแก่การทำนา และปลูกพืชไร่

องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร (<http://www.kpppao.go.th/>) ได้แบ่งสภาพภูมิประเทศของจังหวัดไว้ว่า โดยทั่วไปเป็นที่ราบ มีที่สูงสลับอยู่บ้างเป็นตอนๆ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นแบบถูกคลื่นลอนลาดถึงถูกคลื่นลอนชัน หินดั้งเดิมเป็นหินตะกอน (Sedimentary Rock) ที่ยังไม่อัดตัวกันแน่นกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1) **ทางทิศเหนือ** เป็นหินชุดตะนาวศรี (Tanaosi Group) ในหมวดหินกาญจนบุรี (Kanchanaburi Formation) เป็นชุดหินที่มีการแปรสภาพและมีซากดึกดำบรรพ์ (Fossil) ของสัตว์ยุคไซลูเรียน (Silurian) และดีโวเนียน (Devonian)

2) **ทางทิศตะวันออก** ส่วนใหญ่พื้นที่เป็นตะกอนที่มีน้ำมันมาทับถมในอดีต และปัจจุบันเป็นที่ตั้งของเมืองกำแพงเพชร หรือซากงิ้ว เมืองบางพาน เมืองคณทิ และเมืองเทพนคร ในอดีต

3) **ทางทิศตะวันตก** เป็นตะกอนลำน้ำ เป็นที่ตั้งของเมืองนครชุม มีกลุ่มหินราชบุรี และหินแกรนิตอยู่ถัดไป

4) **ทางทิศใต้** เป็นตะกอนลำน้ำ และมีลักษณะของหินราชบุรีอยู่บ้าง เป็นที่ตั้งของเมืองไตรตรังษ์ บริเวณตำบลไตรตรังษ์ในเขตอำเภอเมืองกำแพงเพชรปัจจุบัน

3.1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกำแพงเพชร

(<http://kamphaengphet.mots.go.th/>) ได้กล่าวถึงลักษณะอากาศของจังหวัดกำแพงเพชร โดยทั่วไปว่า จะได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากอ่าวเบงกอล และอ่าวไทย พัดผ่านในเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม นอกจากนี้ยังมีมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านในเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนมกราคม จากอิทธิพลของลมมรสุมดังกล่าวทำให้เกิดฤดูกาล 3 ฤดู คือฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาวมีสภาพอากาศที่อบอุ่นตลอดปี อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 27.3 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.4 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 22.5 องศาเซลเซียส เดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุดคือเดือนเมษายน เดือนที่หนาวที่สุดคือเดือนธันวาคม สำหรับปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปีของจังหวัดประมาณ 1,301.5 มิลลิเมตร และมีฝนตกเฉลี่ยประมาณ 123 วัน ช่วงที่มีฝนตกจะอยู่ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคมซึ่งในช่วงนี้ ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยของเดือนจะอยู่ระหว่าง 148.4 - 272.7 มิลลิเมตร

3.2 ข้อมูลด้านสังคมและเศรษฐกิจ

3.2.1 สภาพทางสังคม

1) ประชากร จังหวัดกำแพงเพชรมีประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2555 รวมทั้งสิ้น 727,555 คน แยกเป็นเพศชาย 361,511 คน เพศหญิง 366,044 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง รวบรวมข้อมูลจาก(http://stat.dopa.go.th/xstat/p5562_01.html))

2) เขตการปกครอง แบ่งออกเป็น 11 อำเภอ 78 ตำบล 823 หมู่บ้าน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีจำนวน 90 แห่ง แบ่งออกเป็น 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด, 3 เทศบาลเมือง, 20 เทศบาลตำบล และ 66 องค์การบริหารส่วนตำบล

3.2.2 สภาพเศรษฐกิจ

1) รายได้ของประชากรในจังหวัดกำแพงเพชรรายได้ส่วนใหญ่ของประชากรในจังหวัดกำแพงเพชรขึ้นอยู่กับสาขาเหมืองแร่และการขุดหินมากที่สุดคิดเป็นมูลค่า 7,973 ล้านบาท รองลงมาเป็นสาขาเกษตรกรรมคิดเป็นมูลค่า 7,163 ล้านบาท สาขาการค้าส่งและค้าปลีกคิดเป็นมูลค่า 4,303 ล้านบาท และสาขาอุตสาหกรรมคิดเป็นมูลค่า 3,591 ล้านบาท

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดกำแพงเพชร (2554: 52) รายงานว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดกำแพงเพชรเป็นที่ราบพื้นดินเป็นดินร่วนปนทรายมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตรกรรมประชากรส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 ของประชากรทั้งหมดจึงประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นหลักผลิตผลทางการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดประกอบด้วยพืชไร่ได้แก่ข้าวมันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลือง ถั่วเขียว และผลไม้ได้แก่ส้ม ลำไย และกล้วยไข่ เป็นต้น ส่วนด้านปศุสัตว์ปัจจุบันเกษตรกรขยายการเลี้ยงสัตว์ไปสู่การปศุสัตว์ในเชิงพาณิชย์เพิ่มขึ้นโดยสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่เป็ด ไก่สุกร โคเนื้อ กระบือ เป็นต้น สำหรับด้านการประมงส่วนใหญ่เป็นเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดได้แก่ ปลาตะเพียน ปลานิล ปลาดุก ปลาตะเพียน ปลาช่อน ปลายี่สกเทศ ปลาหมอ ปลาไน ปลาไหล เป็นต้น

2) พืชเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัดกำแพงเพชร ได้แก่ ข้าว อ้อย โรงงาน มันสำปะหลัง และกล้วยไข่

ตารางที่ 2.3 สถานการณ์การผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดกำแพงเพชร ปีการเพาะปลูก 2554

ชนิดพืช	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ปริมาณผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	ต้นทุนการผลิต (บาท/ไร่)	กำไรสุทธิ (บาท/ไร่)
ข้าว	2,586,460	1,955,975	756.24	8.93	5,175	1,580.19
มันสำปะหลัง	820,374	3,103,063	3,782.00	2.80	4,195	6,394.60
อ้อย	466,655	5,749,192	12,320.00	1.05	6,610	6,326.00
กล้วยไข่	2,155	12,155	3,070.20	9.07	11,370	16,476.71

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชรได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

4.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

เผด็จ บุญทอง (2553: 48-49) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร ตำบลสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า

- 1) เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ในตำบลสระแก้ว มีอายุเฉลี่ย 47 ปี
- 2) ระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ในตำบลสระแก้ว มี 5 ระดับ คือ ประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 36 คน ประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 15 คน มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 5 คน มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 2 และอนุปริญญา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 60 ร้อยละ 25 ร้อยละ 8.33 และร้อยละ 3.33 ตามลำดับ
- 3) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ เฉลี่ย 4 คน
- 4) จำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ เฉลี่ย 2 คน
- 5) พื้นที่ถือครองทางด้านการเกษตรในครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ทั้งหมด 1,635 ไร่ เฉลี่ยครัวเรือนละ 27.25 ไร่
- 6) พื้นที่ถือครองด้านการเกษตรในครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่แยกประเภทตามชนิดกิจกรรมได้ดังนี้ พื้นที่นา จำนวน 424 ไร่ พื้นที่ไร่ จำนวน 524 ไร่ พื้นที่ทำสวนไม้ผลไม่ยืนต้น จำนวน 675 ไร่ และ พื้นที่ปลูกผัก จำนวน 12 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 25.93 ร้อยละ 32.05 ร้อยละ 41.28 และร้อยละ 0.73 ตามลำดับ

7) พื้นที่ทำสวนไม้ผลไม่ยืนต้นของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ แยกตามชนิดไม้ผลไม่ยืนต้นได้ดังนี้ พื้นที่ปลูกกล้วยไข่ 625 ไร่ พื้นที่ปลูกมะม่วง 25 ไร่ พื้นที่ปลูกมะนาว 17 ไร่ และพื้นที่ปลูกทุเรียน 8 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 92.59 ร้อยละ 3.70 ร้อยละ 2.52 และร้อยละ 1.19 ตามลำดับ

8) ประสพการณ์การปลูกกล้วยไข่ของเกษตรกร พบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรมีประสพการณ์ปลูกกล้วยไข่มากกว่า 6 ปี จำนวน 48 ราย ประสพการณ์ปลูกกล้วยไข่ 5-6 ปี จำนวน 8 ราย และประสพการณ์ปลูกไข่มากกว่า 3-4 ปี จำนวน 4 ราย คิดเป็น ร้อยละ 80 ร้อยละ 13.33 และร้อยละ 6.67 ตามลำดับ

9) การจำหน่ายผลผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร จำนวน 60 ราย แยกตามรายการได้ดังนี้ พ่อค้าในท้องถิ่นรับซื้อผลผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกรไปจำหน่าย จำนวน 12 ราย พ่อค้าในจังหวัดกำแพงเพชรรับซื้อผลผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกรไปจำหน่าย จำนวน 46 ราย และพ่อค้าจากจังหวัดขอนแก่นและกรุงเทพฯ รับซื้อผลผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกรไปจำหน่าย จำนวน 2 ราย คิดเป็น ร้อยละ 00 ร้อยละ 76.67 และร้อยละ 3.33 ตามลำดับ

10) การจำหน่ายผลผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกรเป็นแบบไม่คัดเกรด จำนวน 60 ราย คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์

11) รายได้จากการจำหน่ายกล้วยไข่ของเกษตรกรทั้งหมดในปีที่ผ่านมาเกษตรกรมีรายได้จากการขายกล้วยไข่เฉลี่ยไร่ละ 26,500 บาท

12) การรับรู้เรื่องการผลิดกล้วยไข่อย่างถูกต้องและเหมาะสม พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรรับรู้จากเพื่อนบ้านและบรรพบุรุษ เอกสารวิชาการ สื่อต่างๆ นักวิชาการเกษตร และพ่อค้าตามลำดับ

13) การสังกัดกลุ่มส่งเสริมด้านการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ พบว่าไม่ได้สังกัดกลุ่ม จำนวน 28 ราย และมีการสังกัดกลุ่มส่งเสริมการเกษตร จำนวน 32 ราย คิดเป็น ร้อยละ 46.67 และร้อยละ 53.33 ตามลำดับ

สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร (2552: 6) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการปลูกกล้วยไข่ของจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และผู้ประกอบการอาชีพปลูกกล้วยไข่มีอายุระหว่าง 36-45 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีประสพการณ์ในการปลูกกล้วยไข่มาแล้วไม่เกิน 10 ปี ส่วนมากเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่จะมีการประกอบอาชีพเสริมอย่างอื่นร่วมกับการปลูกกล้วยไข่ด้วย ส่วนพื้นที่การปลูกกล้วยไข่จะอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่อยู่อาศัย ขนาดพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่จะมีแปลงปลูกกล้วยไข่ขนาดเล็ก คือประมาณ 5-10 ไร่ และส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของตนเอง แต่ก็มีบางรายที่เช่าพื้นที่คนอื่นเพื่อปลูกกล้วยไข่ และอัตราค่าเช่าพื้นที่จะอยู่ที่ประมาณไร่ละ 500-1,000 บาท/ปี

4.2 การผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร

เผด็จ บุญทอง (2553: บทคัดย่อ) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร ตำบลสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า สภาพการปลูกกล้วยไข่ของเกษตรกรมีการใช้พันธุ์กำแพงเพชรปลูกเพื่อการค้า ระยะปลูกส่วนใหญ่จะปลูกระหว่างต้นระหว่างแถว 2x2 เมตร จะมีการตัดแต่งหน่อทุกระยะการเจริญเติบโตและหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิต การให้ปุ๋ยเคมีสำหรับกล้วยไข่ที่ให้ผลผลิตแล้วมีการให้ปุ๋ย 2 ครั้ง ได้แก่หลังการเพาะปลูกประมาณ 1 เดือน และหลังเก็บเกี่ยว 1 เดือน ปุ๋ยเคมีที่ใช้ได้แก่สูตร 15-15-15, 46-0-0 ใส่ครั้งละ 0.5-1 กิโลกรัมต่อต้น ส่วนปุ๋ยอินทรีย์จะใช้มูลไก่และกากขานอ้อย อัตราไร่ละ 1,000 กิโลกรัม การให้น้ำแบบสลับรด การจัดการวัชพืชมี 2 วิธี ได้แก่ การใช้วิธีกลร่วมกับสารเคมีและการใช้สารเคมี หรือวิธีกลอย่างใดอย่างหนึ่ง แมลงศัตรูไม่พบ การเก็บเกี่ยวจะใช้การสังเกตก่อนเก็บผลผลิต ได้แก่ การนับอายุ คูสีเหลี่ยมของผล ดูขนาดผล และนับวันกล้วยไข่ออกดอกบานถึงวันเก็บเกี่ยวประมาณ 45 วัน

สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร(2552: 6) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการปลูกกล้วยไข่ของจังหวัดกำแพงเพชร พบว่าสภาพการปลูกกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร พื้นที่การปลูกกล้วยไข่ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีน้ำท่วมขังบ้างในฤดูฝน ดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทรายและอาศัยแหล่งน้ำบาดาลเป็นหลัก ในการปลูกส่วนใหญ่จะใช้กล้วยพันธุ์พื้นเมือง โดยแหล่งหน่อพันธุ์ได้มาจากแปลงเดิมของตนเองระยะปลูก ระหว่างต้น-ระหว่างแถว ส่วนใหญ่จะใช้ระยะปลูก 2 x 2 เมตร ใน 1 ไร่ สามารถปลูกกล้วยไข่ได้ ประมาณ 400 ต้น การปลูกจะปลูกเป็นแปลงอาจจะมีการขร่อข้างแต่ไม่มาก โดยจะนิยมปลูกใหม่ทุกๆ ปี เพราะให้ผลผลิตดีกว่าไว้หน่อไม่เคยมีการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดินที่ใช้ปลูกกล้วยไข่ และการใช้ปุ๋ยจะผสมผสานระหว่างปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ การให้น้ำก็จะใช้วิธีการแบบสลับรดลงไปแปลงปลูกกล้วยไข่โดยตรง ซึ่งเกษตรกรมักเรียกว่าการสลับรด ส่วนการดูแลรักษากล้วยไข่ของเกษตรกร จะมีการตัดแต่งใบของกล้วยไข่อย่างสม่ำเสมอตลอดระยะเวลาในการปลูก จนถึงเก็บเกี่ยว แต่ว่าการนำใบที่ตัดแต่งแล้วโดยเฉพาะใบที่เป็นโรคขนย้ายออกไปทิ้งนอกแปลงปลูกนั้นมีการปฏิบัติบ้างแต่ไม่มากส่วนใหญ่ตัดแล้วทิ้งลงใกล้ๆ กับโคนต้นกล้วยไข่ การห่อเครือกล้วยก็มีการปฏิบัติอยู่บ้างแต่มีอยู่น้อยราย รวมไปถึงการปลูกพืชสลับเพื่อปรับปรุงดินก็มีเกษตรกรปฏิบัติเป็นส่วนน้อยเช่นกัน ส่วนการป้องกันกำจัดศัตรูพืชมีการใช้ผสมผสานกันระหว่างสารเคมีและสารจากธรรมชาติ และในการฉีดพ่นสารเคมีหรือสารธรรมชาติในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชส่วนมากจะปฏิบัติเองและจ้างแรงงานช่วยในบางช่วง การเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรจะเป็นผู้เก็บเกี่ยวผลผลิตด้วยตนเอง(ตัดเครือ) ส่วนการตัดแต่งและการทำความสะอาดกล้วยไข่ จะเป็นหน้าที่ของผู้ซื้อหรือผู้รวบรวมผลผลิต เช่น การแช่สารเคมีในการทำความสะอาดผลผลิตก่อนการจำหน่ายเป็นต้น การจดบันทึกข้อมูลการปลูกของเกษตรกร

ส่วนใหญ่จะไม่มีกำนันตึก ด้านการใช้แรงงานในการผลิตกล้วยไข่ขึ้นอยู่กับช่วงอายุของกล้วยไข่ บ้างครั้งมีการจ้างแรงงานช่วย แต่โดยส่วนใหญ่จะใช้แรงงานของตนเองเป็นหลัก

4.3 การตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร

สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร(2552: 7) ศึกษาแนวทางพัฒนาการปลูกกล้วยไข่ของจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ด้านการตลาดและจำหน่ายกล้วยไข่ของจังหวัดกำแพงเพชรเกือบทั้งหมดจะมีผู้รวบรวมผลผลิตกล้วยไข่ในท้องถิ่นมารับซื้อ และซื้อเป็นประจำ บางแหล่งก็มีเจ้าประจำที่ผูกขาดกันมานาน ไม่มีการแข่งขัน การตัดกล้วยไข่ก็มีการนัดหมายกันล่วงหน้าในช่วงที่พอค้ามารับซื้อในแต่ละครั้งก็จะนัดหมายการตัดในครั้งต่อไป และผู้รวบรวมจะเป็นผู้บริหารจัดการผลผลิตที่รวบรวมได้ด้วยตนเอง หรือมีเกษตรกรบางรายที่นำกล้วยไข่จากแปลงไปจำหน่ายเองแต่ก็จำนวนที่น้อยมาก ส่วนการจำหน่ายกล้วยไข่ของเกษตรกรของจังหวัดกำแพงเพชรส่วนใหญ่ยังซื้อขายโดยใช้หน่วยในการขายเป็น “ตั่ง” มีเป็นส่วนน้อยที่ทำการซื้อขายโดยชั่งเป็นกิโลกรัม

กมลศักดิ์ สุระดม (2546: 78) การวิเคราะห์เศรษฐกิจการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ปีการผลิต 2544/2545 พบว่า ผู้ที่อยู่ในระบบการซื้อขายตั้งแต่ฟาร์มจนถึงผู้บริโภคประกอบด้วย นายหน้า ผู้ขนส่ง พ่อค้าส่งต่างจังหวัด(แผงกล้วย) พ่อค้าปลีกต่างจังหวัด พ่อค้าส่งกรุงเทพฯ พ่อค้าปลีกในจังหวัด พ่อค้าปลีกในกรุงเทพฯ ผู้แปรรูป และผู้บริโภค ซึ่งแต่ละกลุ่มคนจะมีความชำนาญที่แตกต่างกันไปตามหน้าที่เนื่องจากแต่ละขั้นตอนการดำเนินงานทางการตลาด สำหรับผลผลิตที่เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่จะใช้วิธีการขายแบบดั้งเดิม คือ นับหน่วยเป็น “ตั่ง” และ “หามา” ซึ่งคำว่ากล้วยไข่ 1 ตั่งหมายถึง กล้วยที่มีผลสมบูรณ์จำนวนมากกว่า 12 ผลใน 1 หวี เมื่อรวมกันได้ 6 หวี เรียกว่า 1 ตั่ง โดยมีน้ำหนักประมาณหิวละ 1.5 กิโลกรัมต่อหวี นอกจากนี้ยังมีชื่อเรียกกล้วยไข่ที่อยู่ในเครือตามลักษณะของจำนวนหวีและผล ได้แก่ กล้วย 6 กล้วย 5 กล้วย 4 และกล้วย 3 ส่วนกล้วยไข่ที่ไม่อยู่ในลักษณะที่จะนับเป็นตั่งได้จะมีการซื้อกันแบบเหมาเครือ หรือเหมารวม 2 เครือรวมกันเรียกว่า “กล้วยหามา” ส่วนการขายปลีกในจังหวัดกำแพงเพชรมีแหล่งขายที่สำคัญอยู่ 2 แหล่ง คือ ที่แรกตั้งอยู่บริเวณริมถนนสายพหลโยธิน (สายเอเชีย) ที่บ้านปากอ่าง ตำบลอ่างทองพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีระยะห่างจากตัวเมืองประมาณ 12 กิโลเมตร ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนร้านค้ามากกว่า 100 ร้านค้า(2545) โดยมีการแปรรูปสินค้าจากกล้วยชนิดอื่นมาขายด้วยเช่นกัน ส่วนแหล่งที่สองตั้งอยู่ที่บริเวณตลาดกิโลเมตรที่ 8 ถนนสายกำแพงเพชร – พิจิตร

เพชรรา บุคสีทา (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาส่วนประสมของตลาดกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า การกำหนดส่วนประสมการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกรมีการคัดเกรดกล้วยไข่ร้อยละ 85.08 ราคาจำหน่ายผลผลิตกล้วยไข่อยู่ในช่วง 40-

69 บาทต่อตั้งมากที่สุดร้อยละ 70.2 รองลงมา 10-39 บาทต่อตั้ง ร้อยละ 11.6 ราคาจำหน่ายเฉลี่ย 43 บาทต่อตั้ง และเกษตรกรได้รับกำไรจากการจำหน่ายกล้วยไข่ในช่วง 10-19 บาทต่อตั้งมากที่สุด ร้อยละ 71.8 รองลงมาต่ำกว่า 10 บาทต่อตั้ง ร้อยละ 14.4 ทั้งนี้เกษตรกรได้รับกำไรโดยเฉลี่ย 15 บาทต่อตั้ง วิธีการจำหน่ายกล้วยไข่โดยพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงที่มากที่สุดร้อยละ 89.0 รองลงมาเป็นนายหน้ามาติดต่อร้อยละ 28.7 ประเภทพ่อค้าที่มารับซื้อเป็นพ่อค้าในตลาดกรุงเทพฯ ที่ขายให้เป็นประจำก่อนมากที่สุดร้อยละ 86.7 รองลงมาให้พ่อค้าที่ให้ราคาสูงร้อยละ 54.7 สำหรับแหล่งความรู้ด้านการตลาดประเภทบุคคลมากที่สุด คือ ศึกษาด้วยตนเองร้อยละ 60.2 จากเจ้าหน้าที่การเกษตรเพื่อนบ้าน และพนักงานร้านค้าเคมีเกษตร 51.4, 48.4 และ 7.2 ตามลำดับ และแหล่งความรู้ประเภทสื่อมวลชนด้านตลาดส่วนมากไม่ได้รับความรู้ด้านการตลาดร้อยละ 61.3 ในส่วนที่ได้รับความรู้ด้านการตลาดได้จากสื่อโทรทัศน์ร้อยละ 27.1 สภาพปัญหาทางการตลาดที่เกษตรกรพบมากที่สุดคือ พ่อค้าคนกลางกดราคาร้อยละ 78.5 กล้วยไข่ล้นตลาดแข่งขันกับผลไม้อื่นๆ การตัดราคากันระหว่างผู้จำหน่ายกล้วยไข่ ปัญหาด้านคุณภาพและขนาดของกล้วย กล้วย ร้อยละ 64.1, 61.3, 57.5 และ 23.2 ตามลำดับ

4.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัด

กำแพงเพชร

เผด็จ บุญทอง (2553: 56-57) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร ตำบลสระแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ได้สรุปข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกรในตำบลสระแก้ว ดังนี้

4.4.1 ด้านการเตรียมพื้นที่ปลูกกล้วยไข่

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีสภาพเสื่อมโทรมไม่เหมาะกับการปลูกกล้วยไข่ทำให้ต้องเปลี่ยนพื้นที่ปลูกทุกปี
- 2) เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจ การเตรียมดิน หลุมปลูก การวิเคราะห์คุณภาพดิน
- 3) สภาพพื้นที่ปลูกไม่สม่ำเสมอทำให้น้ำท่วมขังพื้นที่ปลูกกล้วยไข่เป็นบ้างแห่ง

4.4.2 ด้านการปลูกกล้วยไข่

- 1) พันธุ์กล้วยไข่เป็นพันธุ์พื้นเมืองผลผลิตต่ำคุณภาพไม่เหมาะกับการส่งออก
- 2) การคัดเลือกหน่อพันธุ์กล้วยไข่ที่เหมาะสมกับการปลูก
- 3) เกษตรกรขาดแรงงานที่มีคุณภาพและมีความชำนาญการปลูกกล้วยไข่

4.4.3 ด้านการดูแลรักษากล้วยไข่

- 1) ขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและมีความชำนาญในการตัดแต่งหน่อ
- 2) เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการใช้ปุ๋ยเคมีสำหรับกล้วยไข่ และปุ๋ยเคมีมีราคาสูงขึ้น
- 3) เกษตรกรขาดเงินทุน
- 4) เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการให้น้ำกล้วยไข่
- 5) ลมแรงหรือพายุทำให้ต้นกล้วยไข่หัก โคน ล้ม บิดทำให้ผลผลิตกล้วยไข่เสียหาย
- 6) เกษตรกรขาดความรู้ที่ถูกต้องในการดูแลผลผลิตให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด

4.4.4 ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูกล้วย

- 1) เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูกล้วยไข่และวัชพืชในแปลงกล้วยไข่
- 2) สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูกล้วยไข่และกำจัดวัชพืชในแปลงกล้วยไข่มีราคาแพง
- 3) เกษตรกรขาดแรงงานในการป้องกันกำจัดวัชพืช

4.4.5 ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร

- 1) การเก็บเกี่ยวผลผลิตไม่พร้อมกัน
- 2) เกษตรกรขาดแรงงานที่มีคุณภาพในการเก็บเกี่ยว

4.4.6 ด้านการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตกล้วยไข่

- 1) เกษตรกรขาดความรู้ที่ถูกต้องในการคัดคุณภาพของผลผลิตกล้วยไข่
- 2) เกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในการขนย้ายผลผลิตเกิดความเสียหายต่อผลผลิต

สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร(2552: บทคัดย่อ) ศึกษาแนวทางพัฒนาการปลูกกล้วยไข่ของจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า สาเหตุที่ทำให้พื้นที่ปลูกกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร ลดลงมีหลายด้าน ซึ่งได้แก่ 1) ลมพายุพัดต้นกล้วยไข่ ทั้งพายุฤดูร้อนและพายุฤดูฝน 2) ผลผลิตต่อไร่ของกล้วยไข่ในปัจจุบันลดลง 3) ดินเสื่อมคุณภาพ 4) โรคและแมลงระบาด 5) น้ำท่วม 6) ขาดแรงงานในครัวเรือน 7) กล้วยไข่มีการดูแลยากกว่าพืชชนิดอื่น 8) ราคาต่ำและไม่แน่นอน 9) ต้นทุนการผลิตกล้วยไข่สูงขึ้น 10) ไม่มีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ 11) ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง 12) ขาดคนสืบทอดอาชีพ 13) มีปัญหาในการขายผลผลิตกล้วยไข่ สอดคล้องกับผลจาก

การศึกษาข้อมูลเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไข่ ของจังหวัดกำแพงเพชร ที่พบว่าสาเหตุทำให้เกษตรกรเลิกปลูกกล้วยไข่ คือ ลมพัดต้นกล้วยหักโค่นทำให้ประสบกับการขาดทุน ดินเสื่อมคุณภาพ น้ำท่วม โรคระบาด และผลผลิตกล้วยไข่ลดลง เรียงตามลำดับ

นอกจากนี้ ยังพบว่าแนวทางการพัฒนาการปลูกกล้วยไข่ของจังหวัดกำแพงเพชร มี 4 แนวทาง คือ 1) การรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ 2) การให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผลผลิต การป้องกันโรค แมลง และการลดต้นทุนการผลิต 3) สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนผู้ปลูกกล้วยไข่ และสนับสนุนกิจกรรมอื่นๆ เช่น การสนับสนุนพันธุ์เพื่อการส่งออก การหาวิธีการเพื่อชดเชยเมื่อกล้วยไข่ประสบกับภัยธรรมชาติ เป็นต้น และ 4) ส่งเสริมการปรับระบบการปลูกกล้วยไข่ เพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหายจากลมพายุและตอบสนองตลาดต่างประเทศ ในส่วนของ เสด็จ บัญทอง (2553: บทคัดย่อ) พบว่า แนวทางพัฒนาการผลิตกล้วยไข่ มีดังนี้ 1) ปรับปรุงโครงสร้างของดินให้อุดมสมบูรณ์ ต้องใช้ปุ๋ยอินทรีย์ จัดให้มีการปลูกพืชหมุนเวียนหรือการปลูกพืชสลับพร้อมทั้งเก็บตัวอย่างดินไปตรวจวิเคราะห์คุณภาพ 2) คัดเลือกพันธุ์กล้วยไข่ที่เหมาะสมกับตลาดภายในประเทศ คือ พันธุ์กำแพงเพชร และควรคัดเลือกหน่อที่มาจากแหล่งปราศจากโรค และเป็นหน่อพันธุ์ที่อยู่ในระยะใบแคบ 3) ตัดแต่งหน่อที่ไม่สมบูรณ์ทิ้งให้หมด 4) การใช้สารเคมีโดยต้องใช้สารเคมีที่ถูกต้องและเหมาะสมกับชนิดของศัตรูพืชหรือใช้สารอินทรีย์ที่สามารถป้องกันกำจัดโรคและแมลง 5) ควรเก็บเกี่ยวเมื่อตัดปลีกล้วยไข่แล้ว 45 วัน เครื่องมือเก็บเกี่ยวผลผลิตกล้วยไข่ใช้มีดที่คมและสะอาดตัดที่ก้านของเครือ และระวังอย่าให้สัมผัสพื้นดินเพื่อป้องกันการบอบช้ำและปนเปื้อน 6) การขนย้ายจากต้นกล้วยควรใช้คนแบกหามมายังจุดรวบรวมและต้องมีวัสดุหนาและนุ่มวางคั่นระหว่างเครือกล้วยและรองพื้น ต้องวางในที่ร่มที่อากาศถ่ายเทเพื่อป้องกันผลกล้วยไข่ช้ำ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.01) ไร่กับกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 125 ราย ในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร (สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร 2556)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยมีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.2.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 94 และให้ความคลาดเคลื่อน (e) เป็นร้อยละ 6 (<http://www.watpon.com/Elearning/res22.htm> ค้นคืนวันที่ 5 กรกฎาคม 2556) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$n = \frac{N}{(1+Ne^2)}$$

โดยที่ n คือ จำนวนตัวอย่างที่ต้องการ

N คือ จำนวนประชากรทั้งหมด

E คือ ความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.06 โดยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ 6 % จะได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{125}{1+125(0.06)^2} \\ &= 86.21 \end{aligned}$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 86 ราย

1.2.2 การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จากทะเบียนเกษตรกร ปี 2556 ในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากรทั้งหมด จำนวน 86 ราย ดังนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ลำดับ	ตำบล	ครัวเรือน/ราย	จำนวนตัวอย่าง(ราย)
1	เมืองกำแพงเพชร	61	42
2	ไทรงาม	12	8
3	คลองลาน	4	3
4	คลองขลุง	26	18
5	ทรายทองวัฒนา	1	1
6	บึงสามัคคี	6	4
7	โกสัมพีนคร	15	10
รวม		125	86

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร (2556)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (interviewing schedule) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยคำถาม 2 ลักษณะ คือ คำถามแบบปลายปิด (close-ended questions) และคำถามแบบปลายเปิด (open-ended questions) แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้

ประกอบด้วยประเด็นคำถาม ได้แก่ เพศ อายุ จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร การมีตำแหน่งในสังคม การประกอบอาชีพของสมาชิกในครัวเรือน รายได้รวมภาคการเกษตรของครัวเรือน รายได้รวมนอกภาคการเกษตรของครัวเรือน รายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือน รายจ่ายนอกภาคการเกษตรของครัวเรือน การเป็นหนี้สิน ขนาดพื้นที่การเกษตร และจำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือน

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร ประกอบด้วยประเด็นคำถาม ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร การเลือกพื้นที่ปลูก การปลูก การดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรูกล้วยไข่ การเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

ตอนที่ 3 การตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร ได้แก่ สถานที่จำหน่ายผลผลิต ลักษณะการจำหน่าย ช่วงของการจำหน่าย การคัดเกรด ประเภทของการจำหน่ายผลผลิต ผู้กำหนดราคาซื้อขาย วิธีการชำระเงิน แหล่งข่าวสารความเคลื่อนไหวของราคาซื้อขาย การแปรรูปผลผลิต การใช้ข้อมูลการตลาดในการตัดสินใจผลิตกล้วยไข่ และการรวมกลุ่มขายผลิตผลกล้วยไข่

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตและการตลาดกล้วย ไข่ ได้แก่ พื้นที่ปลูก การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และการตลาด โดยปัญหามีลักษณะคำถามแบบปลายปิด มีคำตอบให้เลือกตอบเป็น 2 ลักษณะ คือ ไม่มีปัญหา กับมีปัญหา ซึ่งมีปัญหามีตัวเลือกให้ 3 ระดับ ดังนี้

มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย	มีค่าเท่ากับ 1
มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง	มีค่าเท่ากับ 2
มีปัญหาอยู่ในระดับมาก	มีค่าเท่ากับ 3

ส่วนข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร ได้กำหนดเป็นประเด็นข้อเสนอแนะ ได้แก่ การอบรมการผลิตกล้วยไข่ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานความปลอดภัย อบรมการผลิตและใช้จุลินทรีย์ชีวภาพในการควบคุมโรคและแมลง ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการผลิตกล้วยไข่เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการเก็บรักษาและแปรรูปผลผลิต ส่งเสริมและแนะนำการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมในการขนส่ง และส่งเสริมและพัฒนาการผลิตกล้วยไข่เพื่อการส่งออก โดยข้อเสนอแนะมีลักษณะคำถามแบบปลายปิด มีคำตอบให้เลือกตอบเป็น 3 ระดับความสำคัญ ได้แก่

มีความสำคัญอยู่ในระดับน้อย	มีค่าเท่ากับ 1
มีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง	มีค่าเท่ากับ 2
มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก	มีค่าเท่ากับ 3

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

2.2.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่าง ๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย

2.2.2 สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อความให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย นำเครื่องมือที่จัดสร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.2.3 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับปรับปรุงไปทดสอบ (pretest) กับเกษตรกรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทดสอบความเชื่อมั่นได้ (reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient alpha) ก่อนนำไปใช้ ผลปรากฏว่าแบบสัมภาษณ์มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha) ดังนี้ ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร ปัญหาการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร เท่ากับ 0.903 และข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร เท่ากับ 0.787

2.2.4 นำผลการทดสอบเครื่องมือวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะ สำหรับปรับปรุงเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปเก็บข้อมูล

2.2.5 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการออกไปสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร ในเดือนมีนาคม – เมษายน 2557 โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์เกษตรกร ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ รายชื่อเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ดินสอด ปากกา เครื่องคิดเลข และกล้องถ่ายรูป

3.2 การวางแผนการสัมภาษณ์ โดยทำแผนการออกไปสัมภาษณ์ข้อมูลเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างแต่ละอำเภอที่จะดำเนินการเก็บข้อมูล และประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้วิจัยออกไปสัมภาษณ์ตามแผน

3.3 การสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์แนะนำตัวเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ ความสำคัญของเรื่องที่วิจัย และประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการวิจัย เริ่มสัมภาษณ์โดยผู้สัมภาษณ์ชี้แจงการตอบแบบสัมภาษณ์ อ่านข้อความให้เกษตรกรตอบและผู้สัมภาษณ์บันทึกคำตอบตามที่เกษตรกรตอบ

3.4 การสิ้นสุดการสัมภาษณ์ ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และกล่าวขอบคุณเกษตรกรที่ให้การสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล จัดทำรหัสข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไข่ วิเคราะห์โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร วิเคราะห์โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร วิเคราะห์โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ยน้ำหนัก (weight mean score)

จากนั้นใช้วิธีการคำนวณหาน้ำหนักค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตรดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันดับภาคชั้น} &= \frac{\text{พิสัย}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{3 - 1}{3} = 0.66 \end{aligned}$$

การแปลความหมายระดับของปัญหาและระดับความสำคัญของข้อเสนอแนะใช้วิธีการนำค่าเฉลี่ยระดับของปัญหาในแต่ละประเด็นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ระดับปัญหาและความสำคัญน้อย	ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.66 คะแนน
ระดับปัญหาและความสำคัญปานกลาง	ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.67 - 2.33 คะแนน
ระดับปัญหาและความสำคัญมาก	ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.00 คะแนน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร ของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 86 ราย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไข่

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร

ตอนที่ 3 สภาพการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไข่

1.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร

สภาพทางสังคมของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน การมีตำแหน่งทางสังคม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายละเอียดดังนี้ (ตามตารางที่ 4.1-4.2)

1.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกร

1) เพศ จากการศึกษพบว่า เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไข่ที่ให้ข้อมูลร้อยละ 59.3 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 40.7 เป็นเพศชาย

2) อายุ จากการศึกษพบว่า เกษตรกรร้อยละ 65.1 มีอายุระหว่าง 41-60 ปี รองลงมาร้อยละ 22.1 มีอายุระหว่าง 61 ปี หรือมากกว่า และร้อยละ 12.8 มีอายุระหว่าง 40 ปี หรือน้อยกว่า โดยเกษตรกรมีอายุต่ำสุด 27 ปี สูงสุด 76 ปี อายุเฉลี่ยของเกษตรกร 51.86 ปี

3) ระดับการศึกษา จากการศึกษพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 79.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาร้อยละ 8.1 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. ร้อยละ 4.7 จบอนุปริญญา หรือ ปวส. เท่ากันกับ อื่นๆ (ไม่ได้เรียนหนังสือ) และร้อยละ 3.5 จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

4) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 54.7 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 4 - 6 คน รองลงมาร้อยละ 36.0 มีสมาชิก 3 คน หรือน้อยกว่า และร้อยละ 9.3 มีสมาชิก 7 คน หรือมากกว่า โดยครัวเรือนเกษตรกรมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ต่ำสุดจำนวน 2 คน สูงสุดจำนวน 13 คน เฉลี่ย 4.28 คน

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกร

			n = 86
ข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกร		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ			
ชาย		35	40.7
หญิง		51	59.3
อายุ			
40 ปี หรือน้อยกว่า		11	12.8
41 – 60 ปี		56	65.1
61 ปี หรือมากกว่า		19	22.1
ค่าต่ำสุด 27	ค่าเฉลี่ย	52.14	
ค่าสูงสุด 76	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	9.50	
ระดับการศึกษา			
ประถมศึกษา		68	79.1
มัธยมศึกษาตอนต้น		3	3.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.		7	8.1
อนุปริญญา หรือ ปวส.		4	4.7
อื่นๆ (ไม่ได้เรียนหนังสือ)		4	4.7
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน			
3 คน หรือน้อยกว่า		31	36.0
4 – 6 คน		47	54.7
7 คน หรือมากกว่า		8	9.3
ค่าต่ำสุด 2	ค่าเฉลี่ย	4.28	
ค่าสูงสุด 13	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.88	

1.1.2 สถานภาพทางสังคมของเกษตรกร

1) การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 84.9 เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร มีเพียงร้อยละ 15.1 ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 58.1 เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ปลูกกล้วยไข่ รองลงมาร้อยละ 48.8 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. ร้อยละ 11.6 กลุ่มเกษตรกรทำไร่ ร้อยละ 8.1 กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 7.0 กลุ่มเกษตรกรทำนา และร้อยละ 4.7 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามลำดับ

2) การมีตำแหน่งทางสังคม จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 75.6 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 24.4 มีตำแหน่งทางสังคม ซึ่งร้อยละ 12.8 เป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/กรรมการหมู่บ้าน รองลงมาร้อยละ 10.5 อื่นๆ (อสม./อปพร./อาสาสมัครต่างๆ) ร้อยละ 5.8 เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น(ส.อบต.) มีเพียงร้อยละ 2.3 ที่เป็นอาสาสมัครเกษตร

ตารางที่ 4.2 สถานภาพทางสังคมของเกษตรกร

n = 86		
ข้อมูลครัวเรือนเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร		
ไม่เป็น	13	15.1
เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	73	84.9
กลุ่มผู้ปลูกกล้วยไข่	50	58.1
กลุ่มเกษตรกรทำนา	6	7.0
กลุ่มเกษตรกรทำไร่	10	11.6
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	4	4.7
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	7	8.1
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	42	48.8
การมีตำแหน่งทางสังคม		
ไม่มี	65	75.6
มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	21	24.4
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/กรรมการหมู่บ้าน	11	12.8
สมาชิกสภาท้องถิ่น (ส.อบต.)	5	5.8
อาสาสมัครเกษตร	2	2.9
อื่นๆ (อสม., อปพร., อาสาสมัครต่างๆ)	9	10.5

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร

สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ การประกอบอาชีพของสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานทางการเกษตร ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ลักษณะการถือครองที่ดิน รายได้ภาคการเกษตรต่อปี รายได้นอกภาคการเกษตรต่อปี รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนต่อปี รายจ่ายภาคการเกษตรต่อปี สภาพหนี้สินของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายละเอียดดังนี้ (ตามตารางที่ 4.3–4.9)

1.2.1 การประกอบอาชีพของครัวเรือนเกษตรกร

1) การประกอบอาชีพของสมาชิกในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรทั้งหมด ประกอบอาชีพการเกษตร รองลงมาร้อยละ 30.2 รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 9.3 รับจ้างทางการเกษตร ร้อยละ 5.8 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และร้อยละ 4.7 ค้าขาย ตามลำดับ

2) จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีร้อยละ 67.4 มีแรงงาน 2 คน ร้อยละ 17.4 มีแรงงาน 3 คน ร้อยละ 9.3 มีแรงงาน 1 คน ร้อยละ 5.8 มี มีแรงงาน 4 คน หรือมากกว่า โดยมีจำนวนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 5 คน เฉลี่ย 2.23 คน

ตารางที่ 4.3 การประกอบอาชีพของครัวเรือนเกษตรกร

			n = 86
การประกอบอาชีพของครัวเรือนเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
การประกอบอาชีพของสมาชิกในครัวเรือน			
ประกอบอาชีพการเกษตร	86	100.0	
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	5	5.8	
ค้าขาย	4	4.7	
รับจ้างทางการเกษตร	8	9.3	
รับจ้างทั่วไป	26	30.2	
จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือน			
1 คน	8	9.3	
2 คน	58	67.4	
3 คน	15	17.4	
4 คน หรือมากกว่า	5	5.8	
ค่าต่ำสุด	1	ค่าเฉลี่ย	2.23
ค่าสูงสุด	5	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.79

1.2.2 พื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร

1) **ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 44.2 มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในช่วง 10 ไร่ หรือน้อยกว่า รองลงมาร้อยละ 29.1 มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในช่วง 31 ไร่ หรือมากกว่า ร้อยละ 15.1 มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในช่วง 11 – 20 ไร่ และร้อยละ 11.6 มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ในช่วง 21 – 30 ไร่ เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรต่ำสุด จำนวน 1 ไร่ สูงสุด จำนวน 117 ไร่ เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 22.94 ไร่

2) **ลักษณะการถือครองที่ดิน** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 91.9 มีที่ดินเป็นของตนเอง เกษตรกรมีที่ดินต่ำสุด จำนวน 1 ไร่ สูงสุด จำนวน 67 ไร่ เฉลี่ย จำนวน 18.10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 41.9 เช่าที่ทำการเกษตร ต่ำสุด จำนวน 2 ไร่ สูงสุด จำนวน 100 ไร่ เฉลี่ย จำนวน 17.83 ไร่ และร้อยละ 9.3 ทำฟรี ต่ำสุด จำนวน 2 ไร่ สูงสุด จำนวน 22 ไร่ เฉลี่ย จำนวน 10.38 ไร่

ตารางที่ 4.4 พื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร

			n = 86
พื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)			
10 ไร่ หรือน้อยกว่า	38	44.2	
11 - 20 ไร่	33	15.1	
21 – 30 ไร่	10	11.6	
31 ไร่ หรือมากกว่า	25	29.1	
ค่าต่ำสุด 1	ค่าเฉลี่ย 22.94		
ค่าสูงสุด 117	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 23.11		
ลักษณะการถือครองพื้นที่การเกษตร			
พื้นที่ของตนเอง (ไร่)			
10 ไร่ หรือน้อยกว่า	45	52.3	
11 - 20 ไร่	10	11.6	
21 – 30 ไร่	11	12.8	
31 ไร่ หรือมากกว่า	13	15.1	
ค่าต่ำสุด 1	ค่าเฉลี่ย 15.80		
ค่าสูงสุด 67	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 15.50		

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 86

พื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เข้าพื้นที่ทำการเกษตร	36	41.9
10 ไร่ หรือน้อยกว่า	17	19.8
11 - 20 ไร่	10	11.6
21 - 30 ไร่	6	7.0
31 ไร่ หรือมากกว่า	3	3.5
ค่าต่ำสุด 2	ค่าเฉลี่ย 17.83	
ค่าสูงสุด 100	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 18.14	
ทำฟรี	8	9.3
10 ไร่ หรือน้อยกว่า	4	4.7
11 - 20 ไร่	3	3.5
21 ไร่ หรือมากกว่า	1	1.2
ค่าต่ำสุด 2	ค่าเฉลี่ย 10.38	
ค่าสูงสุด 22	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.68	

1.2.3 รายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน (ต่อปี) จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 52.3 มีรายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือนระหว่าง 100,001-500,000 บาท รองลงมาร้อยละ 36.0 มีรายได้ระหว่าง 100,000 บาท หรือน้อยกว่า และร้อยละ 11.6 มีรายได้ระหว่าง 500,001 บาท หรือมากกว่า โดยมีรายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือนต่ำสุด 20,000 บาท สูงสุด 1,204,000 บาท เฉลี่ยครัวเรือนละ 249,161.05 บาท ซึ่งสามารถแยกได้เป็นรายได้ตามกิจกรรม ดังนี้

1) รายได้จากการทำงาน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 30.2 มีรายได้ภาคการเกษตรจากการทำงาน ซึ่งร้อยละ 12.8 มีรายได้ระหว่าง 100,000 บาท หรือน้อยกว่า ร้อยละ 10.5 มีรายได้ระหว่าง 100,001-200,000 บาท และร้อยละ 7.0 มีรายได้ระหว่าง ระหว่าง 200,001 บาท หรือมากกว่า โดยมีรายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือนจากการทำงาน ต่ำสุด 30,000 บาท สูงสุด 600,000 บาท เฉลี่ยครัวเรือนละ 176,000.00 บาท

2) รายได้จากการทำไร่ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 53.5 มีรายได้ภาคการเกษตรจากการทำงาน ซึ่งร้อยละ 25.6 มีรายได้ระหว่าง 100,000 บาท หรือน้อยกว่า ร้อยละ 16.8 มีรายได้ระหว่าง 200,001 บาท หรือมากกว่า และร้อยละ 11.6 มีรายได้ 100,001-200,000 บาท

โดยมีรายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือนจากการทำไร่ ต่ำสุด 20,000 บาท สูงสุด 1,000,000 บาท
เฉลี่ยครัวเรือนละ 198,000.00 บาท

3) รายได้จากการทำงานสวนกล้วยไข่ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรทั้งหมดมี
รายได้จากการทำสวนกล้วยไข่ ร้อยละ 37.2 มีรายได้ระหว่าง 40,001 – 80,000 บาท ร้อยละ 32.6
มีรายได้ระหว่าง 40,000 บาท หรือน้อยกว่า ร้อยละ 30.2 มีรายได้ระหว่าง 80,001 บาท หรือมากกว่า
โดยมีรายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือนจากการทำสวนกล้วยไข่ ต่ำสุด 15,000 บาท สูงสุด
300,000 บาท เฉลี่ยครัวเรือนละ 77,300.00 บาท

4) รายได้จากการทำงานพืชสวนอื่น(ไม้ผลชนิดต่างๆ) จากการศึกษาพบว่า
เกษตรกรร้อยละ 10.5 มีรายได้จากการทำพืชสวนอื่น เช่น มะนาว มะม่วง มะปราง และไม้ผลสวนผสม
ซึ่งร้อยละ 3.5 เท่ากัน มีรายได้ระหว่าง 10,000 บาท หรือน้อยกว่า, มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 50,000
บาท และมีรายได้ระหว่าง 50,001 บาท หรือมากกว่า โดยมีรายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือนจาก
การทำพืชสวนอื่น ต่ำสุด 6,000 บาท สูงสุด 380,000 บาท เฉลี่ยครัวเรือนละ 73,111.11 บาท

5) รายได้จากเลี้ยงสัตว์ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 4.8 มี
รายได้จากการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีรายได้ 12,000 บาท, 20,000 บาท, 50,000 บาท และ 100,000 บาท
ตามลำดับ โดยมีรายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือนจากการเลี้ยงสัตว์ ต่ำสุด 12,000 บาท สูงสุด
100,000 บาท เฉลี่ยครัวเรือนละ 45,500.00 บาท

6) รายได้จากการทำงานการเกษตรอื่นๆ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ
3.6 มีรายได้จากการทำการเกษตรอื่นๆ ซึ่งร้อยละ 1.2 เท่ากัน มีรายได้ 10,000 บาท, 100,000 บาท
และ 150,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือนจากการทำการเกษตรอื่น
ต่ำสุด 10,000 บาท สูงสุด 150,000 บาท เฉลี่ยครัวเรือนละ 86,666.67 บาท

ตารางที่ 4.5 รายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร

n = 86

รายได้ของครัวเรือนเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน		
100,000 บาท หรือน้อยกว่า	31	36.0
100,001 – 500,000 บาท	45	52.3
500,001 บาท หรือมากกว่า	10	11.6

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 86

รายได้ของครัวเรือนเกษตรกร		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ค่าต่ำสุด	20,000	ค่าเฉลี่ย	249,161.05
ค่าสูงสุด	1,204,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	231,175.51
รายได้จากการทำนา		26	30.2
100,000 บาท หรือน้อยกว่า		11	12.8
100,001 – 200,000 บาท		9	10.5
200,001 บาท หรือมากกว่า		6	7.0
ค่าต่ำสุด	30,000	ค่าเฉลี่ย	176,000.00
ค่าสูงสุด	600,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	125,100.00
รายได้จากการทำไร่		46	53.5
100,000 บาท หรือน้อยกว่า		22	25.6
100,001 – 200,000 บาท		10	11.6
200,001 บาท หรือมากกว่า		14	16.3
ค่าต่ำสุด	20,000	ค่าเฉลี่ย	198,000.00
ค่าสูงสุด	1,000,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	213,500.00
รายได้จากการทำสวนกล้วยไม้		86	100
40,000 บาท หรือน้อยกว่า		28	32.6
40,001 – 80,000 บาท		32	37.2
80,001 หรือมากกว่า		26	30.2
ค่าต่ำสุด	15,000	ค่าเฉลี่ย	77,300.00
ค่าสูงสุด	300,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	57,490.00
รายได้จากพืชสวนอื่น		9	10.5
10,000 บาท หรือน้อยกว่า		3	3.5
10,001 – 50,000 บาท		3	3.5
50,001 บาท หรือมากกว่า		3	3.5
ค่าต่ำสุด	6,000	ค่าเฉลี่ย	73,111.11
ค่าสูงสุด	380,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	121,200.00

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 86

รายได้ของครัวเรือนเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้จากการเลี้ยงสัตว์	4	4.8
12,000 บาท	1	1.2
20,000 บาท	1	1.2
50,000 บาท	1	1.2
100,000 บาท	1	1.2
ค่าต่ำสุด 12,000	ค่าเฉลี่ย 45,500.00	
ค่าสูงสุด 100,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 39,850.00	
รายได้จากการเกษตรอื่นๆ	3	3.6
10,000 บาท	1	1.2
100,000 บาท	1	1.2
150,000 บาท	1	1.2
ค่าต่ำสุด 10,000	ค่าเฉลี่ย 86,666.67	
ค่าสูงสุด 150,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 70,945.99	

1.2.4 รายได้นอกภาคการเกษตร (ต่อปี) จากการศึกษาพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 80.2 มีรายได้นอกภาคการเกษตร ซึ่งร้อยละ 46.5 มีรายได้อยู่ในช่วงระหว่าง 40,000 บาท หรือน้อยกว่า ร้อยละ 20.9 มีรายได้ช่วงระหว่าง 80,000 บาท หรือมากกว่า และร้อยละ 12.8 มีรายได้ช่วงระหว่าง 40,001 – 80,000 บาท โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตรต่ำสุด 3,000 บาท สูงสุด 300,000 บาท เฉลี่ย 56,477.68 บาท สามารถแยกเป็นรายได้นอกภาคการเกษตรตามกิจกรรม ดังนี้

1) **รายได้จากเงินเดือน** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 34.9 มีรายได้นอกภาคการเกษตรจากเงินเดือน รวมถึงเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งร้อยละ 22.1 มีรายได้ระหว่าง 40,000 บาท หรือน้อยกว่า ร้อยละ 11.6 มีรายได้ระหว่าง 80,001 บาท หรือมากกว่า และร้อยละ 1.2 มีรายได้ระหว่าง 40,001 – 80,000 บาท โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตรจากเงินเดือน ต่ำสุด 7,200 บาท สูงสุด 300,000 บาท เฉลี่ยครัวเรือนละ 72,230.00 บาท

2) **รายได้จากการค้าขาย** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 9.3 มีรายได้นอกภาคการเกษตรจากการค้าขาย ซึ่งร้อยละ 4.7 มีรายได้ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท ร้อยละ 2.3 เท่ากัน มีรายได้ระหว่าง 50,000 บาท หรือน้อยกว่า กับ มีรายได้ระหว่าง 100,001 บาท หรือ

มากกว่า โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนจากการค้าขาย ต่ำสุด 30,000 บาท สูงสุด 180,000 บาท เฉลี่ยครัวเรือนละ 96,200.00 บาท

3) รายได้จากกรรับจ้าง จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 41.9 มีรายได้นอกภาคการเกษตรจากการรับจ้าง ซึ่งร้อยละ 29.1 มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 50,000 บาท ร้อยละ 7.0 มีรายได้ระหว่าง 50,001 บาท หรือมากกว่า และร้อยละ 5.8 มีรายได้ระหว่าง 10,000 บาท หรือน้อยกว่า โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนจากการรับจ้าง ต่ำสุด 10,000 บาท สูงสุด 150,000 บาท เฉลี่ยครัวเรือนละ 35,500.00 บาท

4) รายได้อื่นๆ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 5.8 มีรายได้นอกภาคการเกษตรอื่น คือ รายได้จากบุตร-หลานส่งมาให้ใช้ ซึ่งร้อยละ 2.3 เท่ากัน มีรายได้ระหว่าง 10,000 บาท หรือน้อยกว่า กับ มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 50,000 บาท และร้อยละ 1.2 มีรายได้ระหว่าง 50,001 บาท หรือมากกว่า โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตรอื่น ๆ ต่ำสุด 3,000 บาท สูงสุด 80,000 บาท เฉลี่ยครัวเรือนละ 31,800.00 บาท

ตารางที่ 4.6 รายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร

			n = 86
รายได้ของครัวเรือนเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
รายได้นอกภาคการเกษตร	69	80.2	
40,000 บาท หรือน้อยกว่า	40	46.5	
40,001 – 80,000 บาท	11	12.8	
80,001 หรือมากกว่า	18	20.9	
ค่าต่ำสุด 3,000	ค่าเฉลี่ย 56,477.68		
ค่าสูงสุด 300,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 59,960.90		
เงินเดือน	30	34.9	
40,000 บาท หรือน้อยกว่า	19	22.1	
40,001 – 80,000 บาท	1	1.2	
80,001 หรือมากกว่า	10	11.6	
ค่าต่ำสุด 7,200	ค่าเฉลี่ย 56,300.00		
ค่าสูงสุด 300,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 72,230.00		

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 86

รายได้ของครัวเรือนเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ค้าขาย	8	9.3
50,000 บาท หรือน้อยกว่า	2	2.3
50,001 – 100,000 บาท	4	4.7
100,001 หรือมากกว่า	2	2.3
ค่าต่ำสุด 30,000	ค่าเฉลี่ย 96,200.00	
ค่าสูงสุด 180,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 50,410.00	
รับจ้าง	36	41.9
10,000 บาท หรือน้อยกว่า	5	5.8
10,001 – 50,000 บาท	25	29.1
50,001 หรือมากกว่า	6	7.0
ค่าต่ำสุด 10,000	ค่าเฉลี่ย 35,500.00	
ค่าสูงสุด 150,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 30,780.00	
อื่น ๆ (ลูกหลานส่งให้)	5	5.8
10,000 บาท หรือน้อยกว่า	2	2.3
10,001 – 50,000 บาท	2	2.3
50,001 บาท หรือมากกว่า	1	1.2
ค่าต่ำสุด 3,000	ค่าเฉลี่ย 31,800.00	
ค่าสูงสุด 80,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 31,940.57	

1.2.5 รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือนเกษตรกร (ต่อปี) จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 61.6 มีรายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือนอยู่ระหว่าง 100,001-500,000 บาท รองลงมาร้อยละ 19.8 มีรายได้ระหว่าง 100,000 บาท หรือน้อยกว่า และร้อยละ 18.6 มีรายได้ระหว่าง 500,001 หรือมากกว่า โดยมีรายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน ต่ำสุด 40,000 บาท สูงสุด 1,504,000 บาท เฉลี่ย 294,474.53 บาท

ตารางที่ 4.7 รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือนเกษตรกร

n = 86

รายได้ของครัวเรือนเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน		
100,000 บาท หรือน้อยกว่า	17	19.8
100,001 – 500,000 บาท	53	61.6
500,001 หรือมากกว่า	16	18.6
ค่าต่ำสุด 40,000	ค่าเฉลี่ย 294,474.53	
ค่าสูงสุด 1,504,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 241,234.75	

1.2.6 รายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ

58.2 มีรายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือนอยู่ระหว่าง 100,000 บาท หรือน้อยกว่า รองลงมาร้อยละ 30.2 มีรายจ่ายระหว่าง 100,001 - 300,000 บาท และร้อยละ 11.6 มีรายจ่ายระหว่าง 300,001 หรือมากกว่า โดยมีรายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือน ต่ำสุด 2,820 บาท สูงสุด 428,250 บาท เฉลี่ย 108,608.59 บาท ซึ่งสามารถแยกได้เป็นรายจ่ายตามกิจกรรม ดังนี้

1) รายจ่ายจากการทำนา จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 30.2 มี

รายจ่ายภาคการเกษตรจากการทำนา ซึ่งร้อยละ 12.8 มีรายจ่าย 50,001 - 100,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 11.6 มีรายจ่ายระหว่าง 50,000 บาท หรือน้อยกว่า และร้อยละ 5.8 มีรายจ่ายระหว่าง 100,001 บาท หรือมากกว่า โดยมีรายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือนจากการทำนา ต่ำสุด 10,000 บาท สูงสุด 240,000 บาท เฉลี่ยครัวเรือนละ 78,423.08 บาท

2) รายจ่ายจากการทำไร่ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 53.5

มีรายจ่ายภาคการเกษตรจากการทำไร่ ซึ่งร้อยละ 25.5 มีรายจ่ายระหว่าง 50,000 บาท หรือน้อยกว่า รองลงมา ร้อยละ 16.3 มีรายจ่ายระหว่าง 100,001 บาท หรือมากกว่า และร้อยละ 11.6 มีรายจ่ายระหว่าง 50,001 - 100,000 บาท โดยมีรายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือนจากการทำไร่ ต่ำสุด 5,000 บาท สูงสุด 420,000 บาท เฉลี่ยครัวเรือนละ 91,900.00 บาท

3) รายจ่ายจากการทำสวนกล้วยไม้ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรทั้งหมดมี

รายได้จากการทำสวนกล้วยไม้ ร้อยละ 47.7 มีรายจ่ายระหว่าง 20,000 บาท หรือน้อยกว่า รองลงมา ร้อยละ 30.2 มีรายจ่ายระหว่าง 20,000 - 40,000 บาท และร้อยละ 22.1 มีรายจ่ายระหว่าง 40,001 บาท หรือมากกว่า โดยมีรายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือนจากการทำสวนกล้วยไม้ ต่ำสุด 2,200 บาท สูงสุด 160,000 บาท เฉลี่ยครัวเรือนละ 30,289.99 บาท

4) รายจ่ายจากการทำพืชสวนอื่น(ไม้ผลชนิดต่างๆ) จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 10.5 มีรายจ่ายจากการทำพืชสวนอื่น เช่น มะนาว มะม่วง มะปราง และไม้ผลสวนผสม ซึ่งร้อยละ 7 มีรายจ่ายระหว่าง 10,000 บาท หรือน้อยกว่า ร้อยละ 2.3 มีรายจ่ายระหว่าง 10,001 – 50,000 บาท และร้อยละ 1.2 มีรายจ่ายระหว่าง 50,001 บาท หรือมากกว่า โดยมีรายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือนจากการทำพืชสวนอื่น ต่ำสุด 2,000 บาท สูงสุด 250,000 บาท เฉลี่ยครัวเรือนละ 39,888.89 บาท

5) รายจ่ายจากการเลี้ยงสัตว์ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 4.8 มีรายจ่ายจากการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งมีรายจ่าย 3,000 บาท, 7,000 บาท, 30,000 บาท และ 40,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือนจากการเลี้ยงสัตว์ ต่ำสุด 3,000 บาท สูงสุด 40,000 บาท เฉลี่ยครัวเรือนละ 20,000.00 บาท

6) รายจ่ายจากการทำการเกษตรอื่นๆ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 3.6 มีรายจ่ายจากการทำการเกษตรอื่นๆ ได้แก่ การปลูกผัก มีรายจ่าย 1,000 บาท, 9,600 บาท และ 20,800 บาท ตามลำดับ โดยมีรายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือนจากการทำการเกษตรอื่น ต่ำสุด 1,000 บาท สูงสุด 20,800 บาท เฉลี่ยครัวเรือนละ 10,466.67 บาท

ตารางที่ 4.8 รายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร

			n = 86
รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
รายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือน (บาท)			
100,000 บาท หรือน้อยกว่า	50	58.2	
100,001 – 300,000 บาท	26	30.2	
300,001 บาท หรือมากกว่า	10	11.6	
ค่าต่ำสุด 2,820	ค่าเฉลี่ย 108,608.59 บาท		
ค่าสูงสุด 428,250	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 106,842.62 บาท		
ทำนา	26	30.2	
50,000 หรือน้อยกว่า	10	11.6	
50,001 – 100,000	11	12.8	
100,001 หรือมากกว่า	5	5.8	
ค่าต่ำสุด 10,000	ค่าเฉลี่ย 78,423.08		
ค่าสูงสุด 240,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 53,090.00		

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 86

รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำไร่	46	53.5
50,000 หรือน้อยกว่า	22	25.5
50,001 – 100,000	10	11.6
100,001 หรือมากกว่า	14	16.3
ค่าต่ำสุด 5,000	ค่าเฉลี่ย 91,900.00	
ค่าสูงสุด 420,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 97,040.00	
ทำสวนกล้วยไข่	86	100
20,000 หรือน้อยกว่า	41	47.7
20,001 – 40,000	26	30.2
40,001 หรือมากกว่า	19	22.1
ค่าต่ำสุด 2,200	ค่าเฉลี่ย 30,290.00	
ค่าสูงสุด 160,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 27,310.19	
ทำพืชสวนอื่น	9	10.5
10,000 หรือน้อยกว่า	6	7.0
10,001 – 50,000	2	2.3
50,001 หรือมากกว่า	1	1.2
ค่าต่ำสุด 2,000	ค่าเฉลี่ย 39,888.89	
ค่าสูงสุด 250,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 80,209.79	
เลี้ยงสัตว์	4	4.8
3,000 บาท	1	1.2
7,000 บาท	1	1.2
30,000 บาท	1	1.2
40,000 บาท	1	1.2
ค่าต่ำสุด 3,000	ค่าเฉลี่ย 20,000.00	
ค่าสูงสุด 40,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 17,869.90	

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำการเกษตรอื่นๆ		3	3.6
1,000 บาท		1	1.2
9,600 บาท		1	1.2
20,800 บาท		1	1.2
ค่าต่ำสุด 1,000	ค่าเฉลี่ย 10,466.67		
ค่าสูงสุด 20,800	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9,928.41		

1.2.7 สภาพหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 76.7 มีภาระหนี้สิน และร้อยละ 23.3 ไม่มีหนี้สิน โดยร้อยละ 38.4 มีหนี้สินอยู่ระหว่าง 100,001-500,000 บาท ร้อยละ 31.4 มีหนี้สินอยู่ระหว่าง 100,000 บาท หรือน้อยกว่า และร้อยละ 7.0 มีหนี้สินอยู่ระหว่าง 500,001 บาท หรือมากกว่า มีหนี้สินต่ำสุด 10,000 บาท สูงสุด 1,500,000 บาท เฉลี่ยมีหนี้สินครัวเรือนละ 249,000.00 บาท ซึ่งแยกเป็นประเภทของหนี้สิน คือ ร้อยละ 73.3 เป็นหนี้ในระบบ มีหนี้สินต่ำสุด 10,000 บาท สูงสุด 1,500,000 บาท เฉลี่ย 236,476.20 บาท และร้อยละ 18.6 เป็นหนี้นอกระบบ มีหนี้สินต่ำสุด 10,000 บาท สูงสุด 600,000 บาท เฉลี่ย 97,857.00 บาท

ตารางที่ 4.9 สภาพหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกร

สภาพหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกร		จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานะหนี้สิน			
ไม่มีหนี้สิน		20	23.3
มีหนี้สิน		66	76.7
100,000 หรือ น้อยกว่า		27	31.4
100,001 – 500,000		33	38.4
500,001 หรือมากกว่า		6	7.0
ค่าต่ำสุด 10,000	ค่าเฉลี่ย 191,441.86		
ค่าสูงสุด 1,500,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 250,374.38		

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

			n = 86
สภาพหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกร		จำนวน (คน)	ร้อยละ
หนี้ในระบบ		63	73.3
100,000 หรือน้อยกว่า		26	30.3
100,001 – 300,000		24	27.9
300,001 หรือมากกว่า		13	15.1
ค่าต่ำสุด	10,000	ค่าเฉลี่ย	236,476.20
ค่าสูงสุด	1,500,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	241,200.00
หนี้นอกระบบ		16	18.6
50,000 หรือน้อยกว่า		9	10.5
50,001 – 100,000		4	4.6
100,001 หรือมากกว่า		3	3.5
ค่าต่ำสุด	10,000	ค่าเฉลี่ย	97,857.00
ค่าสูงสุด	600,000	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	144,400.00

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร

2.1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับ ประสิทธิภาพในการปลูกกล้วยไข่ วัตถุประสงค์ของการปลูก แหล่งความรู้ด้านการผลิตกล้วยไข่ที่ได้รับ ขนาดพื้นที่ปลูก การจ้างแรงงานเพื่อช่วยในการผลิตกล้วยไข่ และแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิต รายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 4.10)

2.1.1 ประสิทธิภาพปลูกกล้วยไข่ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 46.5 มีประสิทธิภาพปลูกกล้วยไข่อยู่ระหว่าง 10 ปี หรือน้อยกว่า ร้อยละ 43.9 มีประสิทธิภาพปลูกกล้วยไข่อยู่ระหว่าง 11-20 ปี และร้อยละ 8.6 มีประสิทธิภาพปลูกกล้วยไข่อยู่ระหว่าง 21 ปี หรือมากกว่า โดยเกษตรกรมี ประสิทธิภาพปลูกกล้วยไข่ต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 50 ปี เฉลี่ย 15.70 ปี

2.1.2 วัตถุประสงค์ของการปลูกกล้วยไข่ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 55.8 ปลูกกล้วยไข่เป็นอาชีพหลัก และร้อยละ 44.2 ปลูกกล้วยไข่เป็นอาชีพเสริม

2.1.3 แหล่งความรู้ด้านการผลิตกล้วยไข่ที่ได้รับ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 69.8 ได้รับความรู้ในการผลิตกล้วยไข่จากเกษตรกรผู้นำ/เพื่อนบ้าน ร้อยละ 50.0 จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 31.4 จากญาติพี่น้อง ร้อยละ 12.8 จากแหล่งอื่นๆ (บรรพบุรุษ/พ่อค้าแม่ค้า) ร้อยละ 8.1 เท่ากัน ระหว่างได้รับความรู้จากรายขายปุ๋ยขายยากับศึกษาดูงาน/อบรม ร้อยละ 5.8 จากวิทยุ/โทรทัศน์ และ ร้อยละ 3.5 จากสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ตามลำดับ

2.1.4 ขนาดพื้นที่ปลูกกล้วยไข่ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 72.1 มีพื้นที่ปลูกกล้วยไข่อยู่ระหว่าง 5 ไร่ หรือน้อยกว่า ร้อยละ 20.9 มีพื้นที่ปลูกกล้วยไข่อยู่ระหว่าง 6-10 ไร่ และร้อยละ 7.0 มีพื้นที่ปลูกกล้วยไข่อยู่ระหว่าง 11 ไร่ หรือมากกว่า โดยมีพื้นที่ปลูกกล้วยไข่ต่ำสุด 0.50 ไร่ (2 งาน) สูงสุด 22 ไร่ เฉลี่ย 5.48 ไร่

2.1.5 การจ้างแรงงานเพื่อช่วยในการผลิตกล้วยไข่ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 64.0 จ้างแรงงานรายวัน ร้อยละ 34.9 ไม่จ้างแรงงาน และร้อยละ 1.2 จ้างแรงงานประจำ

2.1.6 แหล่งเงินทุนที่นำมาใช้ในการผลิตกล้วยไข่ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 62.8 ใช้ทุนส่วนตัว ร้อยละ 52.3 กู้ยืม ธกส./สหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 27.9 กู้ยืมกลุ่มเกษตรกร/กองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 4.7 กู้ยืมจากบริษัทปุ๋ย-ยา/พ่อค้าแม่ค้า และร้อยละ 1.2 จากแหล่งอื่นๆ(ญาติพี่น้อง)

ตารางที่ 4.10 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร

			n = 86
ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการผลิตกล้วยไข่		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประสบการณ์ปลูกกล้วยไข่ (ปี)			
10 ปี หรือน้อยกว่า		40	46.5
11 – 20 ปี		30	34.9
21 ปี หรือมากกว่า		16	9.2
ค่าต่ำสุด	1	ค่าเฉลี่ย	15.56
ค่าสูงสุด	50	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	11.42
วัตถุประสงค์ของการปลูกกล้วยไข่			
อาชีพหลัก		48	55.8
อาชีพเสริม		38	44.2

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 86

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการผลิตกล้วยไข่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แหล่งความรู้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
วิทยุ/โทรทัศน์	5	5.8
สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ	3	3.5
เกษตรกรผู้นำ/เพื่อนบ้าน	60	69.8
ญาติพี่น้อง	27	31.4
ร้านขายปุ๋ยขยายยา	7	8.1
ศึกษาดูงาน/อบรม	7	8.1
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	43	50.0
อื่นๆ (บรรพบุรุษ, พ่อค้าแม่ค้า)	11	12.8
ขนาดพื้นที่ปลูกกล้วยไข่ (ไร่)		
5 ไร่ หรือน้อยกว่า	62	72.1
6 – 10 ไร่	18	20.9
11 ไร่ หรือมากกว่า	6	7.0
ค่าต่ำสุด 0.50	ค่าเฉลี่ย 5.48	
ค่าสูงสุด 22.00	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.05	
การจ้างแรงงานเพื่อช่วยในการผลิต		
ไม่จ้าง	30	34.9
จ้างแรงงานรายวัน (ปลูก, ใส่ปุ๋ย, กำจัดวัชพืช)	55	64.0
จ้างแรงงานประจำ	1	1.2
แหล่งเงินทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทุนส่วนตัว	54	62.8
ธ.ก.ส./สหกรณ์การเกษตร	45	52.3
กลุ่มเกษตรกร/กองทุนหมู่บ้าน	24	27.9
บริษัทปุ๋ย-ยา/พ่อค้าแม่ค้า	4	4.7
อื่นๆ (ญาติพี่น้อง)	1	1.2

2.2 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตกล้วยไข่ต่อไร่

2.2.1 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตกล้วยไข่ต่อไร่ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 45.3 มีต้นทุนการผลิตอยู่ช่วงระหว่าง 5,000 บาท หรือน้อยกว่า ร้อยละ 31.4 มีต้นทุนการผลิตอยู่ช่วง 6,001 บาท หรือมากกว่า และร้อยละ 23.3 มีต้นทุนการผลิตอยู่ช่วงระหว่าง 5,001-6,000 บาท โดยเกษตรกรมีต้นทุนการผลิตต่อไร่ต่ำสุด 2,550 บาท สูงสุด 8,850 บาท เฉลี่ย 5,355.30 บาท สามารถแยกตามกิจกรรม ดังนี้

1) ค่าเตรียมดิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 94.2 มีค่าลงทุนในการเตรียมดิน ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 43.0 มีค่าเตรียมดินอยู่ช่วงระหว่าง 500 บาท หรือต่ำกว่า ร้อยละ 41.9 มีค่าเตรียมดินอยู่ช่วงระหว่าง 501-1,000 บาท และร้อยละ 9.3 มีค่าเตรียมดินอยู่ช่วงระหว่าง 1,001 บาท หรือมากกว่า โดยมีค่าเตรียมดินต่ำสุดไร่ละ 150 บาท สูงสุดไร่ละ 3,750 บาท เฉลี่ยไร่ละ 742.90 บาท

2) ค่าพันธุ์ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 61.6 มีค่าลงทุนในการจัดหาพันธุ์ ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 36.0 มีค่าพันธุ์อยู่ช่วงระหว่าง 1,001-2,000 บาท ร้อยละ 17.4 มีค่าพันธุ์อยู่ช่วงระหว่าง 1,000 บาท หรือต่ำกว่า และร้อยละ 8.1 มีค่าพันธุ์อยู่ช่วงระหว่าง 2,001 บาท หรือมากกว่า โดยมีค่าพันธุ์ต่ำสุดไร่ละ 350 บาท สูงสุดไร่ละ 4,000 บาท เฉลี่ยไร่ละ 1,490.38 บาท

3) ค่าปุ๋ย พบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีค่าลงทุนในการจัดหาปุ๋ย ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 67.4 มีค่าปุ๋ยอยู่ช่วงระหว่าง 1,000 บาท หรือต่ำกว่า เกษตรกรร้อยละ 26.7 มีค่าปุ๋ยอยู่ช่วงระหว่าง 1,001-2,000 บาท และร้อยละ 5.8 มีค่าปุ๋ยอยู่ช่วงระหว่าง 2,001 บาท หรือมากกว่า โดยมีค่าปุ๋ยต่ำสุดไร่ละ 300 บาท สูงสุดไร่ละ 4,000 บาท เฉลี่ยไร่ละ 1,147.40 บาท

4) ค่าสารเคมี พบว่า เกษตรกรร้อยละ 97.7 มีค่าลงทุนในการจัดหาสารเคมี ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 52.3 มีค่าสารเคมีอยู่ช่วงระหว่าง 500 บาท หรือต่ำกว่า เกษตรกรร้อยละ 39.5 มีค่าสารเคมีอยู่ช่วงระหว่าง 501-1,000 บาท และร้อยละ 5.8 มีค่าสารเคมีอยู่ช่วงระหว่าง 1,001 บาท หรือมากกว่า โดยมีค่าสารเคมีต่ำสุดไร่ละ 125 บาท สูงสุดไร่ละ 3,000 บาท เฉลี่ยไร่ละ 599.12 บาท

5) ค่าจ้างแรงงาน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 65.1 มีค่าลงทุนในการจ้างแรงงาน ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 33.7 มีค่าจ้างแรงงาน อยู่ช่วงระหว่าง 1,000 บาท หรือต่ำกว่า เกษตรกรร้อยละ 23.3 มีค่าจ้างแรงงานอยู่ช่วงระหว่าง 1,001-2,000 บาท และร้อยละ 8.1 มีค่าจ้างแรงงานอยู่ช่วงระหว่าง 2,001 บาท หรือมากกว่า โดยมีค่าจ้างแรงงานต่ำสุดไร่ละ 250 บาท สูงสุดไร่ละ 5,000 บาท เฉลี่ยไร่ละ 1,317.86 บาท

6) ค่าขนส่ง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 14.0 มีค่าลงทุนในการขนส่ง ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 8.1 มีค่าขนส่งอยู่ช่วงระหว่าง 500 บาท หรือต่ำกว่า เกษตรกรร้อยละ 4.7 มีค่า

ขนส่งอยู่ช่วงระหว่าง 501-1,000 บาท และร้อยละ 1.2 มีค่าขนส่งอยู่ช่วงระหว่าง 1,001 บาท หรือมากกว่า โดยมีค่าขนส่งต่ำสุดไร่ละ 250 บาท สูงสุดไร่ละ 1,500 บาท เฉลี่ยละไร่ 600 บาท

7) **ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 98.8 มีค่าลงทุนในการจัดหา น้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 52.3 มีค่าน้ำมันเชื้อเพลิงอยู่ช่วงระหว่าง 1,000 บาท หรือต่ำกว่า เกษตรกรร้อยละ 44.2 มีน้ำมันเชื้อเพลิงอยู่ช่วงระหว่าง 1,001-2,000 บาท และร้อยละ 2.3 มีค่าน้ำมันเชื้อเพลิงอยู่ช่วงระหว่าง 2,001 บาท หรือมากกว่า โดยมีค่าน้ำมันเชื้อเพลิงต่ำสุดไร่ละ 357 บาท สูงสุดไร่ละ 2,500 บาท เฉลี่ยละไร่ 1,108.46 บาท

8) **ค่าอื่นๆ (ค่าไฟฟ้า)** พบว่าเกษตรกรร้อยละ 2.4 มีการใช้กระแสไฟฟ้าในการสูบน้ำ ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 1.2 เท่ากัน มีค่าไฟฟ้าอยู่ที่ 500 บาท กับ 2,000 บาท โดยมีค่าไฟฟ้าเฉลี่ยละไร่ 1,250 บาท

2.2.2 ปริมาณผลผลิตที่ได้ ในปีที่ผ่านมา (ปี 2556) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 46.5 ได้ผลิตผลระหว่าง 2,001-3,000 กิโลกรัม ร้อยละ 30.2 ได้ผลิตผลระหว่าง 3,001 กิโลกรัม หรือมากกว่า และร้อยละ 23.3 ได้ผลิตผลระหว่าง 2,000 กิโลกรัม หรือต่ำกว่า โดยผลผลิตที่ได้ต่ำสุด 1,000 กิโลกรัม สูงสุด 4,250 กิโลกรัม เฉลี่ยผลิตผลต่อไร่ได้ 2,673.72 กิโลกรัม

ตารางที่ 4.11 ต้นทุนการผลิตไร่และผลผลิตที่ได้ในการปลูกกล้วยไข่ของเกษตรกร

			n = 86
ต้นทุนการผลิตไร่และผลผลิตที่ได้		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต้นทุนการผลิตกล้วยไข่ต่อไร่ (บาท)			
5,000 บาท หรือน้อยกว่า		39	45.3
5,001 – 6,000 บาท		20	23.3
6,001 บาท หรือมากกว่า		27	31.4
ค่าต่ำสุด	2,550	ค่าเฉลี่ย	5,355.30
ค่าสูงสุด	8,850	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1,578.97
ค่าเตรียมดิน		81	94.2
500 บาท หรือน้อยกว่า		37	43.0
501 – 1,000 บาท		36	41.9
1,001 บาท หรือมากกว่า		8	9.3
ค่าต่ำสุด	150	ค่าเฉลี่ย	742.90
ค่าสูงสุด	3,750	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	580.62

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n = 86

ต้นทุนการผลิตไร่และผลิตผลที่ได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ค่าพันธุ์	53	61.6
1,000 บาท หรือน้อยกว่า	15	17.4
1,001 – 2,000 บาท	31	36.0
2,001 บาท หรือมากกว่า	7	8.1
ค่าต่ำสุด 350 ค่าเฉลี่ย 1,490.38		
ค่าสูงสุด 4,000 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 732.17		
ค่าปุ๋ย	87	100.00
1,000 บาท หรือน้อยกว่า	58	67.4
1,001 – 2,000 บาท	23	26.7
2,001 หรือมากกว่า	5	5.8
ค่าต่ำสุด 300 ค่าเฉลี่ย 1,147.40		
ค่าสูงสุด 4,000 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 635.32		
ค่าสารเคมี	84	97.7
500 บาท หรือน้อยกว่า	45	52.3
501 – 1,000 บาท	34	39.5
1,001 บาท หรือมากกว่า	5	5.8
ค่าต่ำสุด 125 ค่าเฉลี่ย 599.12		
ค่าสูงสุด 3,000 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 391.02		
ค่าจ้างแรงงาน	56	65.1
1,000 บาท หรือน้อยกว่า	29	33.7
1,001 – 2,000 บาท	20	23.3
2,001 หรือมากกว่า	7	8.1
ค่าต่ำสุด 250 ค่าเฉลี่ย 1,317.86		
ค่าสูงสุด 5,000 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 809.83		

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n = 86

ต้นทุนการผลิตไร่และผลิตผลที่ได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ค่าขนส่ง	12	14.0
500 บาท หรือน้อยกว่า	7	8.1
501 – 1,000 บาท	4	4.7
1,001 บาท หรือมากกว่า	1	1.2
ค่าต่ำสุด 250 ค่าเฉลี่ย 600.00		
ค่าสูงสุด 1,500 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 361.81		
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	85	98.8
1,000 บาท หรือน้อยกว่า	45	52.3
1,001 – 2,000 บาท	38	44.2
2,001 หรือมากกว่า	2	2.3
ค่าต่ำสุด 357 ค่าเฉลี่ย 1,108.46		
ค่าสูงสุด 2,500 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 479.08		
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ (ค่าไฟฟ้า)	2	2.4
500 บาท	1	1.2
2,000 บาท	1	1.2
ผลิตผลที่ได้ ปี 2556 (กก./ไร่)		
1,000 กิโลกรัม หรือต่ำกว่า	20	23.3
1,001 – 2,000 กิโลกรัม	40	46.5
2,001 หรือมากกว่า	26	30.2
ค่าต่ำสุด 1,000 ค่าเฉลี่ย 2,673.72		
ค่าสูงสุด 4,250 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 729.29		

2.3 การเลือกพื้นที่ปลูก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเลือกพื้นที่ปลูกกล้วยไข่ของเกษตรกร รายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 4.13)

2.3.1 สภาพพื้นที่ปลูกกล้วยไข่ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 46.5 มีสภาพพื้นที่ปลูกกล้วยไข่เป็นที่ราบ ร้อยละ 33.7 เป็นที่ดอน และร้อยละ 19.8 เป็นที่ลุ่ม

2.3.2 **โครงสร้างดิน** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 75.6 มีโครงสร้างดินเป็นดินร่วนปนทราย ร้อยละ 11.6 เป็นดินร่วน ร้อยละ 9.3 เป็นดินเหนียว ร้อยละ 2.3 เป็นดินเหนียวปนทราย และร้อยละ 1.2 เป็นดินทราย

2.3.3 **การเก็บตัวอย่างดินไปวิเคราะห์** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 76.7 ไม่เคยเก็บตัวอย่างดินไปวิเคราะห์ มีเพียงร้อยละ 23.3 ที่เคยเก็บตัวอย่างดินไปวิเคราะห์

ตารางที่ 4.12 การเลือกพื้นที่ปลูกกล้วยไข่ของเกษตรกร

n = 86		
การเลือกพื้นที่ปลูกกล้วยไข่ของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สภาพพื้นที่ปลูกกล้วยไข่		
ที่ดอน	29	33.7
ที่ลุ่ม	17	19.8
ที่ราบ	40	46.5
โครงสร้างดิน		
ดินเหนียว	8	9.3
ดินร่วนปนทราย	65	75.6
ดินทราย	1	1.2
ดินร่วน	10	11.6
อื่นๆ (เหนียวปนทราย)	2	2.3
การเก็บตัวอย่างดินไปวิเคราะห์		
เคย	20	23.3
ไม่เคย	66	76.7

2.4 **การปลูกกล้วยไข่** ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปลูกกล้วยไข่ของเกษตรกร รายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 4.14)

2.4.1 **พันธุ์กล้วยไข่ที่ใช้ปลูก** พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 98.8 ปลูกกล้วยไข่พันธุ์กำแพงเพชร และร้อยละ 1.2 ปลูกพันธุ์อื่น ๆ (ไม่ทราบว่าเป็นพันธุ์อะไร)

2.4.2 **แหล่งที่มาของพันธุ์** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 37.2 ใช้พันธุ์จากในท้องถิ่น ร้อยละ 33.7 ใช้พันธุ์ของตนเอง และร้อยละ 29.1 ใช้พันธุ์จากเพื่อนบ้าน

2.4.3 **ประวัติของพันธุ์ที่ใช้** พบว่าเกษตรกรร้อยละ 40.7 มีประวัติดี ร้อยละ 30.2 ไม่ทราบประวัติ และร้อยละ 29.1 มีประวัติการเกิดโรค

2.4.4 **การเตรียมหน่อพันธุ์** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 60.5 มีการเตรียมหน่อพันธุ์ โดยการเลือกหน่อที่มีใบ 2-3 ใบ ใบยังไม่คลี่มีลักษณะคล้ายหูกวาง และร้อยละ 39.5 ไม่มีการเตรียมหน่อพันธุ์

2.4.5 **ระยะการปลูก (เมตร)** เกษตรกรร้อยละ 80.2 ใช้ระยะปลูก 2x2 เมตร ร้อยละ 18.6 อื่นๆ (2.5x2.5 เมตร และปลูกแซมพืชสวนอื่น) และร้อยละ 1.2 ระยะ 3x3 เมตร

ตารางที่ 4.13 การปลูกกล้วยไข่ของเกษตรกร

n=86		
การปลูกกล้วยไข่ของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พันธุ์กล้วยไข่ที่ปลูก		
กำแพงเพชร	85	98.8
พันธุ์อื่นๆ	1	1.2
แหล่งที่มาของพันธุ์		
ตนเอง	29	33.7
เพื่อนบ้าน	25	29.1
ในท้องถิ่น	32	37.2
ประวัติของพันธุ์ที่ใช้		
ไม่ทราบประวัติ	26	30.2
ประวัติดี	35	40.7
มีประวัติเกิดโรค	25	29.1
การเตรียมหน่อพันธุ์		
มีการเตรียม	52	60.5
ไม่มีการเตรียม	34	39.5
ระยะการปลูก (เมตร)		
2 x 2	69	80.2
3 x 3	1	1.2
อื่นๆ (2.5x2.5 เมตร และปลูกแซมพืชสวนอื่น)	16	18.6

2.5 การดูแลรักษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดูแลรักษากล้วยไข่ของเกษตรกร มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 4.15-4.16)

2.5.1 การตัดแต่งหน่อและใบ พบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีการตัดแต่งหน่อและใบ การแต่งหน่อเกษตรกรให้มีคขอเนียนหน่อในลักษณะปากกลามหรือเฉียงกับลำต้นประมาณ 45 องศา สูงจากโคนต้นประมาณ 1 คืบ จากนั้นประมาณ 1 เดือน จึงเถียนหน่อ ครั้งที่ 2 อยู่ที่ศทางตรงข้ามกับครั้งแรก สำหรับการตัดแต่งใบเกษตรกรจะตัดแต่งใบที่แก่และเป็นโรคออก เหลือไว้เพียงต้นละ 8-9 ใบ

2.5.2 การตัดปลี พบว่า เกษตรกรร้อยละ 86.0 ตัดปลีเมื่อกกล้วยติดผลจนหัวสุดท้าย และร้อยละ 14.0 ตัดปลีหลังจากกล้วยแทงปลีประมาณ 15 วัน

2.5.3 การคัดเลือกหน่อ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 88.4 มีการคัดเลือกหน่อ โดยคัดเลือกที่สมบูรณ์ เลือกต้นที่เกิดจากต้นแม่ และร้อยละ 11.6 ไม่ได้คัดเลือกหน่อ

2.5.4 การป้องกันความเสียหายจากลมพายุ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 65.1 ไม่มีการป้องกัน และร้อยละ 34.9 มีการป้องกัน ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 31.4 ป้องกันด้วยวิธีทำค้ำต้น ร้อยละ 3.5 ใช้วิธีปลูกไม้บังลม

2.5.5 การไว้หน่อหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรร้อยละ 84.9 มีการไว้หน่อหลังจากเก็บเกี่ยวผลิตผลแล้ว โดยคัดเลือกหน่อที่สมบูรณ์ ที่เกิดจากต้นแม่ เมื่อเก็บผลิตผลแล้วจึงตัดต้นแม่ออกแล้วบำรุงหน่อที่คัดเลือกไว้ และร้อยละ 15.1 ไม่ได้ไว้หน่อ เมื่อเก็บผลิตผลแล้วจะทำการปลูกใหม่

ตารางที่ 4.14 การดูแลรักษากล้วยไข่ของเกษตรกร

n=86

การดูแลรักษากล้วยไข่ของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การตัดแต่งหน่อและใบ		
ตัดแต่ง	87	100.0
การตัดปลี		
หลังแทงปลีประมาณ 15 วัน	12	14.0
ติดลูกจนหัวสุดท้าย	74	86.0
การคัดเลือกหน่อ		
คัดเลือก	76	88.4
ไม่ได้คัดเลือก	10	11.6

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n=86		
การดูแลรักษากล้วยไข่ของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การไถหน่อหลังการเก็บเกี่ยว		
ไถหน่อ	73	84.9
ไม่ได้ไถหน่อ	13	15.1
การป้องกันความเสียหายจากลมพายุ		
ไม่มีการป้องกัน	56	65.1
มีการป้องกัน	30	34.9
ปลูกไม้บังลม	3	3.5
ค้ำต้น	27	31.4

2.6 การให้น้ำ

2.6.1 วิธีการให้น้ำ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.8 ให้น้ำแบบรดตามร่อง ร้อยละ 39.5 ใช้สายยาง ร้อยละ 2.3 อื่นๆ โดยใช้ปั้มน้ำรดแบบร่องสวน และร้อยละ 1.2 เท่ากันระหว่างใช้ระบบน้ำหยดกับการใช้ข้อเหวี่ยงขนาดเล็ก

2.6.2 แหล่งน้ำ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 61.6 ใช้น้ำจากบ่อบาดาล ร้อยละ 30.2 ใช้น้ำจากคลอง ร้อยละ 7.0 อื่นๆ โดยใช้น้ำจากแม่น้ำปิง และร้อยละ 1.2 ใช้น้ำจากสระเก็บน้ำ

2.6.3 จำนวนครั้งของการให้น้ำต่อปี พบว่า เกษตรกรร้อยละ 76.7 มีการให้น้ำระหว่าง 16-30 ครั้ง ร้อยละ 12.8 ให้น้ำระหว่าง 31 ครั้ง หรือมากกว่า และร้อยละ 10.5 ให้น้ำระหว่าง 15 ครั้ง หรือต่ำกว่า ซึ่งมีการให้น้ำต่อปีต่ำสุด 10 ครั้ง สูงสุด 50 ครั้ง เฉลี่ย 23.48 ครั้ง

ตารางที่ 4.15 การให้น้ำกล้วยไข่ของเกษตรกร

n= 86		
การให้น้ำกล้วยไข่ของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วิธีการให้น้ำ		
ใช้สายยาง	34	39.5
น้ำหยด	1	1.2
รดตามร่อง	48	55.8
ข้อเหวี่ยงขนาดเล็ก	1	1.2

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

			n= 86
การให้น้ำกล้วยไข่ของเกษตรกร		จำนวน (คน)	ร้อยละ
อื่นๆ (ใช้ปุ๋ยน้ำรดแบบร่องสวน)		2	2.3
แหล่งน้ำ			
สระเก็บน้ำ		1	1.2
บ่อบาดาล		53	61.6
คลอง		26	30.2
อื่นๆ (แม่น้ำ)		6	7.0
จำนวนครั้งของการให้น้ำทั้งปี			
15 ครั้ง หรือต่ำกว่า		9	10.5
16 – 30 ครั้ง		66	76.7
31 ครั้ง หรือมากกว่า		11	12.8
ค่าต่ำสุด	10	ค่าเฉลี่ย	23.48
ค่าสูงสุด	50	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	8.38

2.7 การใส่ปุ๋ยกล้วยไข่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการใส่ปุ๋ยกล้วยไข่ของเกษตรกร แยกเป็นช่วงเวลาของการใส่ปุ๋ย มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 4.16)

2.7.1 การใส่ปุ๋ยในช่วงปลูก (รองก้นหลุม) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 84.9 มีการใส่ปุ๋ยรองก้นหลุมในการปลูก ตามชนิดปุ๋ย วิธีการใส่ และปริมาณการใส่ต่อครั้ง คือ

- 1) ชนิดปุ๋ย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 41.9 ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ร้อยละ 20.9 ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 14.0 ใส่ปุ๋ยเคมีสูตรอื่นๆ และร้อยละ 8 ใส่ปุ๋ยสูตร 46-0-0
- 2) วิธีการใส่ปุ๋ย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 84.9 ใส่โดยวิธีฝังกลบ
- 3) ปริมาณการใส่ต่อครั้ง (กรัม) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 66.3 ใส่ในอัตรา ระหว่าง 100 กรัม หรือต่ำกว่า ร้อยละ 17.4 ใส่ในอัตรา ระหว่าง 101-500 กรัม และร้อยละ 1.2 ใส่ในอัตรา ระหว่าง 501 กรัม หรือมากกว่า

2.7.2 การใส่ปุ๋ยในช่วงกล้วย 1-2 เดือน พบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีการใส่ปุ๋ย ในช่วงที่กล้วยไข่มีอายุระหว่าง 1-2 เดือน ตามชนิดปุ๋ย วิธีการใส่ และปริมาณการใส่ต่อครั้ง คือ

1) **ชนิดปุ๋ย** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 58.1 ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ร้อยละ 24.4 ใช้ปุ๋ยสูตร 46-0-0 ร้อยละ 10.5 ใช้ปุ๋ยเคมีสูตรอื่นๆ ร้อยละ 5.8 ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ผสม 46-0-0 และร้อยละ 1.2 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์

2) **วิธีการใส่ปุ๋ย** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 72.1 ใส่โดยวิธีฝังกลบ และร้อยละ 27.9 ใส่โดยวิธีหว่านรอบต้น

3) **ปริมาณการใส่ต่อครั้ง (กรัม)** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 89.5 ใส่ในอัตรา ระหว่าง 100 กรัม หรือต่ำกว่า ร้อยละ 10.5 ใส่ในอัตราระหว่าง 101-500 กรัม

2.7.3 การใส่ปุ๋ยในช่วงกล้วย 3-4 เดือน พบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีการใส่ปุ๋ย ในช่วงที่กล้วยเริ่มมีอายุระหว่าง 3-4 เดือน ตามชนิดปุ๋ย วิธีการใส่ และปริมาณการใส่ต่อครั้ง คือ

1) **ชนิดปุ๋ย** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 47.7 ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ร้อยละ 22.1 ใช้ปุ๋ยสูตร 46-0-0 ร้อยละ 18.6 ใช้ปุ๋ยเคมีสูตรอื่นๆ ร้อยละ 11.6 ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ผสม 46-0-0

2) **วิธีการใส่ปุ๋ย** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.8 ใส่โดยวิธีหว่านรอบต้น และ ร้อยละ 44.2 ใส่โดยวิธีฝังกลบ

3) **ปริมาณการใส่ต่อครั้ง (กรัม)** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 84.9 ใส่ในอัตรา ระหว่าง 100 กรัม หรือต่ำกว่า ร้อยละ 14.0 ใส่ในอัตราระหว่าง 101-500 กรัม และร้อยละ 1.2 ใส่ใน อัตราระหว่าง 501 กรัม หรือมากกว่า

2.7.4 การใส่ปุ๋ยในช่วงกล้วย 5-6 เดือน พบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีการใส่ปุ๋ย ในช่วงที่กล้วยเริ่มมีอายุระหว่าง 5-6 เดือน ตามชนิดปุ๋ย วิธีการใส่ และปริมาณการใส่ต่อครั้ง คือ

1) **ชนิดปุ๋ย** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 72.1 ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ร้อยละ 16.3 ใช้ปุ๋ยเคมีสูตรอื่นๆ ร้อยละ 7.0 ใช้ปุ๋ยสูตร 46-0-0 และร้อยละ 4.7 ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ผสม 46-0-0

2) **วิธีการใส่ปุ๋ย** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 79.1 ใส่โดยวิธีหว่านรอบต้น และ ร้อยละ 20.9 ใส่โดยวิธีฝังกลบ

3) **ปริมาณการใส่ต่อครั้ง (กรัม)** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 80.2 ใส่ในอัตรา ระหว่าง 100 กรัม หรือต่ำกว่า ร้อยละ 18.6 ใส่ในอัตราระหว่าง 101-500 กรัม และร้อยละ 1.2 ใส่ใน อัตราระหว่าง 501 กรัม หรือมากกว่า

2.7.5 การใส่ปุ๋ยในช่วงกล้วย 7-8 เดือน พบว่า เกษตรกรทั้งหมดมีการใส่ปุ๋ย ในช่วงที่กล้วยเริ่มมีอายุระหว่าง 7-8 เดือน ตามชนิดปุ๋ย วิธีการใส่ และปริมาณการใส่ต่อครั้ง คือ

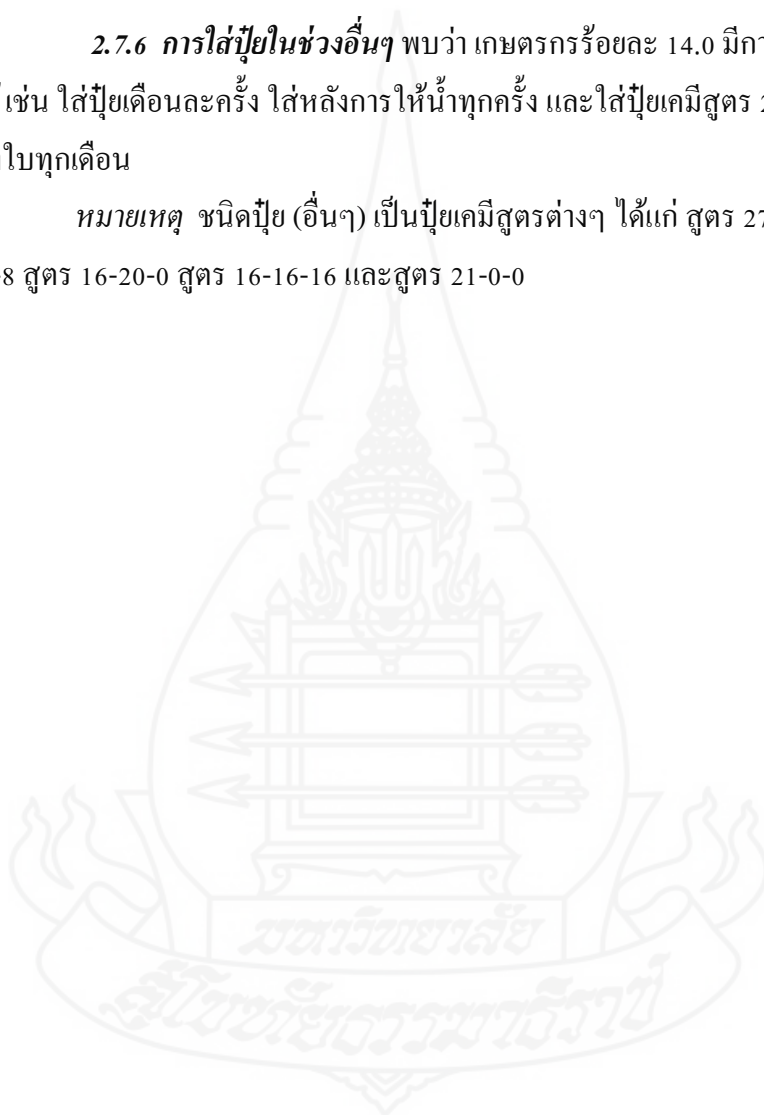
1) **ชนิดปุ๋ย** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 84.9 ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ร้อยละ 12.8 ใช้ปุ๋ยเคมีสูตรอื่นๆ และร้อยละ 1.2 เท่ากัน ใช้ปุ๋ยสูตร 46-0-0 กับ ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ผสม 46-0-0

2) **วิธีการใส่ปุ๋ย** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 88.4 ใส่โดยวิธีหว่านรอบต้น และ ร้อยละ 11.6 ใส่โดยวิธีฝังกลบ

3) **ปริมาณการใส่ต่อครั้ง (กรัม)** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 81.4 ใส่ในอัตรา ระหว่าง 100 กรัม หรือต่ำกว่า ร้อยละ 17.4 ใส่ในอัตราระหว่าง 101-500 กรัม และร้อยละ 1.2 ใส่ใน อัตราระหว่าง 501 กรัม หรือมากกว่า

2.7.6 การใส่ปุ๋ยในช่วงอื่นๆ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 14.0 มีการใส่ปุ๋ยต่างจากที่ กำหนดไว้ เช่น ใส่ปุ๋ยเดือนละครั้ง ใส่หลังการให้น้ำทุกครั้ง และใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 25-5-5+อินทรีย์น้ำ นิดพ่นทางใบทุกเดือน

หมายเหตุ ชนิดปุ๋ย (อื่นๆ) เป็นปุ๋ยเคมีสูตรต่างๆ ได้แก่ สูตร 27-12-0 (ท้อปวัน) สูตร 16-8-8 สูตร 16-20-0 สูตร 16-16-16 และสูตร 21-0-0

ตารางที่ 4.16 การใส่ปุ๋ยกล้วยไข่ของเกษตรกร

n = 86

การใส่ปุ๋ย	ปลูก		1- 2 เดือน		3 - 4 เดือน		5 - 6 เดือน		7 - 8 เดือน		อื่นๆ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	73	84.9	86	100	86	100	86	100	86	100	12	14.0
ชนิดปุ๋ย												
อินทรีย์	18	20.9	1	1.2	-	-	-	-	-	-		
15-15-15	36	41.9	50	58.1	41	47.7	62	72.1	73	84.9		
46-0-0	7	8.1	21	24.4	19	22.1	6	7.0	1	1.2		
15-15-15+46-0-0			5	5.8	10	11.6	4	4.7	1	1.2		
อื่นๆ	12	14.0	9	10.5	16	18.6	14	16.3	11	12.8		
วิธีการใส่												
ฝังกลบ	73	84.9	62	72.1	38	44.2	18	20.9	10	11.6		
หว่านรอบต้น	-	-	24	27.9	48	55.8	68	79.1	76	88.4		
ปริมาณการใส่ต่อครั้ง (กรัม)												
100 กรัม หรือต่ำกว่า	57	66.3	77	89.5	73	84.9	69	80.2	70	81.4		
101 -500 กรัม	15	17.4	9	10.5	12	14.0	16	18.6	15	17.4		
501 กรัม หรือมากกว่า	1	1.2	-	-	1	1.2	1	1.2	1	1.2		

2.8 การระบอบและการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูกล้วยไข่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการผลิตกล้วยไข่ เกี่ยวกับศัตรูกล้วยไข่และการป้องกันกำจัด รายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 4.17 - 4.19)

2.8.1 การระบอบของแมลงในสวนกล้วยไข่ พบว่า ร้อยละ 58.1 ไม่มีการระบอบ และร้อยละ 41.9 มีการระบอบ แมลงที่พบ ได้แก่ ร้อยละ 15.1 เป็นเพลี้ยแป้ง ร้อยละ 12.8 เป็นด้วงวงเงาะต้น ร้อยละ 9.3 เป็นแมลงอื่นๆ(เพลี้ยไฟ หนอนกอ) ร้อยละ 8.1 เป็นหนอนม้วนใบ ร้อยละ 5.8 เป็นด้วงวงไข่เหง้า ร้อยละ 4.7 เป็นหนอนกระทู้ และร้อยละ 3.5 เป็นแมลงวันผลไม้

2.8.2 ช่วงการระบอบของแมลง พบว่า ร้อยละ 26.7 ระบอบช่วงเดือนมกราคม-เมษายน ร้อยละ 23.3 ระบอบช่วงเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และร้อยละ 5.8 ระบอบช่วงเดือนกันยายน-ธันวาคม

2.8.3 วิธีการป้องกันแมลง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 30.2 ใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัด ร้อยละ 7.0 ใช้วิธีเขตกรรม และร้อยละ 2.3 ใช้ชีววิธี

2.8.4 การสำรวจแมลง (ระดับเศรษฐกิจ) เกษตรกรร้อยละ 81.4 ไม่มีการสำรวจ มีเพียงร้อยละ 18.6 ที่มีการสำรวจแมลง

ตารางที่ 4.17 การระบอบและการป้องกันกำจัดแมลงในสวนกล้วยไข่ของเกษตรกร

n= 86		
การระบอบและการป้องกันกำจัดแมลง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การระบอบของแมลง		
ไม่มี	50	58.1
มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	36	41.9
ด้วงวงไข่เหง้า	5	5.8
ด้วงวงเงาะต้น	11	12.8
หนอนม้วนใบ	7	8.1
หนอนกระทู้	4	4.7
เพลี้ยแป้ง	13	15.1
แมลงวันผลไม้	3	3.5
อื่นๆ ระบุ.....	8	9.3

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

การระบาดและการป้องกันกำจัดแมลง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
n= 86		
ช่วงการระบาด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ม.ค. - เม.ย.	23	26.7
พ.ค. - ส.ค.	20	23.3
ก.ย. - ธ.ค.	5	5.8
วิธีป้องกัน		
ชีววิธี	2	2.3
สารเคมี	26	30.2
เขตกรรม	6	7.0
การสำรวจแมลง (ระดับเศรษฐกิจ)		
ไม่มีการสำรวจ	70	81.4
มีการสำรวจ	16	18.6

2.9 การระบาดและการป้องกันกำจัดโรคกล้วยไข่

2.9.1 การระบาดของโรคในสวนกล้วยไข่ พบว่าร้อยละ 64.0 มีการระบาด และร้อยละ 36.0 ไม่มีการระบาด โรคที่มีการระบาด ได้แก่ ร้อยละ 33.7 เป็นโรคใบไหม้ ร้อยละ 18.6 เป็นโรคใบจุด ร้อยละ 8.1 เป็นโรคยอดเน่า ร้อยละ 7.0 เป็นโรคตายพราย ร้อยละ 3.5 เป็นโรคแอนแทรกโนส และร้อยละ 2.3 เป็นโรคอื่นๆ (โรคใบลาย) ตามลำดับ

2.9.2 ช่วงการระบาดของโรค พบว่า ร้อยละ 40.7 ระบาดในช่วงเดือนพฤษภาคม-สิงหาคมช่วง ร้อยละ 25.6 ระบาดในช่วงเดือนมกราคม-เมษายน และร้อยละ 1.2 ระบาดในช่วงเดือนกันยายน-ธันวาคม

2.9.3 วิธีการป้องกันโรค พบว่า เกษตรกรร้อยละ 75.0 ป้องกันโรคโดยใช้สารเคมี ร้อยละ 41.8 ใช้วิธีเขตกรรม และร้อยละ 1.2 ใช้ชีววิธี

2.10 แนวทางปฏิบัติอื่นเกี่ยวกับการป้องกันกำจัดโรคและแมลง

2.10.1 การใช้สารเคมีหลังติดผล พบว่า เกษตรกรร้อยละ 57.0 ไม่ใช้สารเคมี ร้อยละ 39.5 ใช้ และปฏิบัติตามคำแนะนำ และร้อยละ 3.5 ใช้ แต่ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำ

2.10.2 การห่อเครือกล้วย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 91.9 ไม่ห่อเครือกล้วย มีเพียงร้อยละ 8.1 ที่มีการห่อเครือกล้วย

ตารางที่ 4.18 การระบาดและการป้องกันกำจัดโรคในสวนกล้วยไข่ของเกษตรกร

n= 86

การระบาดและการป้องกันกำจัดโรคในสวนกล้วยไข่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การระบาดของโรค		
ไม่มี	31	36.0
มี	55	64.0
โรคตายพราย	4	4.7
โรคใบจุด	16	18.6
โรคเหี่ยว	6	7.0
โรคยอดเน่า	7	8.1
แอนแทรคโนส	3	3.5
โรคใบไหม้	29	33.7
โรคอื่นๆ	2	2.1
ช่วงการระบาด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ม.ค. - เม.ย.	22	25.6
พ.ค. - ส.ค.	35	40.7
ก.ย. - ธ.ค.	1	1.2
วิธีป้องกัน		
ชีววิธี	3	3.5
สารเคมี	26	30.2
เขตกรรม	24	27.9
การใช้สารเคมีหลังติดผล		
ไม่ใช้	49	57.0
ใช้ ปฏิบัติตามคำแนะนำ	34	39.5
ใช้ ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำ	3	3.5
การห่อเครือกล้วยไข่		
ไม่ห่อ	79	91.9
ห่อ	7	8.1

2.11 การกำจัดวัชพืชในสวนกล้วยไข่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการกำจัดวัชพืชในสวนกล้วยไข่ของเกษตรกร มีรายละเอียดดังนี้

2.11.1 จำนวนครั้งต่อปีในการกำจัดวัชพืช พบว่า เกษตรกรร้อยละ 54.7 มีการกำจัดวัชพืชอยู่ช่วงระหว่าง 5-8 ครั้ง ร้อยละ 24.4 มีการกำจัดวัชพืชอยู่ช่วงระหว่าง 4 ครั้ง หรือน้อยกว่า และร้อยละ 20.9 มีการกำจัดวัชพืชอยู่ช่วงระหว่าง 9 ครั้ง หรือมากกว่า ซึ่งมีการกำจัดวัชพืชต่ำสุด 3 ครั้งต่อปี สูงสุด 15 ครั้งต่อปี เฉลี่ย 6.40 ครั้งต่อปี

2.11.2 วิธีการกำจัดวัชพืช พบว่า เกษตรกรร้อยละ 57.0 กำจัดวัชพืชโดยวิธีฉีดพ่นสารเคมี ร้อยละ 41.8 ใช้ทั้งเขตกรรมและสารเคมี มีเพียงร้อยละ 1.2 ใช้วิธีเขตกรรม

ตารางที่ 4.19 การกำจัดวัชพืชในสวนกล้วยไข่ของเกษตรกร

			n= 86
การกำจัดวัชพืชในสวนกล้วยไข่		จำนวน (คน)	ร้อยละ
การกำจัดวัชพืช (ครั้ง/ปี)			
4 ครั้ง หรือต่ำกว่า		21	24.4
5 – 8 ครั้ง		47	54.7
9 ครั้ง หรือมากกว่า		18	20.9
ค่าต่ำสุด	3	ค่าเฉลี่ย	6.40
ค่าสูงสุด	15	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	2.64
วิธีการ			
การเขตกรรม		1	1.2
ฉีดพ่นสารเคมี		49	57.0
ใช้ทั้งเขตกรรมและสารเคมี		36	41.8

2.12 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวผลิตผลกล้วยไข่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการผลิตกล้วยไข่ เกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวผลิตผลกล้วยไข่ และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 4.20)

2.12.1 การเก็บเกี่ยวผลิตผลกล้วยไข่

การสังเกตลักษณะเพื่อการเก็บเกี่ยวผลิตผลกล้วยไข่ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 69.8 สังเกตความแก่ของผลจะมีลักษณะกลม ร้อยละ 29.1 นับวันหลังจากตัดปลีออก 45 วัน และ ร้อยละ 1.2 อื่นๆ คือ 15 วันตัดครั้งตามวันนัดของพ่อค้า

2.12.2 การปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยวผลิตผลกล้วยไข่

1) การขนย้ายผลิตผลกล้วยไข่ออกจากสวน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 80.2 ใช้คนแบกหาม ร้อยละ 34.9 ใช้รถลาก และร้อยละ 8.1 อื่นๆ คือ เรือใช้ขนผลิตผลกล้วยไข่จากเกาะกลางแม่น้ำปิงเพื่อขึ้นฝั่ง

2) การทำความสะอาดผลิตผล พบว่า เกษตรกรร้อยละ 79.1 ไม่ทำความสะอาดผลิตผล มีเพียงร้อยละ 20.9 ที่ทำความสะอาดผลิตผล โดยวิธีการปลิดขี้จุกและล้างน้ำฟุ้งไว้

2.12.2 การจัดการสวนหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรร้อยละ 65.1 ทำการปลูกใหม่ และร้อยละ 34.9 ทำการบำรุงหน่อ

ตารางที่ 4.20 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวผลิตผลกล้วยไข่ของเกษตรกร

n= 86		
การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การสังเกตลักษณะเพื่อการเก็บเกี่ยว		
นับวันหลังจากตัดปลีออก 45 วัน	25	29.1
สังเกตผล	60	69.8
อื่นๆ (15 วันตัดครั้ง ตามวันนัดพ่อค้า)	1	1.2
การขนย้ายผลิตผลกล้วยไข่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ใช้คนแบกหาม	69	80.2
ใช้รถ	30	34.9
อื่นๆ (เรือ)	7	8.1
การทำความสะอาดผลิตผล		
ไม่ทำความสะอาด	68	79.1
ทำความสะอาด	18	20.9
การจัดการสวนหลังเก็บผลิตผล		
ปลูกใหม่	56	65.1
บำรุงหน่อ	30	34.9

ตอนที่ 3 การตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร

3.1 การจำหน่ายผลิตผลกล้วยไข่ของเกษตรกร

การตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร ได้เก็บข้อมูลการตลาดกล้วยไข่ ได้แก่ สถานที่จำหน่าย ลักษณะการจำหน่าย ผู้รับซื้อผลิตผล การคัดเกรด รูปแบบการจำหน่ายและราคา ผู้กำหนดราคาซื้อขาย วิธีการชำระเงิน แหล่งข่าวสารความเคลื่อนไหวของราคาซื้อขาย การแปรรูปผลิตผล การใช้ข้อมูลการตลาดในการตัดสินใจผลิต และการรวมกลุ่มขายผลิตผลกล้วยไข่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายละเอียดดังนี้ (ตามตารางที่ 4.21-4.23)

3.1.1 สถานที่จำหน่ายผลิตผล พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 89.5 ขายผลิตผลให้พ่อค้า/แม่ค้าที่มาซื้อในสวน ร้อยละ 10.5 วางขายเองในชุมชน ร้อยละ 7.0 ขายให้กับพ่อค้า/แม่ค้าที่วางขายในชุมชน และร้อยละ 4.7 ขาย ณ จุดรับซื้อในท้องถิ่น/ตลาดกลาง

3.1.2 ลักษณะการจำหน่ายผลิตผล พบว่า เกษตรกรร้อยละ 60.5 จำหน่ายผลิตผลโดยการขายส่ง ร้อยละ 34.9 ขายทั้งปลีกและส่ง และร้อยละ 4.7 ขายปลีก

3.1.3 ผู้ที่รับซื้อผลิตผล พบว่า เกษตรกรร้อยละ 79.1 เป็นพ่อค้า/แม่ค้าในท้องถิ่น ร้อยละ 31.4 เป็นพ่อค้า/แม่ค้าต่างจังหวัด และร้อยละ 1.2 อื่นๆ คือ จำหน่ายเอง

3.1.4 การคัดเกรด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 60.5 มีการคัดเกรด โดยการคัดเป็นกล้วยตั้งและกล้วยเหมา ร้อยละ 39.5 ไม่มีการคัดเกรด

ตารางที่ 4.21 การจำหน่ายผลิตผลกล้วยไข่ของเกษตรกร

n= 86		
การจำหน่ายผลิตผลกล้วยไข่ของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานที่จำหน่ายผลิตผล		
พ่อค้า/แม่ค้ามาซื้อในสวน	77	89.5
วางขายเองในชุมชน	9	10.5
ขายให้กับพ่อค้า/แม่ค้าที่วางขายในชุมชน	6	7.0
ขาย ณ จุดรับซื้อในท้องถิ่น/ตลาดกลาง	4	4.7

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

n= 86

การจำหน่ายผลิตผลกล้วยไข่ของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักษณะการจำหน่ายผลิตผล		
ขายปลีก	4	4.7
ขายส่ง	52	60.5
ขายทั้งปลีกและส่ง	30	34.9
ผู้ที่รับซื้อผลิตผล		
พ่อค้า/แม่ค้าในท้องถิ่น	68	79.1
พ่อค้า/แม่ค้าต่างจังหวัด	27	31.4
อื่นๆ (ขายเอง)	1	1.2
การคัดเกรด		
มี	52	60.5
ไม่มี	34	39.5

3.2 รูปแบบและราคาการจำหน่ายผลิตผลกล้วยไข่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการจำหน่ายและราคาผลิตผลกล้วยไข่ของเกษตรกร มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 กล้วยตั้ง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 83.7 มีรูปแบบการจำหน่ายผลิตผลกล้วยไข่เป็นตั้ง ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 32.6 จำหน่ายตั้งละ 120 บาท ร้อยละ 26.7 จำหน่ายตั้งละ 100 บาท ร้อยละ 22.1 จำหน่ายตั้งละ 110 บาท และร้อยละ 2.3 จำหน่ายตั้งละ 130 บาท โดยราคาต่ำสุดตั้งละ 100 บาท สูงสุดตั้งละ 130 บาท เฉลี่ยราคาตั้งละ 111.25 บาท

3.2.2 จำหน่ายเป็นกิโลกรัม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 16.3 จำหน่ายผลิตผลกล้วยไข่แบบชั่งน้ำหนักเป็นกิโลกรัม ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 12.8 จำหน่ายกิโลกรัมละ 12 บาท ร้อยละ 2.3 จำหน่ายกิโลกรัมละ 10 บาท และร้อยละ 1.2 จำหน่ายกิโลกรัมละ 14 บาท โดยมีราคาต่ำสุดกิโลกรัมละ 10 บาท สูงสุดกิโลกรัมละ 14 บาท เฉลี่ยกิโลกรัมละ 11.86 บาท

3.2.3 จำหน่ายเหมาเครือ เป็นการจำหน่ายในกรณีที่ผลิตผลกล้วยไข่มีผลและเครือขนาดเล็กไม่สามารถขายเป็นกล้วยตั้งได้ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 47.7 จำหน่ายผลิตผลกล้วยไข่แบบเหมาเครือ ซึ่งเกษตรกรร้อยละ 34.9 จำหน่ายราคาเครือละ 30 บาท ร้อยละ 4.7 เท่ากันระหว่างจำหน่ายราคาเครือละ 20 บาท กับราคาเครือละ 40 บาท ร้อยละ 2.3 จำหน่ายเครือละ 25 บาท และ

ร้อยละ 1.2 จำหน่ายเครื่องละ 35 บาท โดยจำหน่ายราคาต่ำสุดเครื่องละ 20 บาท สูงสุดเครื่องละ 40 บาท เฉลี่ยราคาเครื่องละ 29.88 บาท

3.2.4 อื่นๆ คือ จำหน่ายเอง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 1.2 จำหน่ายผลิตผลเอง ในราคาเครื่องละ 100-150 บาท

ตารางที่ 4.22 รูปแบบและราคาการจำหน่ายผลิตผลกล้วยไข่ของเกษตรกร

			n= 86	
รูปแบบและราคาการจำหน่ายผลิตผลกล้วยไข่		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
รูปแบบการจำหน่ายและราคา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
กล้วยตั้ง (บาท/ตั้ง)		72	83.7	
ราคาตั้งละ 100 บาท		23	26.7	
ราคาตั้งละ 110 บาท		19	22.1	
ราคาตั้งละ 120 บาท		28	32.6	
ราคาตั้งละ 130 บาท		2	2.3	
ราคาต่ำสุด	100	ค่าเฉลี่ย	111.25	
ราคาสูงสุด	130	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	9.03	
จำหน่ายเป็นกิโลกรัม (บาท/กิโลกรัม)		14	16.3	
ราคากิโลกรัมละ 10 บาท		2	2.3	
ราคากิโลกรัมละ 12 บาท		11	12.8	
ราคากิโลกรัมละ 14 บาท		1	1.2	
ราคาต่ำสุด	10	ค่าเฉลี่ย	11.86	
ราคาสูงสุด	14	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.95	
จำหน่ายเหมาเครือ (บาท/เครือ)		41	47.7	
ราคาเครื่องละ 20 บาท		4	4.7	
ราคาเครื่องละ 25 บาท		2	2.3	
ราคาเครื่องละ 30 บาท		30	34.9	
ราคาเครื่องละ 35 บาท		1	1.2	
ราคาเครื่องละ 40 บาท		4	4.7	
ราคาต่ำสุด	20	ค่าเฉลี่ย	29.88	
ราคาสูงสุด	40	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	4.68	

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

n= 86		
รูปแบบการจำหน่ายและราคาผลิตผลกล้วยไข่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อื่นๆ (จำหน่ายเอง)	1	1.2
ราคาเครื่องละ 100-150 บาท	1	1.2

3.3 การจัดการตลาดกล้วยไข่

3.3.1 ผู้กำหนดราคาผลิตผลกล้วยไข่ พบว่า ร้อยละ 79.1 พ่อค้า/แม่ค้าเป็นผู้กำหนดราคา รองลงมาร้อยละ 16.3 เกษตรกรเป็นผู้กำหนด และร้อยละ 4.7 อื่นๆ คือ พ่อค้ากับเกษตรกรตกลงราคาร่วมกัน

3.3.2 การชำระเงินค่าผลิตผลกล้วยไข่ พบว่า ร้อยละ 73.3 ชำระตามจำนวนผลิตผลที่ซื้อขายเป็นครั้งๆ ไป และร้อยละ 26.7 ชำระทั้งหมดเมื่อตกลงซื้อขาย

3.3.3 การรวมกลุ่มจำหน่ายผลิตผล พบว่า เกษตรกรร้อยละ 73.3 ไม่มีการรวมกลุ่ม มีเพียงร้อยละ 26.7 ที่มีการรวมกลุ่มเพื่อขายผลิตผลกล้วยไข่

3.3.4 การแปรรูปผลิตผลกล้วยไข่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 95.3 ไม่มีการแปรรูปผลิตผลกล้วยไข่ มีเพียงร้อยละ 4.7 ที่มีการแปรรูป โดยแปรรูปเป็นกล้วยกวนและกล้วยอบ

3.3.5 แหล่งข่าวสารของราคาซื้อขายกล้วยไข่ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 76.7 รับทราบข่าวสารจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 23.3 จากกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ร้อยละ 22.1 อื่นๆ คือ จากพ่อค้า/แม่ค้า ร้อยละ 15.7 จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 2.3 จากวิทยุ และร้อยละ 1.2 เท่ากันระหว่างโทรทัศน์กับข่าวสารพานิช

3.3.6 การใช้ข้อมูลการตลาดในการตัดสินใจผลิตกล้วยไข่ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 51.2 ใช้ข้อมูลการตลาดประกอบการตัดสินใจในการผลิตกล้วยไข่ และร้อยละ 48.8 ไม่ใช้ข้อมูลการตลาดประกอบการตัดสินใจในการผลิตกล้วยไข่

ตารางที่ 4.23 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร

n= 86		
การจัดการตลาดกล้วยไข่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้กำหนดราคาผลิตผลกล้วยไข่		
เกษตรกร	14	16.3
พ่อค้า/แม่ค้า	68	79.1

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

n= 86		
การจัดการตลาดกล้วยไข่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อื่นๆ	4	4.7
วิธีการชำระเงิน		
ชำระทั้งหมดเมื่อตกลงซื้อขาย	23	26.7
ชำระตามจำนวนผลิตผลที่ซื้อขายเป็นครั้งๆ ไป	63	73.3
การรวมกลุ่มขายผลิตผล		
ไม่มีการรวมกลุ่ม	63	73.3
มีการรวมกลุ่ม	23	26.7
การแปรรูปผลิตผลกล้วยไข่		
ไม่มีการแปรรูป	82	95.3
มีการแปรรูป	4	4.7
แหล่งข่าวสารของราคาซื้อ-ขายกล้วยไข่ (มากกว่า 1)		
วิทยุ	2	2.3
กลุ่มต่างๆ	20	23.3
เพื่อนบ้าน	66	76.7
โทรทัศน์	1	1.2
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	13	15.7
ข่าวสารพาณิชย์	1	1.2
อื่นๆ (พ่อค้า/แม่ค้า)	19	22.1
ข้อมูลการตลาดในการตัดสินใจผลิตกล้วยไข่		
ไม่ใช้	42	48.8
ใช้	44	51.2

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร

ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร ได้เก็บข้อมูลปัญหาในการผลิตและการตลาดของเกษตรกรในด้านต่าง ๆ ได้แก่ พื้นที่ปลูก การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการตลาด และ

ข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ โดยแบ่งเป็น “ไม่มีปัญหา” กับ “มีปัญหา” ซึ่งมีปัญหา แบ่งตามระดับของปัญหา ได้แก่ มีปัญหามาก มีปัญหาปานกลาง และมีปัญหาน้อย นำมาเทียบ ค่าเฉลี่ย ดังนี้

เกณฑ์การประเมินระดับปัญหา/ข้อเสนอแนะ กำหนดไว้ดังนี้

1.00 – 1.66	แปลว่า มีปัญหา/ข้อเสนอแนะน้อย	ระดับเท่ากับ	1
1.67 – 2.33	แปลว่า มีปัญหา/ข้อเสนอแนะปานกลาง	ระดับเท่ากับ	2
2.34 – 3.00	แปลว่า มีปัญหา/ข้อเสนอแนะมาก	ระดับเท่ากับ	3

4.1 ปัญหาการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นข้อมูลปัญหาการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ ของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร สามารถจัดกลุ่มตามระดับปัญหาด้านการผลิต 16 ประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาการผลิตกล้วยไข่ ในระดับมาก 1 ประเด็น ระดับปานกลาง 13 ประเด็น ระดับน้อย 2 ประเด็น และปัญหาด้านการตลาด 6 ประเด็น พบว่า เกษตรกรมีปัญหาการตลาด ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น และระดับน้อย 2 ประเด็น ดังนี้ (ตามตารางที่ 4.23-4.24)

4.1.1 ปัญหาด้านการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร

1) สภาพพื้นที่ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 73.3 ไม่มีปัญหาด้านพื้นที่ปลูก ส่วน เกษตรกรร้อยละ 17.8 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 7.0 มีปัญหาในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.74 มีปัญหาในระดับปานกลาง

2) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 66.3 ไม่มีปัญหาด้าน ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ส่วนเกษตรกรร้อยละ 26.7 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 3.5 เท่ากันระหว่างมีปัญหามากกับมีปัญหาน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.00 มีปัญหาในระดับปานกลาง

3) หน่อพันธุ์ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 76.7 ไม่มีปัญหาด้านหน่อพันธุ์ที่ใช้ใน การปลูก ส่วนเกษตรกรร้อยละ 14.4 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 5.8 มีปัญหาในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.75 มีปัญหาในระดับปานกลาง

4) แรงงาน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 66.3 ไม่มีปัญหาด้านแรงงานในการปลูก กล้วยไข่ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 17.4 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 14.0 มีปัญหาในระดับน้อย ร้อยละ 2.3 มีปัญหาในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.66 มีปัญหาในระดับน้อย

5) การตัดแต่งหน่อ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 90.7 ไม่มีปัญหาด้านการตัดแต่ง หน่อกล้วยไข่ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 4.7 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 3.5 มีปัญหาในระดับ มาก ร้อยละ 1.2 มีปัญหาในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.25 มีปัญหาในระดับปานกลาง

6) การใช้น้ำเคมี พบว่า เกษตรกรร้อยละ 70.9 ไม่มีปัญหาการใช้น้ำเคมีในแปลงกล้วยไข่ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 22.1 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 4.7 มีปัญหาในระดับน้อย ร้อยละ 2.3 มีปัญหาในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.92 มีปัญหาในระดับปานกลาง

7) การให้น้ำ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 76.7 ไม่มีปัญหาการให้น้ำในแปลงกล้วยไข่ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 17.4 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 3.5 มีปัญหาในระดับมาก ร้อยละ 2.3 มีปัญหาในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.05 มีปัญหาในระดับปานกลาง

8) ต้นกล้วยหักล้ม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 8.1 ไม่มีปัญหาต้นกล้วยหักล้ม ส่วนเกษตรกรร้อยละ 61.6 มีปัญหาในระดับมาก ร้อยละ 27.9 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 2.3 มีปัญหาในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.65 มีปัญหาในระดับมาก

9) โรคแมลงศัตรูกล้วยไข่ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 40.7 ไม่มีปัญหาด้านโรคแมลง ศัตรูกล้วยไข่ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 30.2 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 20.9 มีปัญหาในระดับมาก ร้อยละ 8.1 มีปัญหาในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.78 มีปัญหาในระดับปานกลาง

10) การใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูกล้วยไข่ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 52.3 ไม่มีปัญหาการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูกล้วยไข่ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 30.2 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 15.1 มีปัญหาในระดับน้อย ร้อยละ 2.3 มีปัญหาในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.73 มีปัญหาในระดับปานกลาง

11) การห่อเครือกล้วยไข่ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 81.4 ไม่มีปัญหาการห่อเครือกล้วยไข่ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 10.5 มีปัญหาในระดับน้อย ร้อยละ 8.1 มีปัญหาในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.44 มีปัญหาในระดับน้อย

12) เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์การผลิต พบว่า เกษตรกรร้อยละ 82.6 ไม่มีปัญหาด้านเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์การผลิต ส่วนเกษตรกรร้อยละ 11.6 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 5.8 มีปัญหาในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.67 มีปัญหาในระดับปานกลาง

13) การเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรร้อยละ 89.5 ไม่มีปัญหาด้านการเก็บเกี่ยวผลิตผล ส่วนเกษตรกรร้อยละ 7.0 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 3.5 มีปัญหาในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.67 มีปัญหาในระดับปานกลาง

14) การขนย้ายผลิตผล พบว่า เกษตรกรร้อยละ 75.6 ไม่มีปัญหาการขนย้ายผลิตผลกล้วยไข่ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 15.1 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 4.7 เท่ากันระหว่าง มีปัญหาในระดับน้อย กับมีปัญหาในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.00 มีปัญหาในระดับปานกลาง

15) การคัดเกรด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 75.6 ไม่มีปัญหาการคัดเกรดผลิตผลกล้วยไข่ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 16.3 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 5.8 มีปัญหาในระดับน้อย ร้อยละ 2.3 มีปัญหาในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.86 มีปัญหาในระดับปานกลาง

16) คุณภาพของผลิตผล พบว่า เกษตรกรร้อยละ 66.3 ไม่มีปัญหาด้านคุณภาพของผลิตผล ส่วนเกษตรกรร้อยละ 24.4 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 7.0 มีปัญหาในระดับน้อย ร้อยละ 2.3 มีปัญหาในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.86 มีปัญหาในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.24 ปัญหาด้านการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร

n = 86

หัวข้อปัญหา	ไม่มีปัญหา	ค่าความถี่ของปัญหา			\bar{X}	S.D.	ความหมาย
		มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)			
พื้นที่ปลูก							
สภาพพื้นที่ปลูก	63 (73.3)	0 (0.0)	17 (19.8)	6 (7.0)	1.74	0.45	มีปัญห ปานกลาง
ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	57 (66.3)	3 (3.5)	23 (26.7)	3 (3.5)	2.00	0.46	มีปัญห ปานกลาง
การปลูก							
หน่อพันธุ์	66 (76.7)	0 (0.0)	15 (17.4)	5 (5.8)	1.75	0.44	มีปัญห ปานกลาง
แรงงาน	57 (66.3)	2 (2.3)	15 (17.4)	12 (14.0)	1.66	0.61	มีปัญห น้อย
การดูแลรักษา							
การตัดแต่งหน่อ	78 (90.7)	3 (3.5)	4 (4.7)	1 (1.2)	2.25	0.71	มีปัญห ปานกลาง
การใช้ปุ๋ยเคมี	61 (70.9)	2 (2.3)	19 (22.1)	4 (4.7)	1.92	0.49	มีปัญห ปานกลาง
การให้น้ำ	66 (76.7)	3 (3.5)	15 (17.4)	2 (2.3)	2.05	0.51	มีปัญห ปานกลาง

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

n = 86

หัวข้อปัญหา	ค่าความถี่ของปัญหา				\bar{X}	S.D	ความหมาย
	ไม่มีปัญหา	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)			
ต้นกล้วยหักล้ม	7 (8.1)	53 (61.1)	24 (27.9)	2 (2.3)	2.65	0.53	มีปัญหา มาก
โรคแมลงศัตรูกล้วยไข่	35 (40.7)	7 (8.1)	26 (30.2)	18 (20.9)	1.78	0.67	มีปัญหา ปานกลาง
การใช้สารเคมีป้องกัน- กำจัดโรคและแมลง	45 (52.3)	2 (2.3)	26 (30.2)	13 (15.1)	1.73	0.55	มีปัญหา ปานกลาง
การห่อผลกล้วยไข่	70 (81.4)	0 (0.0)	7 (8.1)	9 (10.5)	1.44	0.51	มีปัญหา น้อย
เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์- การผลิต	71 (82.6)	0 (0.0)	10 (11.6)	5 (5.8)	1.67	0.49	มีปัญหา ปานกลาง
การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว							
การเก็บเกี่ยว	77 (89.5)	0 (0.0)	6 (7.0)	3 (3.5)	1.67	0.50	มีปัญหา ปานกลาง
การขนย้ายผลิตผล	65 (75.6)	4 (4.7)	13 (15.1)	4 (4.7)	2.00	0.63	มีปัญหา ปานกลาง
การคัดเกรด	65 (75.6)	2 (2.3)	14 (16.3)	5 (5.8)	1.86	0.57	มีปัญหา ปานกลาง
คุณภาพของผลิตผล	57 (66.3)	2 (2.3)	21 (24.4)	6 (6.7)	1.86	0.52	มีปัญหา ปานกลาง

4.1.2 ปัญหาด้านการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร

1) ความแน่นอนของตลาด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 64.0 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความแน่นอนของตลาด ส่วนเกษตรกรร้อยละ 22.1 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 9.3 มีปัญหาในระดับมาก ร้อยละ 4.7 มีปัญหาในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.13 มีปัญหาในระดับปานกลาง

2) *ราคากล้วยไข่* พบว่า เกษตรกรร้อยละ 61.6 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับราคากล้วยไข่ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 20.9 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 12.8 มีปัญหาในระดับมาก ร้อยละ 4.7 มีปัญหาในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.21 มีปัญหาในระดับปานกลาง

3) *แหล่งรับซื้อผลิตผล* พบว่า เกษตรกรร้อยละ 77.9 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับแหล่งรับซื้อผลิตผล ส่วนเกษตรกรร้อยละ 11.6 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 9.3 มีปัญหาในระดับน้อย ร้อยละ 1.2 มีปัญหาในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.63 มีปัญหาในระดับน้อย

4) *การขนส่งผลิตผล* พบว่า เกษตรกรร้อยละ 77.9 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการขนส่งผลิตผล ส่วนเกษตรกรร้อยละ 11.6 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 9.3 มีปัญหาในระดับน้อย ร้อยละ 1.2 มีปัญหาในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.63 มีปัญหาในระดับน้อย

5) *ข้อมูลด้านการตลาด* พบว่า เกษตรกรร้อยละ 68.6 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับข้อมูลด้านการตลาด ส่วนเกษตรกรร้อยละ 19.8 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 8.1 มีปัญหาในระดับน้อย ร้อยละ 3.5 มีปัญหาในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.85 มีปัญหาในระดับปานกลาง

6) *การรวมกลุ่ม/เครือข่าย* พบว่า เกษตรกรร้อยละ 61.6 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม/เครือข่ายในการจำหน่ายผลิตผลกล้วยไข่ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 17.4 มีปัญหาในระดับปานกลาง ร้อยละ 9.3 มีปัญหาในระดับน้อย ร้อยละ 2.3 มีปัญหาในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.76 มีปัญหาในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.25 ปัญหาด้านการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร

หัวข้อปัญหา	ค่าความถี่ของปัญหา				\bar{X}	S.D.	ความหมาย
	ไม่มีปัญหา	มาก	ปานกลาง	น้อย			
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ความแน่นอนของตลาด	55 (64.0)	8 (9.3)	19 (22.1)	4 (4.7)	2.13	0.62	มีปัญหา ปานกลาง
ราคากล้วยไข่	53 (61.6)	11 (12.8)	18 (20.9)	4 (4.7)	2.21	0.65	มีปัญหา ปานกลาง
แหล่งรับซื้อ	67 (77.9)	1 (1.2)	10 (11.6)	8 (9.3)	1.63	0.60	มีปัญหา น้อย
การขนส่งผลิตผล	67 (77.9)	1 (1.2)	10 (11.6)	8 (9.3)	1.63	0.60	มีปัญหา น้อย

n = 86

ตารางที่ 4.25 (ต่อ)

หัวข้อปัญหา	ค่าความถี่ของปัญหา				\bar{X}	S.D.	ความหมาย
	ไม่มีปัญหา	มาก	ปานกลาง	น้อย			
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)			
ข้อมูลด้านการตลาด	59 (68.6)	3 (3.5)	17 (19.8)	7 (8.1)	1.85	0.60	มีปัญหา ปานกลาง
การรวมกลุ่ม/เครือข่าย	61 (70.9)	2 (2.3)	15 (17.4)	8 (9.3)	1.76	0.86	มีปัญหา ปานกลาง

n = 86

4.2 ข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นข้อมูลข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรในจังหวัด กำแพงเพชร สามารถจัดกลุ่มตามข้อเสนอแนะ 6 ประเด็น พบว่า เกษตรกรมีข้อเสนอแนะอยู่ใน ระดับมาก 3 ประเด็น และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น รายละเอียดดังนี้ (ตามตารางที่ 4.25)

4.2.1 การผลิตให้ได้มาตรฐานความปลอดภัย พบว่าเกษตรกรร้อยละ 51.2 ให้ความสำคัญในระดับมาก ร้อยละ 37.2 ให้ความสำคัญในระดับปานกลาง ร้อยละ 11.6 ให้ความสำคัญในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.40 ให้ความสำคัญในระดับมาก

4.2.2 การผลิตและใช้จุลินทรีย์ชีวภาพในการควบคุมโรคและแมลง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 47.7 ให้ความสำคัญในระดับมาก ร้อยละ 38.4 ให้ความสำคัญในระดับปานกลาง ร้อยละ 14.0 ให้ความสำคัญในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 ให้ความสำคัญในระดับมาก

4.2.3 การใช้เทคโนโลยีการผลิตเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต พบว่าเกษตรกรร้อยละ 59.3 ให้ความสำคัญในระดับมาก ร้อยละ 30.2 ให้ความสำคัญในระดับปานกลาง ร้อยละ 10.5 ให้ความสำคัญในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.49 ให้ความสำคัญในระดับมาก

4.2.4 การใช้เทคโนโลยีการเก็บรักษาและแปรรูป พบว่าเกษตรกรร้อยละ 38.4 ให้ความสำคัญในระดับน้อย ร้อยละ 34.9 ให้ความสำคัญในระดับปานกลาง ร้อยละ 26.7 ให้ความสำคัญในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.88 ให้ความสำคัญในระดับปานกลาง

4.2.5 การใช้บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมในการขนส่ง พบว่าเกษตรกรร้อยละ 48.8 ให้ความสำคัญในระดับน้อย ร้อยละ 29.1 ให้ความสำคัญในระดับปานกลาง ร้อยละ 22.1 ให้ความสำคัญในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.73 ให้ความสำคัญในระดับปานกลาง

4.2.6 **ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตเพื่อการส่งออก** พบว่าเกษตรกรร้อยละ 37.2 เท่ากันระหว่างให้ความสำคัญในระดับมากกับให้ความสำคัญในระดับน้อย และร้อยละ 25.6 ให้ความสำคัญในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.00 ให้ความสำคัญในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.26 ข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร

n = 86

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ค่าความถี่ของความสำคัญ			\bar{X}	S.D.	ความหมาย
	มาก จำนวน (ร้อยละ)	ปานกลาง จำนวน (ร้อยละ)	น้อย จำนวน (ร้อยละ)			
การผลิตให้ได้มาตรฐานความปลอดภัย	4 (51.2)	32 (37.2)	10 (11.6)	2.40	0.69	มาก
การผลิตและใช้จุลินทรีย์ชีวภาพในการควบคุมโรคแมลง	41 (47.7)	33 (38.4)	12 (14.0)	2.34	0.71	มาก
การใช้เทคโนโลยีการผลิตเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต	52 (59.3)	26 (30.2)	9 (10.5)	2.49	0.68	มาก
การใช้เทคโนโลยีการเก็บรักษาและแปรรูป	23 (26.7)	30 (34.9)	33 (38.4)	1.88	0.80	ปานกลาง
การใช้บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมในการขนส่ง	19 (22.1)	25 (29.1)	42 (48.8)	1.73	0.80	ปานกลาง
ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตเพื่อการส่งออก	32 (37.2)	22 (25.6)	32 (37.2)	2.00	0.87	ปานกลาง

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร
นำเสนอประเด็นที่สำคัญ 3 ประเด็น คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียด
ต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1.1.1 เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่
- 1.1.2 เพื่อศึกษาสภาพการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร
- 1.1.3 เพื่อศึกษาสภาพการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร
- 1.1.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดกล้วยไข่

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร
จำนวน 125 ราย โดยใช้การกำหนดขนาดของตัวอย่างประชากรของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น
94 % และให้มีความคลาดเคลื่อน (e) เป็นร้อยละ 6 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 86 ราย โดยเก็บข้อมูล
จากประชากรเกษตรกร ตามสัดส่วนรายอำเภอที่มีการผลิตกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ มีลักษณะคำถามแบบปลายปิดและ
ปลายเปิด แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตกล้วยไข่ สภาพ
การผลิตกล้วยไข่ สภาพการตลาดกล้วยไข่ และปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดกล้วย
ไข่ของเกษตรกร แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย
ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอเป็นภาพรวมและข้อสรุปผลการวิจัยที่
เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ ตามลำดับดังนี้

1.3.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) สภาพทางสังคมของเกษตรกร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เกษตรกรผู้ให้ข้อมูล ร้อยละ 59.3 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 51.86 ปี ร้อยละ 91.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.28 คน ร้อยละ 85.1 เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตรกลุ่มผู้ปลูกกล้วยไข่ และ ร้อยละ 75.6 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม

2) สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การประกอบอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมดประกอบอาชีพการเกษตร มีจำนวนแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.23 คน ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือนเฉลี่ย 22.94 ไร่ ร้อยละ 52.3 มีลักษณะถือครองเป็นของตนเอง เฉลี่ยครัวเรือนละ 15.80 ไร่ มีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 249,161.05 บาท รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 56,477.68 บาท รวมรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนเฉลี่ย 294,474.53 บาท รายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือนเฉลี่ย 108,608.59 บาท เกษตรกรมีหนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนละ 191,441.86 บาท ร้อยละ 76.7 มีภาระหนี้สิน เป็นหนี้ในระบบเฉลี่ยครัวเรือนละ 236,476.20 บาท หนี้นอกระบบเฉลี่ยครัวเรือนละ 97,857.00 บาท

1.3.2 สภาพการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร

1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เกษตรกรมีขนาดพื้นที่ปลูกกล้วยไข่เฉลี่ยครัวเรือนละ 5.48 ไร่ มีประสบการณ์ปลูกกล้วยไข่เฉลี่ย 15.56 ปี วัตถุประสงค์ในการปลูกเพื่อเป็นอาชีพหลัก มีการจ้างแรงงานรายวันเพื่อช่วยในการผลิต แหล่งความรู้ด้านการผลิตที่ได้รับจากเกษตรกรผู้นำและเพื่อนบ้าน มีต้นทุนการผลิตกล้วยไข่ต่อไร่เฉลี่ย 5,355.30 บาท แหล่งเงินทุนใช้ทุนส่วนตัว ปริมาณผลิตผลที่ได้ในปีที่ผ่านมา(ปี 2556) เฉลี่ย 2,673.72 กิโลกรัมต่อไร่

2) การเลือกพื้นที่ปลูก ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สภาพพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีโครงสร้างดินเป็นดินร่วนปนทราย และเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยเก็บตัวอย่างดินไปวิเคราะห์

3) การปลูก ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกกล้วยไข่พันธุ์กำแพงเพชร โดยแหล่งที่มาของพันธุ์ได้มาจากในท้องถิ่น ประวัติของพันธุ์มีประวัติดี มีการเตรียมหน่อพันธุ์ ระยะปลูกใช้ 2x2 เมตร

4) การดูแลรักษา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เกษตรกรมีการตัดแต่งหน่อและใบตัดปลีเมื่อกล้วยติดผลจนหัวสุกท้าย มีการคัดเลือกหน่อและไว้หน่อหลังการเก็บผลิตผล วิธีการให้น้ำให้แบบรดตามร่อง แหล่งน้ำใช้จากบ่อบาดาล จำนวนครั้งของการให้น้ำต่อปีเฉลี่ย 23.48 ครั้ง การป้องกันความเสียหายจากลมพายุส่วนใหญ่ไม่มีการป้องกัน การใส่ปุ๋ยส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 วิธีใส่ในช่วงปลูกถึง 2 เดือน ใส่โดยวิธีการฝังกลบ ช่วงตั้งแต่ 3 เดือน ขึ้นไป ใส่โดยวิธี

หวานรอบต้น ในปริมาณ 100 กรัม หรือต่ำกว่า ร้อยละ 58.1 ไม่มีการระบาดของแมลงศัตรูกล้วยไข่ ส่วนที่มีการระบาดได้แก่ เพลี้ยแป้ง ระบาดในช่วงเดือน มกราคม – เมษายน วิธีป้องกันกำจัดโดยใช้สารเคมี การสำรวจแมลงในระดับเศรษฐกิจส่วนใหญ่ไม่มีการสำรวจ ร้อยละ 64.0 มีการระบาดของโรค โรคที่พบมากได้แก่ โรคใบไหม้ ระบาดในช่วงเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม วิธีการป้องกันกำจัดโดยการฉีดพ่นสารเคมี มีการกำจัดวัชพืชเฉลี่ย 6.40 ครั้งต่อปี ร้อยละ 57.0 กำจัดโดยวิธีฉีดพ่นสารเคมี เกษตรกรไม่มีการใช้สารเคมีหลังจากกล้วยไข่ติดผล และไม่มีการห่อเครือกล้วยไข่

5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

เกษตรกรสังเกตลักษณะเพื่อการเก็บเกี่ยวสังเกตจากผลจะมีลักษณะกลม การขนย้ายกล้วยไข่ออกจากสวน โดยการใช้คนแบกหาม ส่วนใหญ่ไม่ทำความสะอาดผลผลิตที่ได้ และการจัดการสวนหลังการเก็บเกี่ยวจะทำการปลูกใหม่

1.3.3 การตลาดกล้วยไข่

สรุปผลการวิจัยได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายผลิตผลให้พ่อค้า/แม่ค้าที่มาซื้อในสวน โดยการขายส่งหรือเหมายกสวน ผู้ที่รับซื้อผลิตผลเป็นพ่อค้า/แม่ค้าในท้องถิ่น มีการคัดเกรด รูปแบบการจำหน่ายและราคามีการขายเป็นตั่ง ราคาต่อตั่งเฉลี่ย 111.25 บาท ซึ่งพ่อค้า/แม่ค้าเป็นผู้กำหนดราคา ชำระเงินตามจำนวนผลิตผลที่ซื้อขายเป็นครั้งๆ ไป เกษตรกรไม่มีการรวมกลุ่มในการจำหน่ายผลิตผลและไม่มีการแปรรูปผลิตผล ส่วนแหล่งข่าวสารของราคาซื้อขายกล้วยไข่รับทราบข่าวสารจากเพื่อนบ้าน และใช้ข้อมูลการตลาดประกอบการตัดสินใจในการผลิตกล้วยไข่

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร

1) ปัญหาของเกษตรกร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัญหาของเกษตรกรที่เป็นปัญหาในระดับมากมี 1 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาต้นกล้วยไข่หักล้ม ปัญหาอยู่ในระดับปานกลางมี 13 ประเด็น และอยู่ในระดับน้อยมี 2 ประเด็น

2) ข้อเสนอแนะของเกษตรกร พบว่า ข้อที่เกษตรกรให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีการผลิตเพื่อเพิ่มปริมาณผลิตผล การผลิตให้ได้มาตรฐานความปลอดภัย และการผลิตและใช้จุลินทรีย์ชีวภาพในการควบคุมโรคและแมลง ส่วนข้อที่เกษตรกรให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาการผลิตเพื่อการส่งออก การใช้เทคโนโลยีการเก็บรักษาและแปรรูป และการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมในการขนส่ง ตามลำดับ

2. การอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายได้ดังนี้

2.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

2.1.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า เกษตรกรร้อยละ 59.3 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 51.86 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.28 คน ร้อยละ 85.1 เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตรกลุ่มผู้ปลูกกล้วยไข่ และร้อยละ 75.6 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เผด็จ บุญทอง (2553: 48-49) ที่พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่มีอายุเฉลี่ย 47 ปี ร้อยละ 60 จบประถมศึกษาตอนต้น และร้อยละ 25 จบประถมศึกษาตอนปลาย จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่เฉลี่ย 4 คน และร้อยละ 53.33 สังกัดกลุ่มส่งเสริมการเกษตร เห็นได้ว่าเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่จะมีอายุอยู่ระหว่างช่วงวัยกลางคนจนถึงผู้สูงอายุ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน และสังกัดกลุ่มอาชีพทางการเกษตร

2.1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า การประกอบอาชีพของสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมดประกอบอาชีพการเกษตร มีจำนวนแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.23 คน ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือนเฉลี่ย 22.94 ไร่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เผด็จ บุญทอง (2553: 48-49) ที่พบว่า จำนวนแรงงานด้านการเกษตรในครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ เฉลี่ย 2 คน พื้นที่ถือครองด้านการเกษตรในครัวเรือน เฉลี่ยครัวเรือน 27.25 ไร่ เห็นได้ว่าครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่มีจำนวนแรงงานด้านการเกษตร เฉลี่ยครัวเรือนละ 2 คน และมีพื้นที่ถือครองด้านการเกษตรครัวเรือนละมากกว่า 20 ไร่

เกษตรกรมีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 249,161.05 บาท รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 56,477.68 บาท รวมรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนเฉลี่ย 294,474.53 บาท รายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือนเฉลี่ย 108,608.59 บาท มีหนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนละ 191,441.86 บาท ซึ่งรายได้ภาคการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 84.61 รายจ่ายภาคการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 36.88 และหนี้สินภาคการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 65.01 ของรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนเกษตรกร

2.2 สภาพการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร

2.2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีขนาดพื้นที่ปลูกกล้วยไข่เฉลี่ยครัวเรือนละ 5.48 ไร่ สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงาน

เกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร (2552: 6) ที่พบว่า พื้นที่การปลูกกล้วยไข่จะอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่อยู่อาศัยขนาดพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่จะมีแปลงปลูกกล้วยไข่ขนาดเล็ก คือประมาณ 5-10 ไร่ และส่วนใหญ่เป็นของตนเอง

เกษตรกรมีประสบการณ์ปลูกกล้วยไข่เฉลี่ย 15.56 ปี วัตถุประสงค์ในการปลูกเพื่อเป็นอาชีพหลัก มีการจ้างแรงงานรายวันเพื่อช่วยในการผลิต แหล่งความรู้ด้านการผลิตที่ได้รับจากเกษตรกรผู้นำและเพื่อนบ้าน มีต้นทุนการผลิตกล้วยไข่ต่อไร่เฉลี่ย 5,355.30 บาท แหล่งเงินทุนใช้ทุนส่วนตัว ปริมาณผลผลิตที่ได้ในปีที่ผ่านมา(ปี 2556) เฉลี่ย 2,673.72 กิโลกรัมต่อไร่ เมื่อเปรียบเทียบกำไรสุทธิต่อไร่ต่อปี จะเห็นได้ว่ากล้วยไข่ให้ผลตอบแทนต่อไร่ที่สูงกว่าพืชเศรษฐกิจชนิดอื่น ดังนี้ กล้วยไข่ 16,476.71 บาท มันสำปะหลัง 6,394.60 บาท อ้อย 6,326.00 บาท และ 3,160.38 บาท ตามลำดับ ข้อมูลจากสำนักงานพาณิชย์จังหวัดกำแพงเพชร (2554: 52-73)

2.2.2 การเลือกพื้นที่ปลูก ผลการวิจัยพบว่า สภาพพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีโครงสร้างดินเป็นดินร่วนปนทราย และเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยเก็บตัวอย่างดินไปวิเคราะห์ สอดคล้องกับกรมวิชาการเกษตร 2545 (อ้างใน เสด็จ บุญทอง 2553:10) พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกกล้วยไข่ เป็นพื้นที่ดอนหรือพื้นที่ราบ ไม่มีน้ำท่วมขัง ลักษณะดิน ดินร่วน, ดินร่วนเหนียว หรือดินร่วนปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์สูง ระบายน้ำดี ระดับน้ำใต้ดินลึกมากกว่า 75 เซนติเมตร ค่าความเป็นกรดของดินระหว่าง 5.0-7.0

2.2.3 การปลูก ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกกล้วยไข่พันธุ์กำแพงเพชร โดยแหล่งที่มาของพันธุ์ได้มาจากในท้องถิ่น ประวัติของพันธุ์มีประวัติดี มีการเตรียมหน่อพันธุ์โดยการเลือกหน่อที่มีใบ 2-3 ใบ ใบยังไม่คลี่มีลักษณะคล้ายหูกวาง ระยะปลูกใช้ 2 x 2 เมตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสด็จ บุญทอง (2553: บทคัดย่อ) ที่พบว่า เกษตรกรมีการใช้พันธุ์กำแพงเพชรปลูกเพื่อการค้า ระยะปลูกส่วนใหญ่จะปลูกระหว่างต้นระหว่างแถว 2 x 2 เมตร และ สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร (2552: 6) ในการปลูกส่วนใหญ่จะใช้กล้วยพันธุ์พื้นเมือง โดยแหล่งหน่อพันธุ์ได้มาจากแปลงเดิมของตนเอง ระยะปลูก ระหว่างต้น-ระหว่างแถว จะใช้ระยะปลูก 2 x 2 เมตร ใน 1 ไร่ สามารถปลูกกล้วยไข่ได้ ประมาณ 400 ต้น

2.2.4 การดูแลรักษา ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีการตัดแต่งหน่อและใบ การแต่งหน่อเกษตรกรให้มัดขอเดือนหน่อในลักษณะปากฉลามหรือเฉียงกับลำต้นประมาณ 45 องศา สูงจากโคนต้นประมาณ 1 คืบ จากนั้นประมาณ 1 เดือน จึงเดือนหน่อ ครั้งที่ 2 อยู่ที่ทิศทางตรงข้ามกับครั้งแรก สำหรับการตัดแต่งใบเกษตรกรจะตัดแต่งใบที่แก่และเป็นโรคออก เหลือไว้เพียงต้นละ 8-9 ใบ ตัดปลีเมื่อกล้วยติดผลจนหัวสุกท่าย มีการคัดเลือกหน่อและไว้หน่อหลังการเก็บผลิตผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสด็จ บุญทอง (2553: บทคัดย่อ) ที่พบว่า เกษตรกรจะมีการตัดแต่งหน่อ

ทุกระยะการเจริญเติบโตและหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิต และงานวิจัยของสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร (2552: 6) ที่ว่า เกษตรกรจะมีการตัดแต่งใบของกล้วยไข่อย่างสม่ำเสมอตลอดระยะเวลาในการปลูก จนถึงเก็บเกี่ยว

วิธีการให้น้ำให้แบบรดตามร่อง แหล่งน้ำใช้จากบ่อบาดาล จำนวนครั้งของการให้น้ำต่อปีเฉลี่ย 23.48 ครั้ง เนื่องจากในฤดูแล้งกล้วยไข่มีความต้องการใช้น้ำในปริมาณมาก ซึ่งเป็นช่วงที่กล้วยอยู่ในระยะการเจริญเติบโต การป้องกันความเสียหายจากลมพายุส่วนใหญ่ไม่มีการป้องกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร (2552: 6) การให้น้ำก็จะใช้วิธีการแบบสูบน้ำลงไปในแปลงปลูกกล้วยไข่โดยตรง ซึ่งเกษตรกรมักเรียกว่าการสูบน้ำรด

การใส่ปุ๋ย เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการรองกนหลุมก่อนการปลูกกล้วยไข่และใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 วิธีใส่ในช่วงปลูกถึง 2 เดือน ใส่โดยวิธีการฟังกลบ ช่วงตั้งแต่ 3 เดือน ขึ้นไป ใส่โดยวิธีหว่านรอบต้น ในปริมาณ 100 กรัม หรือต่ำกว่า โดยใส่หลังจากการให้น้ำกล้วยไข่หรือในขณะที่ดินมีความชื้น สอดคล้องกับกรมวิชาการเกษตร 2545 (อ้างใน เสด็จ บุญทอง 2553:10) ที่กล่าวว่า การให้ปุ๋ย ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ 1 ครั้ง เช่น ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักก่อนปลูกอัตรา 3-5 กิโลกรัมต่อหลุม ใส่ปุ๋ยเคมี 4 ครั้ง วิธีการใส่ปุ๋ยเคมี โรยห่างจากต้นประมาณ 30 เซนติเมตร หรือใส่ลงในหลุมลึกประมาณ 10 เซนติเมตร 4 ด้าน แล้วพรวนดินกลบ

การป้องกันกำจัดศัตรูกล้วยไข่ ร้อยละ 58.1 ไม่มีการระบาดของแมลงศัตรูกล้วยไข่ ส่วนที่มีการระบาดได้แก่ เพลี้ยแป้ง ระบาดในช่วงเดือน มกราคม – เมษายน วิธีป้องกันกำจัดโดยใช้สารเคมี ส่วนใหญ่ไม่มีการสำรวจแมลงในระดับเศรษฐกิจ สอดคล้องกับอภิชาติ ศรีสะอาดและจันทรา อู่สุวรรณ (2556: 87-89) กล่าวว่า แมลงศัตรูกล้วยที่สำคัญ ได้แก่ เพลี้ยแป้ง การเข้าทำลายมักพบตามผิวกาบใบและคอยอดหากมีการเข้าทำลายมากทำให้ผลกล้วยมีขนาดเล็ก ผลผลิตลดลง การป้องกันและกำจัด ควรทำความสะอาดต้นกล้วย หรือพ่นด้วยสารเคมี ร้อยละ 64.0 มีการระบาดของโรค โรคที่พบมากได้แก่ โรคใบไหม้ ระบาดในช่วงเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม วิธีการป้องกันกำจัดโดยการฉีดพ่นสารเคมี มีการกำจัดวัชพืชเฉลี่ย 6.40 ครั้งต่อปี ร้อยละ 57.0 กำจัดโดยวิธีฉีดพ่นสารเคมี เกษตรกรไม่มีการใช้สารเคมีหลังจากกล้วยไข่ติดผล และการห่อเครือกล้วยไข่มีเพียงร้อยละ 8.1 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร (2552: 6) ที่พบว่า การห่อเครือกล้วยก็มีปฏิบัติอยู่บ้างแต่มีอยู่น้อยราย

2.2.5 การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรสังเกตลักษณะเพื่อการเก็บเกี่ยว สังเกตจากผลจะมีลักษณะกลม การขนย้ายกล้วยไข่ออกจากสวน โดยการใช้คนแบกหาม ส่วนใหญ่ไม่ทำความสะอาดผลผลิตที่ได้ และการจัดการสวนหลังการเก็บเกี่ยวจะทำการปลูกใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสด็จ บุญทอง (2553: บทคัดย่อ) ที่พบว่า การ

เก็บเกี่ยวจะใช้การสังเกตก่อนเก็บผลผลิต ได้แก่ การนับอายุ คูสี คูเหลี่ยมของผล คูขนาดผล และ สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร (2552: 6) ที่พบว่า เกษตรกรจะนิยมปลูกใหม่ทุกๆ ปี เพราะให้ผลผลิตดีกว่าไว้หน่อ

2.3 การตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายผลิตผลให้พ่อค้า/แม่ค้าที่มาซื้อในสวน จำหน่ายโดยการขายส่ง ผู้ที่รับซื้อผลิตผลเป็นพ่อค้า/แม่ค้าในท้องถิ่น มีการคัดเกรด เกษตรกรส่วนใหญ่มีรูปแบบการจำหน่ายแบบเป็นตั้ง ราคาเฉลี่ยตั้งละ 111.25 บาท พ่อค้า/แม่ค้าเป็นผู้กำหนดราคา การชำระเงินค่าผลิตผลกล้วยไข่ชำระตามจำนวนผลิตผลที่ซื้อขายเป็นครั้งๆ ไป ไม่มีการรวมกลุ่มในการจำหน่ายผลิตผล และไม่มีการแปรรูปผลิตผล แหล่งข่าวสารของราคาซื้อขายกล้วยไข่รับทราบข่าวสารจากเพื่อนบ้าน และมีการใช้ข้อมูลการตลาดประกอบการตัดสินใจในการผลิตกล้วยไข่ สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร(2552:7) พบว่า ด้านการตลาดและจำหน่ายกล้วยไข่ของจังหวัดกำแพงเพชรเกือบทั้งหมดจะมีผู้รวบรวมผลผลิตกล้วยไข่ในท้องถิ่นมารับซื้อ และซื้อเป็นประจำ บางแหล่งก็มีเจ้าประจำที่ผูกขาดกันมานาน ไม่มีการแข่งขัน การตัดกล้วยไข่ก็มีการนัดหมายกันล่วงหน้าในช่วงที่พ่อค้ามารับซื้อในแต่ละครั้งก็จะนัดหมายการตัดในครั้งต่อไป และผู้รวบรวมจะเป็นผู้บริหารจัดการผลผลิตที่รวบรวมได้ด้วยตนเอง หรือมีเกษตรกรบางรายที่นำกล้วยไข่จากแปลงไปจำหน่ายเองแต่ก็จำนวนที่น้อยมาก ส่วนการจำหน่ายกล้วยไข่ของเกษตรกรของจังหวัดกำแพงเพชรส่วนใหญ่ยังซื้อขายโดยใช้หน่วยในการขายเป็น “ตั้ง” มีเป็นส่วนน้อยที่ทำการซื้อขายโดยชั่งเป็นกิโลกรัม

2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร

2.4.1 ปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาของเกษตรกรที่สำคัญ คือ ต้นกล้วยหักล้มจากลมพายุซึ่งจะทำความเสียหายให้กับเกษตรกรในช่วงที่กล้วยไข่ติดผลจนถึงใกล้เก็บเกี่ยว ซึ่งเกษตรกรไม่มีการป้องกันความเสียหายจากลมพายุ และปัญหาโรคแมลงศัตรูกล้วยไข่ โรคที่พบมาก ได้แก่ โรคใบไหม้ แมลงที่พบ คือ เพลี้ยแป้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร(2552: บทคัดย่อ) พบว่า สาเหตุที่ทำให้พื้นที่ปลูกกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชรลดลงมีหลายด้าน ซึ่งได้แก่ 1) ลมพายุพัดต้นกล้วยไข่ ทั้งพายุฤดูร้อนและพายุฤดูฝน 2) ผลผลิตต่อไร่ของกล้วยไข่ในปัจจุบันลดลง 3) ดินเสื่อมคุณภาพ 4) โรคและแมลงระบาด 5) น้ำท่วม 6) ขาดแรงงานในครัวเรือน 7) กล้วยไข่มีการดูแลยากกว่าพืชชนิดอื่น 8) ราคาต่ำและไม่แน่นอน 9) ต้นทุนการผลิตกล้วยไข่สูงขึ้น 10) ไม่มีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ 11) ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง 12) ขาดคนสืบทอดอาชีพ 13) มีปัญหาในการขายผลผลิตกล้วยไข่

2.4.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า ข้อที่เกษตรกรให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีการผลิตเพื่อเพิ่มปริมาณผลิตผล การผลิตให้ได้มาตรฐาน ความปลอดภัย และการผลิตและใช้จุลินทรีย์ชีวภาพในการควบคุมโรคและแมลง ส่วนข้อที่เกษตรกรให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาการผลิตเพื่อการส่งออก การใช้เทคโนโลยีการเก็บรักษาและแปรรูป และการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมในการขนส่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร(2552: บทคัดย่อ) พบว่า แนวทางการพัฒนาการปลูกกล้วยไข่ของจังหวัดกำแพงเพชร มี 4 แนวทาง คือ 1) การรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ 2) การให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผลผลิต การป้องกันโรค แมลง และการลดต้นทุนการผลิต 3) สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนผู้ปลูกกล้วยไข่ และสนับสนุนกิจกรรมอื่นๆ เช่น การสนับสนุนพันธุ์เพื่อการส่งออก การหาวิธีการเพื่อชดเชยเมื่อกล้วยไข่ประสบกับภัยธรรมชาติ เป็นต้น และ 4) ส่งเสริมการปรับระบบการปลูกกล้วยไข่ เพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหายจากลมพายุและตอบสนองตลาดต่างประเทศ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาที่พบ เห็นว่าอาชีพการปลูกกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร มีความสำคัญต่อเกษตรกรที่ยึดเป็นอาชีพหลักสร้างรายได้ในครัวเรือน จะเห็นได้ว่าการปลูกกล้วยไข่เห็นผลตอบแทนต่อไร่สูงกว่าพืชเศรษฐกิจหลักอย่าง ข้าว อ้อย และมันสำปะหลัง และส่งผลกระทบต่อภาพรวมของจังหวัด กล่าวคือ เพิ่มรายได้มวลรวมของจังหวัดในด้านการเกษตรแต่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมและสนับสนุนในอาชีพนี้ให้อยู่กับจังหวัดกำแพงเพชรต่อไป ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะไว้ดังต่อไปนี้

3.1.1 หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำกระบวนการวิจัยในครั้งนี้ ตั้งแต่การศึกษาสภาพการผลิต การตลาด ปัญหาและข้อเสนอแนะ การผลิตและการตลาดกล้วยไข่ไปใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพการทำสวนกล้วยไข่

3.1.2 หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้ปลูกกล้วยไข่ สนับสนุนให้มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกร จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ทุกราย เป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาการผลิตกล้วยไข่สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

3.1.3 ควรมีการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีความรู้และทักษะต่างๆ แก่เกษตรกรที่มีความต้องการ เพื่อเป็นการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพในการผลิตกล้วยไข่ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานปลอดภัยจากสารพิษมากยิ่งขึ้น

3.1.4 เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่ม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทั้งการผลิต และการตลาดแก่กลุ่มของเกษตรกรเอง

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบระหว่างการปลูกกล้วยไข่แบบสวนเดี่ยวกับการปลูกกล้วยไข่แบบเป็นพืชแซมหรือปลูกแบบสวนผสม

3.2.2 ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบระหว่างการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ในแถบภาคเหนือตอนล่างกับทางภาคตะวันออก

3.2.3 ควรการวิจัยเกี่ยวกับการยอมรับและความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ต่อการพัฒนาและส่งเสริมการปลูกกล้วยไข่ของหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ไชยบุบผา (2552) “การผลิตและการตลาดข้าวของเกษตรกรในอำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- กมลศักดิ์ สุระดม (2546) “การวิเคราะห์เศรษฐกิจการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ อำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร ปีการผลิต 2544/45” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร) สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- กรมวิชาการเกษตร (2545) *เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับกล้วยไข่* กรุงเทพมหานคร ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2556) ระบบฐานข้อมูลเกษตรกร สาระสังเขปออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 20 มิถุนายน 2556 จาก http://www.farmer.doae.go.th/report_farm_type.php
- กาญจนา สวงวนวงศ์วาน (2550) “ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์กับการผลิตทางเกษตร” สาระสังเขปออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 3 พฤษภาคม 2557 จาก <http://www.e-book.ram.edu/e-book/insied/html/dlbook.asp?code=EC382>
- จรรยา วิสิทธิ์พานิช (2552) *คู่มือการผลิตกล้วยไข่คุณภาพ* เชียงใหม่ นพบุรีการพิมพ์
- จินดา ขลิบทอง (2554) “การวิจัยในงานส่งเสริมการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดความรู้การส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน่วยที่ 14 หน้าที่ 201 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- เชวง วงศ์พลาย (2549) “แนวทางการพัฒนาการปลูกทานตะวันเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เขาว์ โรจนแสง (2540) “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการตลาด” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาตลาดสินค้าเกษตรกรรมกับเศรษฐกิจของไทย* หน่วยที่ 3 หน้า 71 นนทบุรี สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ดิเรก ฤกษ์หรัย (2554) “ทฤษฎีและแนวทางการพัฒนาสังคม” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสังคมไทยกับการบริหารการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* หน่วยที่ 3 หน้าที่ 7 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ และศิริณา จิตต์จรัส (2554) “แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนา” ใน
ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา หน่วยที่ 1 หน้า 10
 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- เบญจมาศ ศิลาชัย และคณะ (2551) *กล้วยไข่เกษตรศาสตร์ : คู่มือการปลูกและการดูแล*
 กรุงเทพมหานคร อักษรสยามการพิมพ์
- ปัญญา หิรัญศรีศรี (2547) *การลงทุนในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า* 1 (มีนาคม 2547) : 5
 กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์
- เผด็จ บุญทอง (2553) “แนวทางการพัฒนาการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกรตำบลสระแก้ว
 อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
 (ยุทธศาสตร์การพัฒนา) สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556) กรุงเทพมหานคร ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์
- ศักดิ์เกษม ปานะลาด (2550) “ทฤษฎีการผลิต” สารระสังเขปออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 3 พฤษภาคม
 2557 จาก <http://www.reg.ksu.ac.th/teacher/sakkasam/lesson4.html>
- ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์ (2538) “ทฤษฎีและเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง” สารระสังเขปออนไลน์ ค้นคืนวันที่
 5 กรกฎาคม 2556 จาก <http://www.watpon.com/Elearning/res22.htm>
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541) *การบริหารการตลาดยุคใหม่* กรุงเทพมหานคร ซีระฟิล์มและ
 ไซเทอซ์
- สายสวาทดี สงวนใจ (2550) “การส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรภายใต้โครงการสายใย
 รักแห่งครอบครัว ในตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน” วิทยานิพนธ์ปริญญา
 เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สำนักงานเกษตรจังหวัดกำแพงเพชร (2552) *รายงานผลการศึกษานโยบายการพัฒนาการปลูก
 กล้วยไข่ของจังหวัดกำแพงเพชร* กำแพงเพชร ปรินญาการพิมพ์
- สำนักงานจังหวัดกำแพงเพชร (2553) *ข้อมูลจังหวัดกำแพงเพชร* สารระสังเขป ค้นคืนวันที่ 3
 พฤษภาคม 2557 จาก <http://www.kamphaengphet.go.th>
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดกำแพงเพชร (2554) *ข้อมูลการตลาดจังหวัดกำแพงเพชร ประจำปี 2554*
 กำแพงเพชร
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2556) “ข้อมูลพื้นฐานเศรษฐกิจการเกษตร ปี 2555” สารระสังเขป
 ค้นคืนวันที่ 10 สิงหาคม 2556 จาก <http://www.oae.go.th>

- องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร (2553) “ข้อมูลจังหวัดกำแพงเพชร” *เกี่ยวกับจังหวัด*
 สาระสังเขป คั่นคืนวันที่ 3 พฤษภาคม 2557 จาก <http://www.kpppao.go.th/>
- อภิชาติ ศรีสอาด และจันทร์ อู่สุวรรณ (2556) *คู่มือการเพาะปลูกกล้วยเศรษฐกิจเงินล้าน*
 กรุงเทพมหานคร นาคาอินเตอร์มีเดีย
- อภิชาติ ศรีสอาด และศุภวรรณ ใจแสน (2553) *สารพันกล้วยยอดนิยม พิมพ์ครั้งที่ 2*
 กรุงเทพมหานคร นาคาอินเตอร์มีเดีย
- อรชร มณีสงฆ์ (2546) *การตลาดทางตรง* กรุงเทพมหานคร โนเลข เซนเตอร์
- Kotler, Philip and Armstrong, Gary. (2007). *Marketing : an Introduction*. 8th ed. New Jersey :
 Prentice Hall.
- McDaniel, Carl Lamb, Charles W. and Hair, Joseph F. (2007). *Marketing essentials*. 5th ed.
 Australia : Thomson South-Western
- www.nanagarden.com (2556) “การปลูกกล้วยไข่” *สาระความรู้* สาระสังเขป คั่นคืนวันที่ 10
 สิงหาคม 2556

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เลขที่

วันที่สัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อต้องการศึกษาการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. ผลการวิจัยนี้อาจจะนำไปใช้ในการพัฒนาการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร จังหวัดกำแพงเพชร ดังนั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่าน ได้กรุณาตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน
3. แบบสัมภาษณ์การวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่
 - ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
 - ตอนที่ 2 การผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร
 - ตอนที่ 3 การตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร
 - ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการผลิตและการตลาดกล้วยไข่
4. ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมายถูกลงในวงเล็บ (✓) หน้าข้อความที่ต้องการ หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ของแต่ละคำถาม เพื่อให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์

นางสาววินัด อ่วมอยู่

นักศึกษาระดับปริญญาโทสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

1. เพศ () 1 ชาย () 2 หญิง A11
2. อายุ..... ปี A12
3. ระดับการศึกษา A13
 - () 1 ประถมศึกษา () 2 มัธยมศึกษาตอนต้น
 - () 3 มัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช. () 4 อนุปริญญา ปวส. หรือเทียบเท่า
 - () 5ปริญญาตรี หรือสูงกว่า () 6 อื่นๆ (ระบุ)
4. จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน.....คน (รวมตัวท่านด้วย) A14
5. การเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร () 1 ไม่เป็น () 2 เป็น A15

ถ้าเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพการเกษตร เป็นสมาชิกกลุ่มใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

 - () 5.1 กลุ่มผู้ปลูกกล้วยไข่ () 5.2 กลุ่มเกษตรกรรวมธรรมชาติ A151 A152
 - () 5.3 กลุ่มเกษตรกรทำนา () 5.4 กลุ่มเกษตรกรทำไร่ A153 A154
 - () 5.5 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร () 5.6 กลุ่มยุวเกษตรกร A155 A156
 - () 5.7 กลุ่มสหกรณ์การเกษตร () 5.8 กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. A157 A158
 - () 5.9 อื่นๆ (ระบุ)..... A159
6. การมีตำแหน่งทางสังคม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) A16
 - () 1 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม () 2 มีตำแหน่งทางสังคม

ถ้ามี ตำแหน่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

 - () 6.1 กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/กรรมการหมู่บ้าน A161
 - () 6.2 สมาชิกสภาท้องถิ่น A162
 - () 6.3 สมาชิกสภาเกษตรกร A163
 - () 6.4 อาสาสมัครเกษตร A164
 - () 6.5 อื่นๆ(ระบุ)..... A165

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

1. การประกอบอาชีพของสมาชิกในครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () 1.1 ประกอบอาชีพการเกษตร A211
 - () 1.2 รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ A212
 - () 1.3 ประกอบธุรกิจการค้า A213
 - () 1.4 รับจ้างทางการเกษตร A214

- () 1.5 รั้งจ้างทั่วไป A215
- () 1.6 อื่นๆ(ระบุ)..... A216
2. จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือน จำนวนคน A221
3. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ไร่ A23
4. ลักษณะการถือครองที่ดินเพื่อทำการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 4.1 ของตนเอง.....ไร่ A241
- 4.2 เช่าผู้อื่น.....ไร่ A242
- 4.3 มีผู้ให้ทำโดยไม่เก็บค่าเช่า..... ไร่ A243
- 4.4 อื่น ๆ (ระบุ)ไร่ A244
5. รายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือน..... บาท/ปี A25
6. รายได้ภาคการเกษตรของครัวเรือน..... บาท (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) A26
- () 6.1 ทำนา.....บาท/ปี A261
- () 6.2 ทำไร่.....บาท/ปี A262
- () 6.3 ทำสวนกล้วยไม้.....บาท/ปี A263
- () 6.4 ทำสวนพืชอื่นบาท/ปี A264
- () 6.5 เลี้ยงสัตว์.....บาท/ปี A265
- () 6.6 ทำการเกษตรอื่นๆ.....บาท/ปี ระบุ
7. รายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) A27
- 7.1 เงินเดือน.....บาท/ปี A271
- 7.2 ค่าขาย.....บาท/ปี A272
- 7.3 รั้งจ้าง.....บาท/ปี A273
- 7.4 อื่นๆบาท/ปี ระบุ
8. รายจ่ายภาคการเกษตรของครัวเรือน.....บาท (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) A28
- () 8.1 ทำนา.....บาท/ปี A281
- () 8.2 ทำไร่.....บาท/ปี A282
- () 8.3 ทำสวนกล้วยไม้.....บาท/ปี A283
- () 8.4 ทำสวนพืชอื่น.....บาท/ปี A284
- () 8.5 เลี้ยงสัตว์.....บาท/ปี A285
- () 8.6 การเกษตรอื่นๆ.....บาท/ปี A286

9. การเป็นหนี้สิน A29
- () 1 ไม่มีหนี้สิน () 2 มีหนี้สิน
- ถ้ามีหนี้สิน () 9.1 หนี้สินในระบบบาท/ปี A291
- () 9.2 หนี้สินนอกระบบบาท/ปี A292
- () 9.3 หนี้สินรวมบาท/ปี A293

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตกล้วยไข่ของเกษตรกร

2.1 ข้อมูลทั่วไป

1. ขนาดพื้นที่ปลูกกล้วยไข่ทั้งหมดไร่ B11
2. ประสบการณ์ในการปลูกกล้วยไข่.....ปี B12
3. วัตถุประสงค์ของการปลูกกล้วยไข่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 3.1 เป็นอาชีพหลัก () 3.2 เป็นอาชีพเสริม B131 B132
- () 3.3 ปลูกไว้บริโภค () 3.4 รักษาเอกลักษณ์ของจังหวัด B133 B134
- () 3.5 อื่นๆ ระบุ
4. การจ้างแรงงานเพื่อช่วยในการผลิตกล้วยไข่ B14
- () 1 ไม่จ้าง () 2 จ้างแรงงานรายวัน () 3 จ้างแรงงานประจำ
5. แหล่งได้รับความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 5.1 วิทยุ/โทรทัศน์ () 5.2 สื่อสิ่งพิมพ์ B151 B152
- () 5.3 เกษตรผู้นำ/เพื่อนบ้าน () 5.4 ญาติพี่น้อง B153 B154
- () 5.5 ร้านขายปุ๋ย/ยา () 5.6 ศึกษาดูงาน/อบรม B155 B156
- () 5.7 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร () 5.8 อื่น ๆ (ระบุ.....) B157 B158
6. ต้นทุนในการผลิตกล้วยไข่ต่อไร่ ในปีที่ผ่านมา (ปี 2556) บาท B16

	รายการค่าใช้จ่าย	จำนวนเงิน (บาท)	
6.1	ค่าเตรียมดิน		B161
6.2	ค่าพันธุ์		B162
6.3	ค่าปุ๋ยบำรุงดิน		B163
6.4	ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลง		B164
6.5	ค่าจ้างแรงงาน		B165
6.6	ค่าขนส่ง		B166

	รายการค่าใช้จ่าย	จำนวนเงิน (บาท)
6.7	ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	B167
6.8	ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ระบุ.....	B168

7. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตกล้วยไข่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 7.1 ทุนส่วนตัว () 7.2 ช.ก.ส./สหกรณ์การเกษตร B171 B172
 () 7.3 ธนาคารพาณิชย์ () 7.4 กลุ่มเกษตรกร/กองทุนหมู่บ้าน B173 B174
 () 7.5 บริษัทปุ๋ย-ยา/พ่อค้ากล้วยไข่ () 7.6 อื่นๆ (ระบุ)..... B175 B176

8. ปริมาณผลผลิตกล้วยไข่ที่ได้ในปีที่ผ่านมา (ปี 2556) ไร่ละตั่ง/กิโลกรัม B18

2.2 การเลือกพื้นที่ปลูก

1. สภาพพื้นที่ปลูกกล้วยไข่ B21
 () 1 ที่ดอน () 2 ที่ลุ่ม () 3 ที่ราบ () 4 อื่น ๆ (ระบุ).....
 2. โครงสร้างของดินในสวนกล้วยไข่ B22
 () 1 ดินเหนียว () 2 ดินร่วนปนทราย () 3 ดินทราย
 () 4 ดินร่วน () 5 อื่น ๆ (ระบุ).....
 3. การเก็บตัวอย่างดินในสวนกล้วยไข่ไปวิเคราะห์ B23
 () 1 เคย () 2 ไม่เคย
 ถ้าเคย ผลการวิเคราะห์ คือ..... B231

2.3 การปลูก

1. พันธุ์กล้วยไข่ที่ปลูก B31
 () 1 พันธุ์กำแพงเพชร () 2 พันธุ์เกษตรศาสตร์ 2
 () 3 พันธุ์อื่น ๆ ระบุ.....
 2. แหล่งพันธุ์กล้วยไข่ที่ปลูก (ระบุ)..... B32
 3. ประวัติการเกิดโรคที่เป็นอันตรายต่อผลผลิตของพันธุ์กล้วยไข่ที่ปลูก B33
 () 1 ไม่ทราบประวัติ () 2 ประวัติดี () 3 มีประวัติการเกิดโรค
 4. การเตรียมหน่อพันธุ์ดีตามหลักวิชาการเกษตรก่อนปลูกกล้วยไข่ B34
 () 1 เตรียมหน่อพันธุ์ดี () 2 ไม่ได้เตรียมหน่อพันธุ์ดี
 ถ้ามีการเตรียมหน่อพันธุ์ดี โดยวิธี ระบุ..... B341

5. ระยะการปลูกกล้วยไข่

 B35

- () 1 2 X 2 เมตร จำนวนไร่ จำนวน.....ต้น
 () 2 3 X 3 เมตร จำนวนไร่ จำนวน.....ต้น
 () 3 4 X 4 เมตร จำนวนไร่ จำนวน.....ต้น
 () 4 อื่น ๆ (ระบุ).....

2.4 การดูแลรักษา

1. การตัดแต่งหน่อและใบระหว่างการเจริญเติบโตของกล้วยไข่

 B41

- () 1 ตัดแต่ง () 2 ไม่ได้ตัดแต่ง

ถ้ามีการตัดแต่งหน่อ ระบุวิธี.....

 B411

2. ช่วงของการตัดปลีกล้วยไข่ออก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 2.1 หลังจากกล้วยไข่แทงปลีได้ประมาณ 15 วัน

 B421

- () 2.2 กล้วยไข่ติดลูกจนหัวสุดท้าย

 B422

- () 2.3 อื่น ๆ (ระบุ).....

 B423

3. การคัดเลือกหน่อกล้วยไข่หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิต

 B43

- () 1 คัดเลือก () 2 ไม่ได้คัดเลือก

ถ้ามีการคัดเลือก ระบุวิธี.....

 B431

4. การไถหน่อหรือตัดแต่งหน่อหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตกล้วยไข่

 B44

- () 1 มีการไถหน่อหรือตัดแต่งหน่อ () 2 ไม่ได้ไถหน่อหรือตัดแต่งหน่อ

ถ้ามีการไถหน่อหรือตัดแต่งหน่อ ระบุวิธีการ.....

 B441

5. วิธีการให้น้ำในสวนกล้วยไข่

 B56

- () 1 ใช้สายยาง () 2 น้ำหยด () 3 รดตามร่อง

- () 4 ข้อเหวี่ยงขนาดเล็ก () 5 อื่น ๆ (ระบุ).....

6. แหล่งน้ำสำหรับการปลูกกล้วยไข่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 7.1 สระเก็บน้ำ () 7.2 บ่อบาดาล B461 B462

- () 7.3 คลอง () 4 อื่น ๆ (ระบุ)..... B463 B464

7. การให้น้ำในสวนกล้วยไข่ตลอดทั้งปี จำนวนครั้ง B47
 ถ้ามีการให้น้ำจำนวนมากกว่า 1 ครั้ง มีการให้น้ำช่วง
- 7.1 ช่วง..... B471
 7.2 ช่วง..... B472
 7.3 ช่วง..... B473
 7.4 ช่วง..... B474
8. การป้องกันกล้วยไข่เสียหายเนื่องจากลมพายุ B410
 () 1 ไม่มีการป้องกัน () 2 มีการป้องกัน
 ถ้ามีการป้องกัน วิธีการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 8.1 ปลุกลไม้บังลม () 8.2 กำต้น B481 B482
 () 8.3 อื่น ๆ (ระบุ)..... B483
9. การให้น้ำในแต่ละช่วงการเจริญเติบโตของกล้วยไข่

	ช่วงการเจริญเติบโต	ชนิดน้ำ	วิธีการ	อัตรา กก.ต่อต้น	
9.1	รองกันหลุม				☐ B491
9.2	อายุได้ 1-2 เดือน				☐ B492
9.3	อายุได้ 3-4 เดือน				☐ B493
9.4	อายุได้ 5-6 เดือน				☐ B494
9.5	อายุได้ 7-8 เดือน				☐ B495
9.6	อื่น ๆ (ระบุ).....				☐ B496

2.5 การป้องกันกำจัดศัตรูกล้วยไข่

1. การระบาดของแมลงที่ทำความเสียหายแก่สวนกล้วยไข่ B51
 () 1 มีการระบาดของแมลง () 2 ไม่มีการระบาดของแมลง
 ถ้ามีการระบาดของแมลง ระบุช่วงของการระบาดและวิธีการป้องกันกำจัดแมลงแต่ละชนิด

		ช่วงระบาด	วิธีป้องกันกำจัด	
1.1	ด้วงวงไขเหง้า			☐ B511
1.2	ด้วงวงเจาะต้น			☐ B512
1.3	หนอนม้วนใบ			☐ B513
1.4	ด้วงเต่าแดง			☐ B514

		ช่วงระบาด	วิธีป้องกันกำจัด	
1.5	หนอนกระทุ้			☐ B515
1.6	หนอนปลอก			☐ B516
1.7	เพี้ยแป้ง			☐ B517
1.8	แมลงวันผลไม้			☐ B518
1.9	อื่นๆ ระบุ.....			☐ B519

2. การสำรวจตรวจนับแมลง (ระดับเศรษฐกิจ) ตามคำแนะนำทางวิชาการ ก่อนการใช้สารเคมี B52

() 1 มีการสำรวจ () 2 ไม่มีการสำรวจ

3. การระบาดของโรคที่ทำความเสียหายแก่สวนกล้วยไข่

() 1 มีการระบาดของโรค () 2 ไม่มีการระบาดของโรค

ถ้ามีการระบาดของโรค ระบุช่วงของการระบาดและวิธีการป้องกันกำจัดโรคแต่ละชนิด

		ช่วงระบาด	วิธีป้องกันกำจัด	
3.1	โรคตายพราย			☐ B531
3.2	โรคใบจุด			☐ B532
3.3	โรคเหี่ยว			☐ B533
3.4	โรคยอดเน่า			☐ B534
3.5	แอนแทรคโนส			☐ B535
3.6	โรคอื่นๆ			☐ B536

4. ในรอบ 1 ปี การจัดการวัชพืชในสวนกล้วยไข่ จำนวน ครั้ง โดยวิธี B54

ครั้งที่ 1 โดยใช้วิธี (ระบุ) B541

ครั้งที่ 2 โดยใช้วิธี (ระบุ) B542

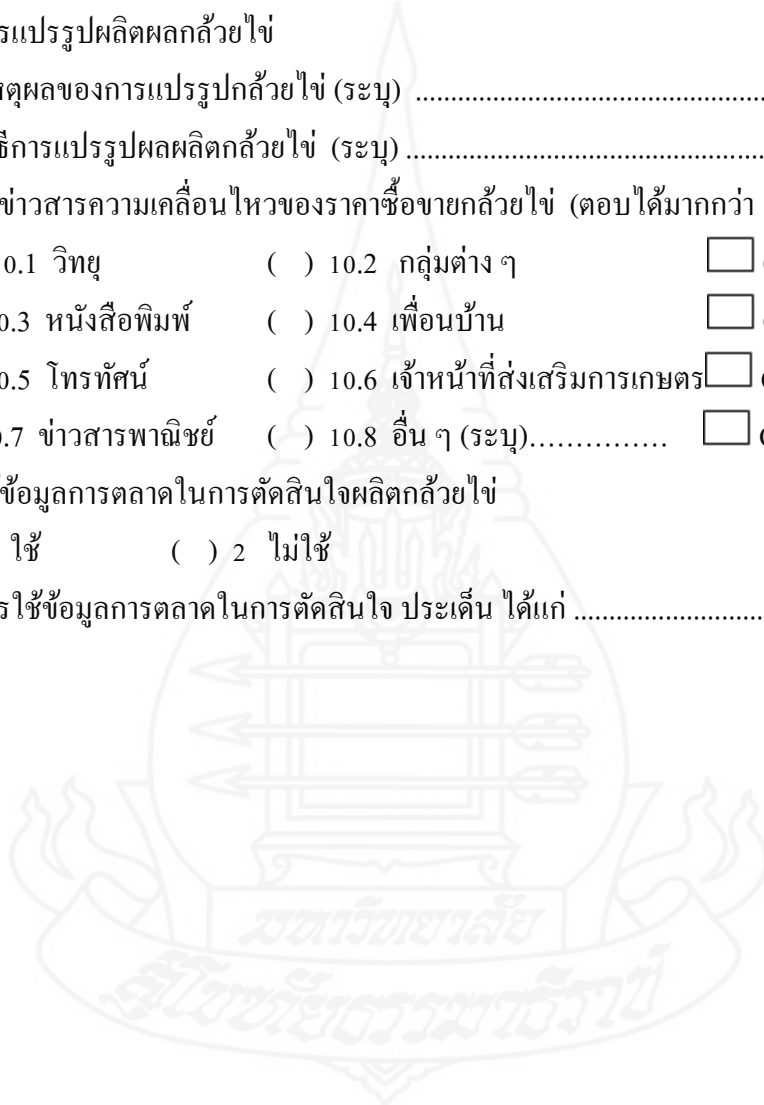
ครั้งที่ 3 โดยใช้วิธี (ระบุ) B543

5. การใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูกล้วยไข่
หลังจากติดผล B55
- () 1 ไม่ใช้ () 2 ใช้ และปฏิบัติตามคำแนะนำในฉลาก
() 3 ใช้ แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามคำแนะนำในฉลาก
6. การห่อผลกล้วยไข่เพื่อป้องกันการเข้าทำลายของแมลงศัตรู B56
- () 1 ห่อกล้วยไข่ () 2 ไม่ห่อกล้วยไข่
หากมีการห่อกล้วยไข่ วัสดุที่ใช้ ระบุ..... B561
- 2.6 การเก็บเกี่ยว**
1. การสังเกตลักษณะเพื่อการเก็บเกี่ยวผลผลิตกล้วยไข่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1.1 นับระยะเวลาหลังจากตัดปลีกล้วยออกแล้วประมาณ 45 วัน B611
- () 1.2 สังเกตความแก่ของลูกกล้วยไข่(ระบุ)..... B612
- () 1.3 อื่น ๆ (ระบุ)..... B613
- 2.7 การปฏิบัติกรหลังการเก็บเกี่ยว**
1. การขนย้ายผลผลิตกล้วยไข่จากสวน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1.1 ใช้คนแบกหามออกจากสวน B711
- () 1.2 ใช้รถขนย้ายออกจากสวน B712
- () 1.3 อื่น ๆ ระบุ..... B713
2. การทำความสะอาดผลผลิตกล้วยไข่ B72
- () 1 ทำความสะอาด () 2 ไม่ได้ทำความสะอาด
ถ้ามีการทำความสะอาดผลผลิตกล้วยไข่ วิธีการ คือ B721
3. การจัดการสวนกล้วยไข่หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิต B73
- () 1 ปลูกลูใหม่ () 2 บำรุงหน่อเหมือนการปลูกลูใหม่
() 3 อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 3 การตลาดกล้วยไข่ของเกษตรกร

1. สถานที่จำหน่ายผลิตผลกล้วยไข่ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)
 - () 1.1 จำหน่ายให้พ่อค้า/แม่ค้าที่มาซื้อในสวน C11
 - () 1.2 วางจำหน่ายเองในชุมชน C12
 - () 1.3 จำหน่ายให้กับพ่อค้า/แม่ค้าที่วางจำหน่ายภายในชุมชน C13
 - () 1.4 จำหน่าย ณ จุดรับซื้อท้องถิ่น หรือตลาดกลาง C14
 - () 1.5 อื่น ๆ ระบุ..... C15
2. ลักษณะการจำหน่ายผลิตผลกล้วยไข่ C2
 - () 1 ขายปลีกทั้งหมด () 2 ขายส่งทั้งหมด (ขายเหมาทั้งสวน)
 - () 3 ขายทั้งปลีกและส่ง
3. ผู้ที่รับซื้อผลิตผลกล้วยไข่ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)
 - () 3.1 พ่อค้า/แม่ค้าท้องถิ่น () 3.2 พ่อค้า/แม่ค้าต่างจังหวัด C31 C32
 - () 3.3 พ่อค้า/แม่ค้าส่งออก () 3.4 อื่นๆ ระบุ C33 C34
4. การคัดเกรดผลิตผลกล้วยไข่ C4
 - () 1 มี () 2 ไม่มี
 - ถ้ามีการคัดเกรดผลิตผลกล้วยไข่ ผู้ที่กำหนดคือ C41
5. รูปแบบการจำหน่ายและราคาของผลิตผลกล้วยไข่ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)
 - 5.1 กล้วยตั้ง ราคาตั้งละ..... บาท C51
 - 5.2 กล้วยเหมา ราคา กิโลกรัมละ บาท C52
 - 5.3 อื่น ๆ (ระบุ)..... บาท C53
6. ผู้กำหนดราคาซื้อขายกล้วยไข่ C6
 - () 1 เกษตรกร (ตัวท่านเอง) () 2 พ่อค้า/แม่ค้า
 - () 3 อื่นๆ (ระบุ).....
7. วิธีการชำระเงินค่าผลิตผลกล้วยไข่ C7
 - () 1 ชำระทั้งหมดเมื่อตกลงซื้อขายแล้ว
 - () 2 มัดจำไว้จำนวนหนึ่งและชำระส่วนที่เหลือเมื่อเก็บกล้วยไข่แล้ว
 - () 3 ชำระตามจำนวนผลผลิตที่นำไปขายเป็นครั้ง ๆ ไป
 - () 4 อื่น ๆ (ระบุ).....

8. การรวมกลุ่มขายผลิตผลกล้วยไข่ C8
 () 1 มีการรวมกลุ่ม () 2 ไม่มีการรวมกลุ่ม
 ถ้ามีการรวมกลุ่ม ระบุประเภทของกลุ่ม
9. การแปรรูปผลิตผลกล้วยไข่ C9
 () 1 ทำการแปรรูป () 2 ไม่ได้ทำการแปรรูป
 ถ้ามีการแปรรูปผลิตผลกล้วยไข่
 เหตุผลของการแปรรูปกล้วยไข่ (ระบุ) C91
 วิธีการแปรรูปผลิตผลกล้วยไข่ (ระบุ) C92
10. แหล่งข่าวสารความเคลื่อนไหวของราคาซื้อขายกล้วยไข่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 () 10.1 วิทยุ () 10.2 กลุ่มต่าง ๆ C101 C102
 () 10.3 หนังสือพิมพ์ () 10.4 เพื่อนบ้าน C103 C104
 () 10.5 โทรทัศน์ () 10.6 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร C105 C106
 () 10.7 ข่าวสารพาณิชย์ () 10.8 อื่น ๆ (ระบุ)..... C107 C108
11. การใช้ข้อมูลการตลาดในการตัดสินใจผลิตกล้วยไข่ C11
 () 1 ใช่ () 2 ไม่ใช่
 ถ้ามีการใช้ข้อมูลการตลาดในการตัดสินใจ ประเด็น ได้แก่

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการผลิต
และการตลาดกล้วยไข่

4.1 ปัญหาของเกษตรกรในการผลิตและการตลาดกล้วยไข่

ขอให้เกษตรกรใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับระดับปัญหาแท้จริง
ที่พบในการผลิตและการตลาดกล้วยไข่

ประเด็นปัญหา	ไม่มี ปัญหา	ระดับปัญหา			
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
การผลิต					
พื้นที่ปลูก					
1. สภาพพื้นที่ปลูก					D11
2. ความอุดมสมบูรณ์ของดิน					D12
การปลูก					
3. หน่อพันธุ์กล้วยไข่					D13
4. แรงงาน					D14
การดูแลรักษา					
5. การตัดแต่งหน่อกล้วยไข่					D15
6. ความรู้เรื่องการให้ปุ๋ยเคมีในระยะต่างๆ					D16
7. การให้น้ำ					D17
8. ต้านกล้วยไข่หักล้ม					D18
9. โรคและแมลงศัตรูกล้วยไข่					D19
10. ความรู้เรื่องการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรค และแมลงต่างๆ					D110
11. การห่อผลกล้วยไข่หลังการติดผล					D111
12. เครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ในการผลิต					D112
การเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว					
13. การเก็บเกี่ยวกล้วยไข่					D113
14. การขนย้ายผลิตผล					D114

ประเด็นปัญหา	ไม่มี ปัญหา	ระดับปัญหา			
		มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
15. การตัดเกรดผลิตผล					D115
16. คุณภาพของผลิตผล					D116
17. ปัญหาอื่นๆ ด้านการผลิต					D117
การตลาด					
18. ความแน่นอนของตลาด					D118
19. ราคากล้วยไข่					D119
20. แหล่งรับซื้อ					D120
21. การขนส่งผลิตผล					D121
22. ข้อมูลด้านการตลาด					D122
23. การรวมกลุ่ม/เครือข่ายของเกษตรกร					D123
24. ปัญหาอื่นๆ ด้านตลาด ระบุ					D124

4.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการผลิตและการตลาดกล้วยไข่

ขอให้เกษตรกรใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาการผลิตและการตลาดกล้วยไข่ ตามระดับความจำเป็นในแต่ละประเด็น

ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับความจำเป็น			
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
1. อบรมการผลิตกล้วยไข่ให้ได้คุณภาพมาตรฐานความปลอดภัย				D21
2. อบรมการผลิตและใช้จุลินทรีย์ชีวภาพในการควบคุมโรคและศัตรูกล้วยไข่				D22
3. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการผลิตกล้วยไข่ เพื่อเพิ่มปริมาณผลิตให้สูงขึ้น				D23
4. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเก็บรักษาและแปรรูปผลิตผลกล้วยไข่				D24
5. ส่งเสริมและแนะนำการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมในการขนส่ง				D25

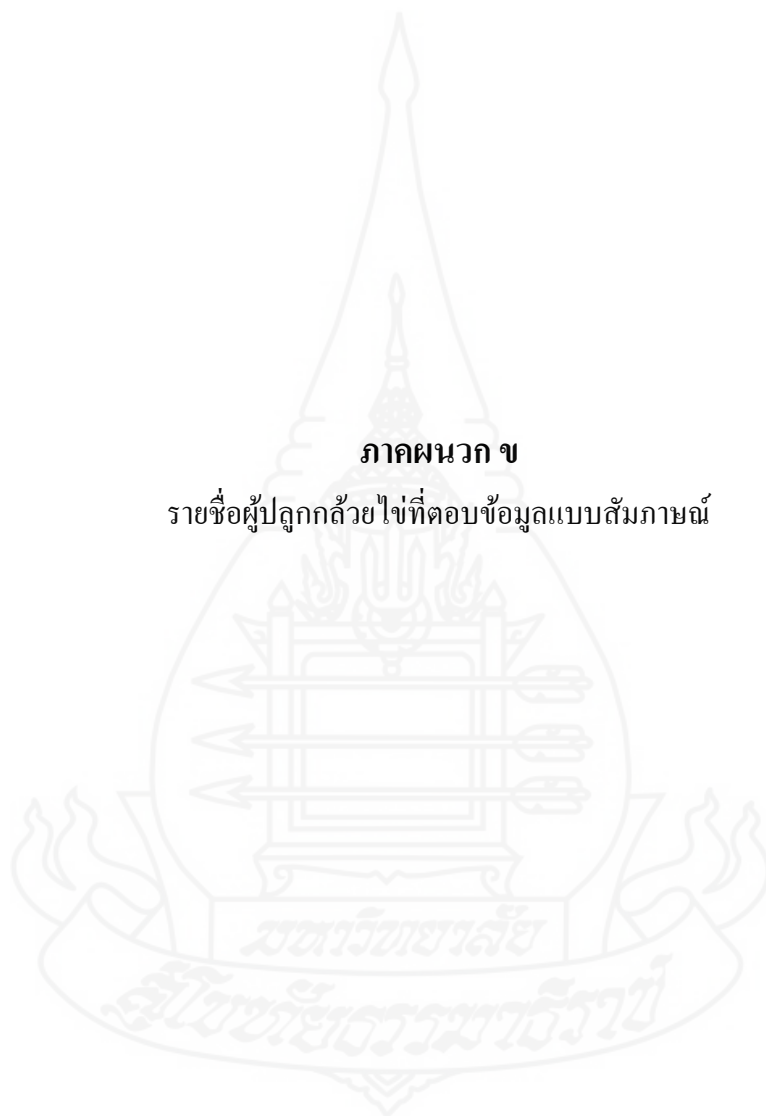
ประเด็นข้อเสนอแนะ	ระดับความจำเป็น			
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
6. ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตกล้วยไข่เพื่อการส่งออก				D26
7. อื่นๆ ระบุ.....				D27

ขอขอบคุณผู้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล
นางสาววินัด อ่วมอยู่

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ปลูกกล้วยไข่ที่ตอบข้อมูลแบบสัมภาษณ์

รายชื่อเพลงที่ฟังแล้วประทับใจ ๓.๓.๖๕

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	วันที่	อายุ	สถานที่
1.	รัตนสุด วัฒนศิริ	221	3	รัตนสุด
2.	จุฑามาศ วิมล	23	3	จุฑามาศ
3.	ลิ้ม เสงี่ยม	76	4	ลิ้ม
4.	สิริมา เสงี่ยม	76	4	สิริมา
5.	ชิ่งเดือน ภิวัตน์		3	ชิ่งเดือน
6.	ฉวีพรรณ ไชยลา	55	3	ฉวีพรรณ
7.	สิริมา นงนิตย์	99	4	สิริมา
8.	สวหา บุญเจริญ	80	1	สวหา
9.	อัมพร วัฒนศิริ	111	4	อัมพร
10.	ทองนพคุณ วัฒนศิริ	209/2	4	ทองนพคุณ
11.	นงนิตย์ วัฒนศิริ	66/2	3	นงนิตย์
12.	นงนิตย์ วัฒนศิริ	108/1	2	นงนิตย์ วัฒนศิริ
13.	นงนิตย์ วัฒนศิริ	173	2	นงนิตย์
14.	อัมพร วัฒนศิริ	16	3	อัมพร

5

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	หมู่คณะ	ชั้น	สถานที่
15	คุณธีร วัฒนวิเศษ	10	1	ห้องเรียน
16	บิณฑ์ กุศลวิเศษ	22/2	3	ห้องเรียน
17 ✓	ทศพร นิมิต	22/3		ห้องเรียน
1	คุณพิชญ์ วัฒนวิเศษ	หมู่ 17 ต. หนองปรือ	6	บ้านเลขที่ 17 หมู่ 17 ต. หนองปรือ อ. หนองปรือ จ. กาญจนบุรี
2	นางศุภรดา วัฒนวิเศษ	หมู่ 8 ต. หนองปรือ		อ. หนองปรือ จ. กาญจนบุรี
3	นางจอน วัฒนวิเศษ	62 หมู่ 8 ต. หนองปรือ		บ้านเลขที่ 62 หมู่ 8 ต. หนองปรือ อ. หนองปรือ จ. กาญจนบุรี
4	นางศุภรดา วัฒนวิเศษ	หมู่ 8 ต. หนองปรือ		บ้านเลขที่ 8 หมู่ 8 ต. หนองปรือ อ. หนองปรือ จ. กาญจนบุรี
5	นางศุภรดา วัฒนวิเศษ	หมู่ 8 ต. หนองปรือ		บ้านเลขที่ 8 หมู่ 8 ต. หนองปรือ อ. หนองปรือ จ. กาญจนบุรี
6	นางศุภรดา วัฒนวิเศษ	หมู่ 8 ต. หนองปรือ		บ้านเลขที่ 8 หมู่ 8 ต. หนองปรือ อ. หนองปรือ จ. กาญจนบุรี
7	นางศุภรดา วัฒนวิเศษ	หมู่ 8 ต. หนองปรือ		บ้านเลขที่ 8 หมู่ 8 ต. หนองปรือ อ. หนองปรือ จ. กาญจนบุรี

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	บ้านเลขที่	หมู่	ตำบล	
	นางสาว... 9502 ธารีทอง	เกิดโต ศรีบุญทันทอง	167/1	6	ตำบล... 0578121 0878111
๓. กำนัน	นางสาว... 1191-บ. ๕๖	ภานดี	34 ม. 2 ต. กำนัน	๕๓๐๐ คน	
	๒. นางสาว...	วิมลรัตน์	21 ม. 2 ต. กำนัน	๕๓๐๐ คน	
	๓. นางสาว...	10902 ๕๖	145 ม. 2 ต. กำนัน	๕๓๐๐	
	๔. นางสาว...	สีนวล	67 ม. 2 ต. กำนัน	๕๓๐๐	
	๕. นางสาว...	สีนวล	125 ม. 2 ต. กำนัน	๕๓๐๐	
	๖. นางสาว...	แก้วมณี	143 ม. 2 ต. กำนัน	๕๓๐๐	
	๗. นางสาว...	อรดาสิงห์	14 ม. 2 ต. กำนัน	๕๓๐๐	
	๘. นางสาว...	อรดา	๑4 ม. 2 ต. กำนัน	๕๓๐๐	
	๑. นางสาว...	อรดา	๑๑ ม. 2 ต. กำนัน	๕๓๐๐	

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	เลขที่	ตำแหน่ง
1	นาง มณเฑียร	โพธิ์ตาก	25/6 อ. 1	* ม. 500 โพธิ์ตาก
2	นาย ชัย อินทอรรถ		๒๑/๓๑ ม.โพธิ์ตาก	๒๒/๒ อ.โพธิ์ตาก
3	นางสาว อัง โพนอินทร์		๒๐/๓๑ ม.โพธิ์ตาก	๒๐/๒ โพธิ์ตาก
4	นาย กิ่ง ไชยอน		๒๐/๓๑ ม.โพธิ์ตาก	* ๒๒/๒ โพธิ์ตาก
5	นาย สมพิต	สิงขร	๒๕/๑ อ. ๑ ม.โพธิ์ตาก	* ๒๒/๒ สิงขร
6	นาย สมพร	เวียงชัย	๑๑/๑๑ ม.โพธิ์ตาก	* ๒๒/๒ สิงขร
7	นาย อรุณ	สิงขร	๑๑ อ. ๑ ม.โพธิ์ตาก	* ๒๒/๒ สิงขร
8	นาย พิศาล	ดอกเมือง	๒๕/๒ อ. ๑ ม.โพธิ์ตาก	* ๒๒/๒ ดอกเมือง
9	นาย พิศาล	สิงขร	๑๑/๕ อ. ๑	* ๒๒/๒ สิงขร
10	นาย โยธิน	โพธิ์ตาก	๒๑/๒ อ. ๑	* ๒๒/๒ โพธิ์ตาก
11	นาย อธิชา	โพธิ์ตาก	๒๕/๑ อ. ๑	* ๒๒/๒ โพธิ์ตาก
12	นาย สมพร	หนองบัว	๑๑ อ. ๑ ม.โพธิ์ตาก	* ๒๒/๒ หนองบัว
13	นาย สดายุ	บางบาล	๑๑.๑ ม.โพธิ์ตาก	* ๒๒/๒ บางบาล
14	นาย สมพร	หนองบัว	๑๑.๑ ม.โพธิ์ตาก	

รายชื่อผู้ลงทะเบียนสมัครผู้มีผลสัมฤทธิ์ ๓. เกษษณคดี

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	บ้านเลขที่	หมู่	ตำบล
1.	นางสมศรี นิลนิล	57	7	หนองบัว หนองบัว
2.	นายไพโรจน์ ชัยสิทธิ์	145	18	หนองบัว ชัยสิทธิ์
3.	นาย สอน นิลนิล	212/1.	18	หนองบัว นิลนิล
4.	นางสมศรี นิลนิล	147/1	18	หนองบัว นิลนิล
5.	นาย สอน นิลนิล	139	18	หนองบัว นิลนิล
6.	นาย นิลนิล นิลนิล	196/1.	18	หนองบัว นิลนิล
7.	นาย สอน นิลนิล	407/1.	18	หนองบัว นิลนิล
8.	นาย สอน นิลนิล	164.	18	หนองบัว นิลนิล
9.	นาย สอน นิลนิล	139/2	18	หนองบัว นิลนิล
10.	นาย สอน นิลนิล	599/2.	18	หนองบัว นิลนิล
11.	นาย สอน นิลนิล	212/6	18	หนองบัว นิลนิล
11.	นาย สอน นิลนิล	90/1	18	หนองบัว นิลนิล
12.	นาย สอน นิลนิล	135	18	หนองบัว นิลนิล
13.	นาย สอน นิลนิล	148	18	หนองบัว นิลนิล
14.	นาย สอน นิลนิล	199/1	18	หนองบัว นิลนิล
15.	นาย สอน นิลนิล	92	18	หนองบัว นิลนิล
16.	นาย สอน นิลนิล	92/1	18	หนองบัว นิลนิล
17.	นาย สอน นิลนิล	195	18	หนองบัว นิลนิล
18.	นาย สอน นิลนิล	187	18	หนองบัว นิลนิล
19.	นาย สอน นิลนิล	186/1	18	หนองบัว นิลนิล
20.	นาย สอน นิลนิล	136	18	หนองบัว นิลนิล

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาววินัด อ่วมอยู่
วัน เดือน ปีเกิด	15 กรกฎาคม 2519
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร
ประวัติการศึกษา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ ปี 2555
สถานที่ทำงาน	องค์การบริหารส่วนตำบลคณฑี อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร
ตำแหน่ง	นักวิชาการเกษตรชำนาญการ

